

TĖVYNĖS SARGAS.

№ 2—3.

1904.

Atsakomasis redaktorius: **J. Lapinas, Tilsit.**

Rankraščius ir pinigų siūsti reikia:

An das katholische Pfarramt Bilderweitschen
bei Eydtkuhnen (Ostpr.)

№ 2—3.

Tėvynės Sargas.

Mėnesinis laikraštis.

Gaunamas pas Rev. A. Kaupą už 1 dol. Scranton, Pa. Theodore Str. 114.,
pas Rev. A. Miluką, Shenandoah, Pa. North America ir pas J. Schoenke
už 50 kap. (Tilsit, Ostrp. Goldschmiedestr. 8).

Turinys.

	lap.
Iš katros pusės provokacija? <i>I. D.</i>	2
Benetik . . . benetik teisybę pasakė. <i>Žiogas</i>	9
Naujas budas. <i>Šiaudų Kulys</i>	11
Vidurnaktyje. <i>Kirtinas</i>	17
Praščiokai. <i>Margalys</i>	19
Eilės. Dvi dainos (laiškas į Redakciją) — <i>Balsys</i> . Aš žinau — <i>Pauk-</i> <i>štelis</i> . <i>Balandžio</i> : Rauda ir Laipsniai.	36
Pagelba nusideginus	45
Asekuracija nuo ugnies	49
Apie sodnelius. <i>Lendrė</i>	51
Kaip pažinti bovilną	53
Ginčai. <i>Žiogas</i>	53
Apie lietuvišką teatrą. <i>Mimika</i>	54
Žinios. Bažnyčios dalykai: Statistika. Vilnius. Vilkaviškis. Laukuva. Iš Vadaktų. Naujamiestis	57
Mokyklų dalykai: Iš Kaltinėnų. Laukuva	60
Įvairios Žinios: Statistika. Radviliškis. Gryva. Sylalė. Salantai. Vilkaviškis. Iš Garliavos. Augiškiai. Sylalė. Atsitikimas pirkliaivime. Vainuta. Skuodas Iš Lenkimų. — Kas girdėti pasaulėje. Parsarga. Odessa. Iš Kaukazo. Atsitikimas sude. — Karė su Japonija. Tauragė. Eglėlė mokykloje. Kretinga. Skuodas. Lipskas. Druja. Krata.	63
Vyrai, reikalaukime spaudos! Kaunas. Braslava	92
Juokai	93
Redakcijai prisiųstos knygos	94
Atskaita	94
Atsakymai	95

Iš katros pusės provokacija?

Pavargusiai mūsų tėvynei kylant, kilo ir visoki sau priešingi dvasiški gaivalai. Kaip visame ant svieto, taip ir gyvenime dvasios turi tie priešingi jausmai susiremti; ar būtų jie širdyje vienos įpatos, ar tai kelių įpatų, rišančiųsi kokių-nors ryšiu tarp savęs, ar tai būtų tarpu visokių luomų draugijos — vistiek, kirvis, pataikęs į akmenį, pats dirvai ir akmenį žeidžia.

Ištolo žiurint, rodos, juog pas mumis nereikėtų rasti dirvai patogiai priešiems sau gaivalams. Nės visi mes turime vienus priešus, vienus siekius ir idealus; visi esam vienos kilties — nekartą du vaiku vienos motinos, vieną jos krutį žindę. Bet kas tau čia, prisimynę su koja drasko, ardo prigimtą vienybę nedori sunęs Lietuvos! Navatnas čia apsireiškimas: Laisvamaniai niekina Bažnyčią, griauja žmonių širdyse tikėjimą; o jei sąžiniškas piemuo žersergės brolius tikinčiuosius nuo tokių vilkų, tad šaukia vilkeliai ir kaukia visokiais balsais, girdi, esą nuskriaustais! Juk teisybė, nuguidami nevidoną svečią į pagirį, nemažą „jam“ daro skriaudą! Kaip tankiai pas mus atsitinka tokie žydiškos mados riksmi, nedaug te reik' jieskoti — užteks pasimti rankon vieną ar kitą *№* Vienybės, Ukininko ar tai net Varpo, o pavyzdžių ten užtektinai rasime. Bet aš visus kitus aplenkęs, imu tik *№* 11 Varpo pereinų 1903 metų, pakaks ten medegos pertikrinti skaitytojus apie mūsų tėvynainių „žydišką politiką“.

Ne kitas kas man čia rupi kaip tik išmetinėjimai Varpiečių Sargiečiams. buk Sargiečiai (kunigai) išnaudoja sakyklas prastiems savo tikslams — paprastai provokacijai prieš tėvynės apšvietėjus. —

Žingeidus pamokslas vieno Lietuvos kunigo, patilpusis „Tėvynės Sarge“ (9—10 *№* 1903 m.) sukėlė riksmą tarpu Varpiečių ir Šliupiečių. Sako jie (*№* 11 Varpo), „nieks be abejonės, nepalaikys kunigui už blogą, jei jis nepatinkamas, priešingas sau idejas kritikuos ir peiks ganomomsioms savo avelėms geresniam jų išganymui (tam juk jis tų avelių turbut ir prilaikomas), bet kiekvienas dorėsnis ir prakilnesnis žmogus nesusilaikys nemetęs paneikinimo tokiam ganytojui, kur sakyklą duota jam taip

vadinamam išganomamjam mokslui skelbti, paverčia įrankiu savo žemiems tikslams, **paprastai provokacijai. . .**“

Taigi skaitytojau suprask, juog net Varpas argu Varpiečiai, geriaus laisvamaniai teikėsi pripažinti kunigams tiesą savo aveles ganyti, ganant jas nuo pikto nuodingo pašaro ginti, nuo vilkų apsaugoti — „tam juk jis tų avelių turbūt ir prilaikomas“. — Nės kitaip, kas būtų per ganymas, kas per piemuo, jeigu ganytų avis ant nuodingo pašaro, o matydams vilką jas draskant, ramiai sau žiurėtų, nenuvijęs nevidono lauk?! Ištikro, labai gerai parašė Varpas — kunigų pridermė žmones (aveles) ganyti!

Dėkim daboj', kame šendien apsireiškia tas ganymo darbas? Nesakant nieko apie piemenis lėtus, nelabai paisančius kuomi avys minta, kur ganosi ir kiek jų vilkai išnešioja, paliekant tuos piemenis, kurie nuodais šeria aveles savo (kaip va neprigulmingi), pažiurėkim vien tik į tuos piemenis, kuriems iš širdies rupi avelių išganymas — jų laimė amžina ir liklaikinė.

Te šneka kaip nori laisvamaniai, te teršia šliuptarniai Bažnyčios šventos mokslą — neatmainys jie Bažnyčios tikslo, nesugriaus jie to milžino, kuris iškentė jau devyniolikos amžių vargus!

Tikslas Bažnyčios R.-Katalikiškos yra vesti žmones prie vienatinio ir paskutinio siekio — prie Dievo, prie išganymo dušios žmogaus. Siekis tas nėra paliktas žmogui kaipo koks pastaresnės svarbos daigtelis, be kurio gali apseiti, bet kiekvienam žmogui neatbutinai yra reikalingas; dėl to vieno žmogus sutvertas, dėl to vieno ant žemės gyvena, tam vienam siekiui tur sunaudoti visus čia žemiškus daigtus: gyvastį, sveikatą, turtus, laimę, nelaimę, kalbą, laisvę, nelaisvę — žodžiu viską.

Nės žmogus nuo Dievo sutvertas, Dievui prigul; nuo Dievo paeinas, pas Dievą grįžta. Žemiškas gyvenimas žmogaus — tai tiktai kelionė pas Dievą į amžinastį. Tie žemiški dalykai ir turtai žmogui duoti kaipo įrankiai lengvesniam atlikimui tos sunkios kelionės. Tie vargai kelionėj' — tai nuopelnai į amžinastį. Galas kelionės — tai pasiekimas Dievo, kuris geriems bus tėvu maloningu ir laime amžina, o nedoriems, bedieviams, sudžia bausmingu.

Tad jeigu kas būtų nors karalium visos žemės, valdonu visos pasaulės, o nepasiektų to didžiausio ir vienatinio siekio — išganymo dušios, būtų panašus į aną kelevių, kurs, apsikrovęs sunkiomis naštomis brangių turtų, per visą gyvenimą vargtų, klaidžiotų po svietą o tėviškės savo ik smert nepasiektų!

Ne čia man vieta gilesniems išvadžiojimams apie pasyrimą žmogaus. Tikintiems į nemarumą dušios žmogaus užteks ir tiek, idant suprastų, juog tas darbas — išganymas dušios — tur būti svarbiausis, didžiausis, brangiausis, o visi kiti darbai, visi kiti siekiai čia ant žemės tur tarnauti tam vienam. —

Einant toliaus supraskime ir svarbumą to avelių ganyimo, supraskime svarbumą gynimo jų nuo vilkų patroškusių aveles išgaudyti, išpiauti. Didumas ir svarbumas to amžino siekio rodo aiškiai didumą ir svarbumą priderystės apsaugojimo avelių nuo pikto mokslo ir nuo pačių piktų mokytojų — laisvamanių, kurie visa savo išgale stengias žmonėms tikėjimą išplėsti o draug su tikėjimu ir laimę amžiną. Kad toks laisvamanių užmanymas, nereik' man čia išrodinėti, nės jie patįs visur aiškiai prie to prisipažįstą.

Sykį pripažinus tiesą kunigams žmones tikėjimo mokinti, tur kiekvienas, nuosekliai mąstydamas ir kalbėdamas, pripažinti teiposgi jiems tiesą žmones drausti nuo mokslo priešingo tikėjimui.

Tai kogi gal norėti Varpiečiai nuo kunigų? Ar kad jie apleistų rankas ir paduotų savo avis ganyklon bedievių, priešų didžiausio ir vienatinio siekio žmogaus — išganymo amžino? ar kad kunigai išsižadėję savo pašaukimo, taptų išgamomis?! . . Tada tikrai būtų jų teisybė, juog kerpa avis sau dykai. Neišmanau nei jų noro, nei jų logikos, ir kas jiems patiktų!

Guodotini Varpiečiai, nesmu jūsų priešas nei jūsų tėvynišku darbų. Gerbiu tėvynainius, už juos galvą guldyčiau, nės lygiai man rupi tėvynės laisvė, tėvynės gerovė kaip ir laimė mūsų amžina. Žinau gerai, juog ta laisvė tėvynės, ši gerovė žemiška, palengvįs pasiekti mums amžiną siekį.

Graudu daros žiurint į tą nereikalingą ir pragaištingą mūsų naminę karę. Silpnas mūsų dvasiškas spėkas bar-

niuose naikinam. Dėltogi priešams aplinkiniams patogia dirvą mūsų tėvynėj gaminam!

Siekis visų tėvynainių ne kitas kaip tik šis, kad tėvynę Lietuvą iš vargų prikelti. Tas teisybė be abejonės. Bet iš kur atsirado jiems ans biaurus, išgamoms tinkantis, antrasis siekis — **tikėjimą griauti** ir jį veržte iš širdžių brolių veržti?! Nesivilkit laisvamaniai, išlupus tikėjimą mūsų žmogeliui, ramiu jį padaryti! Griaudami tikėjimą, griaujat žmonių ramumą ant žemės, griaujat laimę amžiną, kuri viena gali vadintis vardu tikros laimės! Taigi kunigai katalikų, sargai tos laimės žmonių amžinos, tur galvas kloti, kad apginti žmones nuo tų tikėjimo priešų. Vistiek kokie jie būtų, ar tai laisvamaniai, ar gudai, ar lenkai — kad ir pats tėvas vaiką blogo mokintų, negali kunigas ramiai ant to žiurėti, tur viešiai atsistojęs (jeigu persergėjimai slapti negelbsti) tarti žodžiais švento Jono krikš. „neprigul tau“*)! Ne prigul tau mažus klaidyti, neprigul tau nekaltus iš kelio vedžioti! Tą tiesą kiekvienas kunigas turi žinoti. Kiekvienas katalikų kunigas visame ir visados tur žmones nuo priešingo tikėjimui mokslo drausti, tur juos kad ir gyvaščia savo nuo priešų ginti! Kas kaltas, juog laisvamanių darbai randa priešus tarp kunigų? kas kaltas tam, jeigu nekartą ir gerų tėvynės mylėtojų mūsų žmoneliai nesupranta? Patįs skelbėjai neteisingos šviesos. — Teorijas bedieviškas seniai vakarinėj Europoj užmirštas, pamestas, šendien mūsų išmintuoliai susigraibę į Lietuvą tempia, kiek įmanydami šviečia nekaltus žmonelius, net visą kraštą nor užkrėsti tais supelėjusiais ukais. Žiurėkim, kas yr' juokingesniu kaip teorija Darvino ir kitų jam panašių mokinančių, juog žmogus ne nuo Dievo sutvertas, tik nuo bezdžionės paeinąs, ar kitų nuo gyvulių, neturįs nei dušios nemarios, nei proto! Kas nor gal vadintis bezdžionvaikiu, aš jau visados pasiliksiu sutvėrimu Dievo išmintingu, o ne gyvuliu tik —

Tai ve kokie mokslai stoja ant kelio platinimui lietuystės pas mus!

*) (Mat. XIV, 4.)

Kad ne tie laisvamųjų baurūs įrankiai lietuvystę kelti, katalikystę verčiant lauk, seniai gal būtų mūsų kunigėliai lenkystę iš savo namų išvarę, o draug su kunigėliais, ne vienas iš lietuvių būtų saviškoj dvasioj atgijęs. Man pačiam žmones raginant prie skaitymo knygelių ar tai laikraščių lietuviškų, teko girdėti panašius į šitą atsakymus — „o gi ką mes ten rasim? — Dievą, tikėjimą užgautą, melagyščių visokių prirašytų!“ Teip šneka žmoneliai visai nuo kunigų neįmokinti ir neužiūsti prieš apšvietėjus. Mūsų lietuvis nors nedaug ką išmano apie svieta, apie civilizaciją, bet, sekdamas jausmus dušios, gerai supranta, kad nei joks apšviestunas ne duos jam laimės, jeigu neteks žmogus ramumo dušios, jeigu taps priverstu padėti savo laimę tik žemiškose gerybėse. Turtai žemiški ir garbė šio svieto nepakakina dušios žmogaus — daug turėdams, daugiaus trokšta. Tas nepasikakinimas žemiškais turtais aiškiai rodo, kad žmogus ne dėl turtų žemiškų sutvertas, bet turtas jo turbūt kur kitur. Tuo turtu yra pats Dievas, kuris nepabaigtos vertės ir grožybės yra.

Žmogus tik Dievą pasiekęs, pilnai aprims. Jeigu tik žemiškas gerybes statydami prieš akis lietuvių, kurstysim idealus širdyse jų, tai greičiaus jie mums pasakys, kad priėmus pravoslaviją ir tapus maskolium, lengviaus bus galima užtikrinti sau žemišką, materiališką buvį. (Tokius atsakymus nekartą girdėjau nuo daugelio lietuvaičių ir lietuvių išsižadėjusių tikėjimo dėl geresnio buvio. Kad tokie lietuviai draug su katalikyste išsižada ir lietuvystės, teipgi nereik' man išrodinėti.) Kiek čia jie ir jos tur teisybės, gali skaitytojas spręsti. Aš tik tiek pasakysiu — kas griauja Lietuvoje katalikystę, tas yra didžiausiu nevidonu tėvynės, tas tikru bendru gudo. Griaudams katalikystę, išgriausi ir dorą žmonėse, išgriovęs dorą širdyse jų, padarai patogią dirvą piktžolėms, nedorybei. Priešai pasinaudos iš progos ir pasiskubins pasėti ten savo sėklą — pakišę kasnį duonos nuves žmonelius prie išsižadėjimo tautystės! Nesulauksime to nožmaus sugriovimo, nės tikiuos, juog mūsų laisvamaniai, kol laikas, susipras.

Metus šalin visokias savo įpatiškas pažiuras, pramačius tolesnę ateitį, artinkimės prie lietuvio kaimiečio, ar

prie inteligento sulenkėjusio, vartodami tokius įrankius, kurie jį patrauktų, kurie drauge jo širdį ir protą pagautų, kurie gal išpurenti dirvą doriems ir augštiesiems tėvyniškiems idealams. — Dėlko be karės ir lengvu budu po visą Lietuvą prasiplatino „Šaltiniai“? Labai aišku, juog jie nešdami dušios suraminimą nepatiko niekur priešų, o drauge su tuom suraminimu atnešė ir lietuvišką dvasią, arba praščiaus sakant sukėlė ją. Nepasigirs čia laisvamaniai, juog tik jie lietuvių platina — platus kraštai Dzukijos Suvalkų ir Vilniaus rėdybos nematė Parmazono, Vienybės ir Ukininko, o jau tautiškai atgija. Čia tik Šaltiniai ir kitos nekaltos knygelės yr' skaitomos.

Iš to visko lengva suprasti, kad drausti žmones nuo bedieviškų raštų ir jų platintojų yra didžiausia privuolė kunigų tėvynainių, kaipo dvasiškų piemenų.

Te šaukia laisvamaniai, te jie nors visą pragarą kelia, nemes kunigai gynę žmones nuo pikto bedieviško mokslo! Žmonės patįs pradeda suprasti pavojų iš šalies bedievių, laisvamanių. Patiko jiems viršminėto kunigo pamokslas; dėlto tuo labiau saujelė bedievių įniršo, matydama pasekmes bedievytei baugias.

Bereikalo Varpiečiai užsipuldinėja, buk tokiais draudimais, arba pagal juos provokacijomis gundo žmones „pasiekt policijos sargą“. Neviens geras katalikas netaps šnipuku gudų nei skundinės savo brolius policijai maskolių. Priešingai, visi pametę tikėjimą ir dorą, jieškantieji laimės smaguriuose kuniškuose, tankiausiai tampa išdavikais, šnipukais.

Pasiskubinsiu čia užbėgti užmetinėjimams, kokius, tikiuos, padarys man Varpiečiai, t. y. juog ir išdavikų daugelis yra iš katalikų, vaikščiojančių bažnyčion ir spaviedėn. Tas teisybė, juog išdavikai vaikščioja bažnyčion, beje ir laisvamanių daug vaikščioja bažnyčion; tik tas dar nereiškia, kad jie būtų gerais katalikais, o net abejoti reikia, ar jie katalikai. Iš tikro, jie nei kunigų nei laisvamanių neklauso, tik savo geidulių. Jeigu apie tokius rašė Varpas, tai tegul nesvajoja, buk jiems kunigas per pamokslą parodo kelią pas policijos sargą. Tokie geriaus

žino kas lietuviškai darbuojasi, nei ne viens iš tų pačių Varpiečių — nereik' jiems kunigo, nereik' mokslo.

Turbūt ne tas Varpiečiams rupi, kad kunigas per pamokslą nenusiųstų žmonių pas policargą, tik visai kas kits — kad daugumas žmonių pradės susiprasti, juog tie švietėjai nors avies kailyje įsimovę, bet giliaus tur paslėptas iltis, kuriomis gyvastį išplėšia prisiartinusiems prie jų; nės išlupa žmogui tikėjimą, turtą brangiausią. — Bedievystė išplėšia žmogui tą, kuom jis tikrai gyvuoja. Teip apšviestas tampa panašus į „aną, kurs“ „išrodo gyvas, bet ištikrųjų numiręs yra“. —

Tai-gi Varpiečiai, negelbės jums toji jūsų taktika. Kol nesiliausit žmonėms tikėjimą plėsti, nesiliaus jo apgynėjai nuo jūsų žmones gynę. Sutrukdydys darbymetę Lietuvoj', bet pamikite, kieno čia bus kaltė! —

Pažiurėkim gi dabar iš katros pusės tikra provokacija, tai yra ar iš pusės Varpiečių ar Sargiečių? Iš to, ką jau augščiau pasakiau, gali skaitytojas suprasti tą, dėlko kunigai draudžia žmonėms susidėti su švietėjais bedieviais ir skaityti jų raštus (NB. bedieviškus, nės nei vienam lietuviui kunigui, nors mažiausiam tėvynės mylėtojui neatėjo į galvą drausti žmonėms skaityti lietuviškas knygeles pamokinančias ką nors gerą, norint jos butų kasžinkieno paraštos). Tokią „provokaciją“ nei viens išmintingas žmogus nepavadins išgamos darbu — priešingai, sakys, juog kiekvieno didžiausia privuolė persergėti artimą savo nuo to, kas jam gali kenkti. Ar-gi tu, nors didžiausis laisvamani, pamatęs vaiką su nuodais arba britva (skustuvu) žaidžiantį, neatimtum nuo jo nuodų, britvos? arba matant ką nors iš lietuvių draugaujantį su gudu, jo ideas perimantį, argi tu netrauktum jo nuo to gudo, argi „neprovokuotum“ kiek galint?! Giliaus to nereik išrodinėti, nės aišku kaip saulė. Taigi tąs pačias tiesas pritaikink ir prie kunigų, ganytojų, sargų dušių žmonių. —

Bet grįžkim prie užklauso — iš katros pusės tikra yra provokacija — ar iš pusės kunigų, ar gal iš pusės laisvamanių ir kitų jiems panašių švietėjų? Kunigų draudimus, kuriuos Varpiečiai vadina „provokacijomis“, išdėsčiau jau ir parodžiau, juog niekaip negalima jų vadinti provo-

kacijomis, t. y. piudymu, sėjimu neapikantos. Bet kad parodyti, juog laisvamaniai yra tikrais provokatoriais prieš kunigus, prieš Dievą, prieš tikėjimą, tai čia reikėtų tomus surašyti, privadžiojant visokius straipsnius ir straipsnelius, patilpusius Ukininke, Varše, Vieniybės, Saulėj; daug reikėtų išdėstyti čia knygučių ir knygpalaikių, pilnų visokių šmeižalų ant Dievo, Bažnyčios, o labiausiai ant kunigijos. Nesakant jau nieko apie visokias prakalbas ir stačiai atkalbinėjimus nuo tikėjimo nekaltųjų, piudymus prieš kunigus, nors tie būtų nekalčiausiai. Čia turbūt tai ne provokacija!! piudyti žmones ant kunigų visokiomis melagystėmis, gal labai doriškas darbas?! Kieno ta kłasiška etika mokina mūsų laisvamanius tokio apsjimo, aš visai neišmanau! Turbut dėlto galima ir valia ant kunigų šmeižti, prieš juos žmones piudyti, kad jie kunigai, kad jie tankiausiai visokius savęs paniekinimus kantriai nukę, užsi-merkęs drėbk jiems į akis su purvais!

Reikėtų čia susiprasti guodotini Varpiečiai ir laisvamaniai. Jeigu jūs skundžiatės, kad jūsų jausmus kunigai užgauna per pamokslus, patįs liaukitės provokuoti. Nekils prieš jus nei viens kunigas, kada jūs liausitės darę tikras „provokacijas“, kada paliausite draskę tikėjimą iš širdžių žmonių. Tada visi susitarę, vieton gaišinti mažas mūsų spēkas pragaištinguose barniuose tarp savęs, smagiaus pavarysim vieną darbą — apšvietimą Lietuvos ir jos prikėlimą. Tada užgims tarp mūsų meilė, vienybė. Tapsime tvirtais, baisiais mūsų priešams. Greit tada išvysim mielą Lietuvą žaliuojant ir žydint jaunais jos darbais. Tad už kelių metų nerastum dirvonų Lietuvoj, visur dirvos žydėtų. Neužilgo prašvistų mums saulė liuosybės ir laimės. J. D.

Benetik . . . benetik teisybę pasakė. *)

„Ukininko“ Redakcija baisiai „pasibiaurėjo“ kunigo Cinvinko pamokslu,**) pasakytu 23 rugp. p. m. Pilviškių bažnyčioje („U-kas“ n. 10 p. m.). Tą „pasibiaurėjimą“ ji

*) Žiur. l. 2 šio num.

**) „T. S.“ n 9 p. m.

išreiškė paprastais savo piktais, niekienu nepertikrinančiais žodžiais, išėjusiais dabar iš jos burnos valandoj smarkaus įniršimo ir didelės nekantrybės. Nestebėtina, kad tuose žodžiuose daug aiškios neteisybės ir dar aiškesnio klaidingo protavimo.

Du augštu daigtu palypsto čionai minėtoji Redakcija: dorą ir teisybę. Kunigų Civ. ir abelnai „tulus“ kunigus, sakančius tokius „biaurius“ pamokslus, ji vadina nedorais ir ir neteisiais, o save ir panašius sau raštus — dorais, teisingais.

Kaip supranta „U-ko“ Redakcija, kas tai teisybė ir dora, kas teisingas ir doras, galima buvo jau seniai patirti iš jos raštų, pilnų neapikantos, gausaus melo ir paniekinimo kaip kokių brangių tikro lietuvio širdžiai daigtų, bet geriausiai benetik bus matoma dabar iš užbaigos minėto „pasibiaurėjimo“. Tėmik, skaitytojau! Sukrovus ant kunigo Civ. ir „tulų“ kunigų už tokius pamokslus kruvą paprastų savo keiksmų ir išniekinimų, kaip štai, buk tokie kunigai tai esą „kunigai — atžagareiviai, žemai doriškai nupuolę“ ir tt., Redakcija daro su smarkiais prokeiksmiais drąsų išvedimą, kad tie tulų kunigų užsipuldinėjimai ant jos ir kitų panašių raštų aiškiai parodo, buk tie raštai teisybę platiną, „nės kam, sako, teisybė nepatinka, jis ją keikia ir šmeižia“.

Vienu žodžiu, išvesta „U-ko“ Redakcijos teisybė yra netai, kas ištikrųjų dora ir su žmogaus sveiku protu susitaiko, bet pirmųpirmiausiai tai, ką kiti niekina ir vadina tiesmukais paniekinimo žodžiais. Remdamiesi ant „U-ko“ Redakcijos teisybės, štai ką galėtų visai nuosekliai ir pasekmingai kalbėti tuli mūsų draugijos sąnariai: 1) Žmogžudžiai, norėdami sude išsiteisinti, turėtų tik pasakyti: maloningi sudžios, kas aiškiau ant svieto, kaip kad aš nekaltas! jūs tik paklauskite, ką kiti ant manęs šneka, kaip keikia, šmeižia, niekina; tie piktažodžiavimai jau labai aiškiai parodo, kad mano pusėje teisybė, „nės kam teisybė nepatinka, jis ją keikia ir šmeižia“. 2) Girtuoklis parėjęs kam į kelią koku negražiu apsiėjimu ir išgirdęs į akis: „traukis šalin, tu pijoke“ arba šaip padvijant aplinkinėj, galėtų pasekmingiausiai apsiginti ir ištaisyti savo

„unara“ tais pačiais žodžiais: šmeižia ir visai mane dirba, iš ko aišku, kad aš netoks, „nės kam teisybė nepatinka, jis ją keikia ir šmeižia“. 3) Pilviškių davatkos, gavusios vienąsyk bartis per pamokslą nuo to-pat kunigo Civ. už netvarką bažnyčioje, butų netik išsiteisinusios save akyse pilviškiečių minėtais „U-ko“ Redakcijos daug galingais žodžiais, bet dar galėjusios kunigą Civ. išrasti koku šliuptarniu, bedieviu.

Tariant „U-ko“ Redakcijos „teisybė“ yra labai netikra.

Vienų — vieną sykį aš ant jos beveik susitaikčiau, butent, kada ji taptų pritaikytą pačiai Redakcijai už patalpinimą straipsnio: „Paprastas daigtas“, apie kurį čion šnekame; jame yra išdirbtas kun. Civ. visokiais atžagareiviais, žemai doriškai nupuolusiais, jo tikslai išvadinti nedorais, žemais, vertais tik pasibiaurėjimo; jame neteisčiausiai išniekintas ir apšmeižtas viens iš gerų kunigų.

Jei teip neteislingai keikia ir drabsto kitus purvais „U-ko“ Redakcija, tai tegul pati persitikrina savo išvesta teisybe (bent šį sykį bus ji kam verta), kad kunigas Civ. 23 rugp. benetik teisybę pasakė, „nės jei kam (t. y. „U-kui“) teisybė nepatinka, jis ją keikia ir šmeižia“. Oi, benetik... benetik teisybę pasakė...

Žiogas.

Naujas budas.

Neseniai Vilniaus general - gubernatorius pranešė Kijevo gubernatoriui, juog Ukiškasis Žemės Bankas dalys be procento pinigus burliokams norintiems pirkti praskolintus Kauno gubernijoje dvarus, parduodamus ant licitacijos. Tos dvarų žemės bus karpomos į dalis nuo 30 lig 60 desiatinų, kad atėjūnai galėtų, pigiai apsigyvenę, tvirtai įsikurti apleistose žemėse ir tokiu budu tarp lietuvių padarytų burliokų sodžius arba teip vadinamas kolonijas užvestų. Kad atėjūnams butų mažiaus vargo, patsai bankas savo kaštu mieruos ir karpys tas žemes, lygiai ir plianus jų statys. Dabar esą Kauno gubernijoje jau parduodami trys tokie dvarai, o Telšių pavieta lapkričio mėnesyje jau liko burliokams išdalytas buvusis Štrandmano

dvaras — Pusvaigės. Dvare buvo tukstantis ir šimtas desiatinų, kurios paliko padalytos tarp 26 burliokų atėjusių iš Černigovos gubernijos. Minėtame savo rašte general-gubernatorius prašo Kijevo gubernatoriaus, kad apskelbtų savo rėdyboje, ar ne atsiras burliokų, norinčių persikelti į Lietuvą. Vykstantys į mūsų kraštą burliokai geležinkeliu važiuos pusvelčiu, o vyresnybė išspradžios dovanos dar kiekvienam atėjunui po 200 rub. dėl įsikurimo ir pragyvenimo naujoje vietoje. Norinčiųjų, kaip matyti, greit atsirado. Bet pats užmanymas yra baisiai neteisingas ir netikęs banko reikalams.

1. Kauno gubernija ne tiktai kad ne reikalauja svetimų atėjunų, bet dar ir pati turi perdaug žmonių ir kasmetą išleidžia daugelį vyrų ir moterių ant uždarbio, jieškotų duonos Prusuose, Amerikoje, Afrikoje arba didesniuose Baltijos pamaro miestuose. Kauno gubernijane Siberija, kur vien tiktai tyrūs laukai arba miškai ir pelkės tvakso, o žmonių nėra nei balso. Kad Ukiškasis Bankas turi daug pinigų, o nori kam gerą padaryti, tegul sau šelpia burliokus į šiaurės ar rytų šalį arba į Siberiją gyventų einančius; tada jo pašalpa bus naudinga; dabar-gi yra ne tiktai be naudės, bet dar piktą daro.

Reikia žinoti, juog Kauno gubernija, į kurią renkami ir traukiami yra nauji gyventojai — burliokai, pernai metą turėjo pačių tiktai ukiškųjų žmonių daugiau ne vieną milijoną ir 64 tukstantis, o penktoji jų dalis yra visai be žemės. Kam burliokų svetur jieškoti? Ar ne teisingiaus, ar ne išmintingiaus būtų sušelpti pinigais čiapat gimusius — augusius pavargusius žmones, jiems banke praskolintą dvarą padalinus parduoti? Bet maskoliams, vyresnybei ne tas rupi; jiems rupi lietuvius ir žemaičius su burliokais sumaišyti, kad arčiaus tarp savęs gyvendami susiprastų, susibroliautų, — kad burliokų padvokusią dvasią mums įpastų. Vyresnybė geidžia, kad mūsų žmonės visai spaudžiami ir skriaudžiami vis kaskartą menkyn eitų, o jų žemės per laiką patektų į rankas burliokų, kurie yra skaitomi už ištikimiausius caro tarnus. Anais metais buvo apskelbta, juog ir mūsų žmonėms

daleista pirkti žemės iki 60 desiatinų ant šeimynos, bet tas daleidimas taip mažne ant rašto ir pasiliko, — žmones pradžiugino ir nuvytė; iš šimto vienas ir tai per didelius pinigus, per didelį vargą ir papirkimą visų činauninkų, nuo uriadniuko lig paties gubernatoriaus, gauna daleidimą žemės kampilį nusipirkti; tuom tarpu atėjunams burliokams ir pinigų duoda žemei pirkti ir kelionę pusvelčiu keliauti velija. Kame čia teisybė? Ir sako dar: gera vyresnybė, geras rėdas. Prasti žmonės nekartą mislija, kad tiktai mažesnieji činauninkai yra tokie netikeliai, kad angštesnioji vyresnybė mūsų vargų nė žinote ne žino. Neteisybė; nė vienas mūsų suspaudimas be ministrų ir ciecoriaus žinios nėra daromas, viskas — nuo kryžiaus statymo uždraudimo, nuo spaudos atėmimo lig pat žemės pirkti užgynimo — iš augšto išsina ir ant uriadninko su žandarpalaikiu baigiasi. —

2. Bankas žada duoti kiekvienam atėjunui žemės nuo 30 lig 60 desiatinų; matyti, jis samprotauja teisingai, juog **be tokio jų skaitlius sunku yra gyventi**, juog mažesnė dalis ne gali ilgai užlaikyti ir išmaitinti šeimynas, ir mažesnioji ukė per ilgesnį laiką butinai turi pragaišti, patekdama į kitas rankas. Pažiūrėkime į dabar gyvenančius Kauno gubernijoje ukininkus; ar daug atsiras tokių, kurie po 30—60 desiatinų žemės valdytų?

Taip, iki 1 dienos sausio 1902 m. visoje gubernijoje buvo visolabo 126629 gyventojai. Mažne trečioji tų ukininkų dalis (29 gyventojai ant šimto) turi visolabo nuo 3 lig 10 desiatinų, o mažne ketvirtoji dalis teturi dar mažiau kaip po 3 desiatinas. Tie smulkesniųjų žemių valdytojai vienkart su bežemiais užvis daugiau ir veržasi į svetimąsias šalis, sau darbo, duonos ir pelno jieškodami.

Aš neskaitau čia dar tokių, kurie vasaromis ar laukavokiais iš Kauno gubernijos eina darbuotis į Prusus arba į Kuršo žemę, nei tų, kurie į Rusijos didesnius miestus gyventų nusivaro; sunku juos butų ir suskaičiuoti, nės ligšiol dar ir žinių tam tikrų ne renkama.

Į Šiaurinę Ameriką ir į Pietinę Afriką nuo 1805 iki 1900 metų visolabo yra iškeliavusių iš Kauno gubernijos

ukės žmonių daugiau ne pusdešimtos tukstanties, o atgal tiktai pusantros tukstanties žmonių tepagrįžo. Beto, dar 1900 metuose išėjo į Ameriką 2363, o grįžo 456 žmonės; 1901 metuose — išėjusių 2183, o pagrįžusių atgal tiktai 637. Tie skaitliai (paimti iš „Pamiatnaja knižka“ Kauno gubern.) yra mažesni už tikruosius, nės vargu galima yra ir surasti visus išeinančius iš Lietuvos ir Žemaitijos į svetimas šalis; daugelis, labiau paribiais gyvenančiųjų, slaptu be pašto per rubežių išeina.

Iš to aišku matyti, juog Ukiškasis Žemės Bankas turi užtektinai ir pertektinai darbo čiapat ant vietos Kauno gubernijoje, t. y. gali šelpti pinigais vietinius žmones, lietuvius ir žemaičius be žemės esančius arba jos permaž teturinčius, o geidžiančius pirkti parduodamasias apleistasias dvarų žemes, vietoje to, kad iš svetur burliokus į mūsų kraštą trauktų.

Todėl Bankas labai neteisingai daro, varydamas šalin iš krašto seniai gyvenančius žmones, arba per jų galvas kitus ant jų žemės lapindamas. Toks Ukiškojo Banko darbas ne tiktai kad mums nenaudingas, bet dar yra labai vodingas. Dėlko? Aiškus daigtas. Mūsų žmonėms, labiau bežemiems, butų daug geriau, kad tąs parduodamasias žemes patįs dvarų ponai abivateliai valdytų, o ne į atėjūnų-ukininkų rankas patektų: dvarui išnykus, o jo vietoj burliokams apsigyvenus, žmogus nustos ir to uždarbio, kurį dvare dirbdamas gaudavo; be to, burliokams dvarus užgyvenus, žmonėms jau nebus ko ir nuomoti arba randavoti. Todėl vietiniai ukininkai ne vien tiktai pirkti, bet ir nuomoti žemės nebegaus. Kad Ukiškasis Bankas tokiais dėl mūsų pragaištingais darbais užsiima, geriaus ir naudingiaus mums išeitų, jei jo visiškai ne butų. Tam nedoram užmanymui įvykus, mūsų žmonės dar labiau pradės į užrubežį keliauti; o gailu, labai gailu: Amerikai ar Afrikai jie maž gero tepadarys, o mums yra labai reikalingi; ne stipryn, bet silpnyn eina Lietuva kasmetą vis tukstantomis visųtvirčiausiųjų vyrų ir mergaičių ar moterių į užmarį išleisdama.

3. Ne galima yra vilties, kad atėjūnai burliokai geriaus mokėtų už mūsų ukininkus žemę išdirbti, dirvas išgyventi

ar išmintingiaus gaspadorauti. Ir pati maskolių vyresnybė to ne samprotauja nei-gi dėl ukiškųjų darbų pagerinimo juos siuntina į mūsų kraštą. Visiems yra gerai žinoma, juog ukiškoji žemdirbystė mūsų krašte, nors ir pati menka budama, vis-gi daug augščiau stovi už burliokų žemes, esančias gudų viduryje, iškur tuos „pereselencus“ masina.

Atrask dabar prie maskolių vyresnybės teisybę, brangus lietuvi ar žemaiti! Svetimiems žmonėms, netikusiems burliokams, iš kurios balos atsiplovusiems mūsų prakaitu apšlakstytas žemes pusvelčiu dovanoja ir visokiais palengvinimais šelpia, o mums ne tiktai kad žemės pirkti ne duoda, bet dar ir geistinają mūsų uždarbį iš rankų išveržia. Eik sau, teisingas lietuvi ar žemaiti, iš savo tėviškės, palikęs savo namus ir namiškius, jieškok sau vietas po svetimą tolimą šalelį, savo šiltą vietą užleisk atėjunui burlickui, toki yra valia caro, toks noras general-gubernatoriaus ir jo pagunikų; gulkis po kojų, kad per tavo triobos slenkstį peržengtų lupikas, į tavo vietą gyventi atėjęs!

Ir dar nori maskoliai, kad mes ant jų gerą širdį turėtume. Nieko nemačys: gudas yra kaip šuo nedoras: niekad prie jo ne prisigerisi; mesk jam duonos kąsni, prarys, praryjęs ir vėl loja ir puola draskytų, į akis kabinas.

Teip carų valdžia padarė su visomis tautomis, kurios dabar jai priklauso. Atėmė liuosybę gražaus turtingo Novgorodo miesto, išardė Pskovo puikų valdymą, išnaikino baltųjų rusų tikėjimą ir abevateliškąją liuosybę, kazokų užgyventas žemes paglemžė, — ir visur sustabdė savotiškąją žmonių gyvenimą; uždėjęs sunkią savo valdžios našta, despotizmu vadinamą, lyg tartum slėgte prislėgė visas tų slaviškųjų tautų protiškas ir jausmo pajiegas, o dar **giriiasi suvienijus visas slaviškąsias gimines!** Netvirtas tai sujungimas; nedaug atsiras tarp visų tų slavų, iš tikros širdies vyresnybei atsidavusių; daugumas gyvena sau per tamsybę nieko neišmanydami, nei savo žmogiškųjų tiesų ne numanydami; kiti-gi kenčia lig laiko, nės bijo, prisivengia „knuto“, kurį vyresnybė teip augštai pakėlusi nešioja. Toks jau budas despotizmo arba samoderžavijos: ne šviesybės žiburį, bet baimės

pilną suspaudimą arba „knutą“ visiems savo teisingiems žmonėms rodo ir dalyja. Ar ne teisybė? **pas mus daug daugiau atrasi visokių kalinių, šaltųjų, turmų, „sježų“, ne kaip mokyklų ar lazarietų,** lyg tartum mūsų ir visur Maskolijoje žmonės visi būtų vagimis, žmogžudžiais ir kitais netikunais, o gerųjų, išmintingųjų žmonių tebutų tiktai maža dalelė, kaip kad po kitus kraštus nusidėjusiųjų mažas skaitlius. Tuomtarpu žmonės mažne visi yra normalni, nori liuosybės, todėl reikia jiems ne kalinį budavoti, ne žandarmą statyti, bet išmintingą savotišką mokslą duoti: žmogaus protą apsviesk, tada ir širdį patrauksi!

Supranta labai gerai tuos samoderžavijos „saldžius“ vaisius slaviškosios tautos dar nepakliuvusios po maskolių valdžios, kaip antai: čekai, serbai, lenkai ir tt., kurie visiškai ne geidžia vienybės su Maskolija tokioje formoje, kaip kad dabar yra apsireikšusi; jie nusimano, seniai pranokę ir palikę užpakalyje ant apšvietimo kelio, po sunkaus despotizmo jungo pavargusią.

Nors bausis yra gudų valdymas, bet ir mums lietuviams ir žemaičiams nėra dar ko labai nugąstauti. Dirbkime savo darbą, mokikimės rašto, dirbkime gerai savo žemes, kad atėję burliokai jų ne gautų užvaldyti, saugokimės barnių, gyvenkime išvieno, o ateis laikas, kad pasibaigs mūsų kentėjimas.

Iš visų tautų, į Rusijos viešpatystės sankrovą pakliuvusių, ligšiol užvis daugiau liuosybės buvo palikta **Finlandijai** (teip yra vadinama šalis esančioji nuo mūsų į šiaurę tame pačiame Baltijos pamaryje). Todėl finai turėjo išdirbę labai augštą kultūrą, tai yra gyvena išmintingai ir turtingiau už kitus žmones, Maskolijoje esančius: turėjo daug mokyklų, kuriose vaikai buvo mokinami ne gudiškoje, bet savotiskoje finų kalboje įvairių naudingų žinojimų; turėjo savotišką vyresnybę, kuri teisingai ir išmintingai valdė, rėdė ir sudijo savo žmones; turėjo savo pinigus, savo kariumenę ir, žodžiu sakant, visą surėdymą atskiros, ne didžios viešpatystės arba kunigaikštystės, tiktai karaliaus ne turėjo, o tuom didžiuoju Finlandijos kunigaikščiu jau gana seniai buvo vadinamas Rusijos ciecorius. Teip viskas buvo padoriai ir dailiai;

juog regis nieko ir geisti ne galima buvo. Finai niekadose ne kėlė savo rankos nei ginklų prieš carą ir buvo statomi už paveikslą kitoms tautoms, labiau lenkams, o pagal jų ir lietuviams, kurie net į du atvėju norėjo iš po sunkaus jungo išsiveržti. Aš gerai atsimenu, kaip mūsų vienas gudu istorijos profesorius, ir pats malorusas, kalbėdamas apie maištų metus, su didžia atida sakydavo, buk vyresnybė nuo mūsų ir nuo lenkų atėmus liuosybę už „buntų“ kėlimą. Gal jis pats teip samprotavo, o gal tiktai savo klausytojams nedorai gėidė įkalbėti, juog mēs lenkų į maištą 1863 metų įtraukti ne vertais stojomės caro mylistų, todėl nuo mūsų atimta: spauda, pinigai, kalbos užlaikymas administracijoje ir kariumenėje ir tt. „Žiurėkite,“ sakydavo, „Finlandija — niekadose bunto nekeldavo, užtat sau ir džiaugiasi savo senovišku surėdymu.“ Melagingas pasirodė uolaus profesoriaus pranašavimas. Štai jau antri metai, kaip rusų vyresnybė pradėjo be meilės gražų ir naudingą finų surėdymą ardyti. Nors jie niekadose maišto ne darė, bet atėmė jų kalbą, išdraskė valdžią, išnaikino kariumenės surėdymą, išmetinėjo visus savaosius valdytojus — nuo senatoriaus iki uriadininko — o jų vietoje pastatė gerai mums žinomus „činauninkus“, o jie teip elgiasi ir teip valdo žmones, kaip kad tartum ne jie dėl žmonių gero butų pastatyti, bet visi žmonės vien tiktai dėl jų butų gyvi ir darba dirbtų. Teip tada Maskolija bijo šviesybės ir liuosybės, — ar ne pragaiš kada ir pati tamsybėse . . .

Šiaudy Kulys.

Vidurnaktyje.

Buvo juodu tikt du; susitiko juodu ant stataus tako. Ant dangaus mėnulis drignės (rato) apsiaustas svaidė po visas puses savo blėdnus (nubalusius) spindulius. Toli užė girios, ant užšalusių ežerų ir upių atsimušė skliautas dangaus. Pirmutinis iš jų buvo tai senelis su pražilusia barzda, ilgais sidabriniais plaukais, sukudęs, išblyškęs, akys jo buvo giliai įpuolusios į kaktą, visas apiplyšęs ir sužeistas.

Antras buvo jaunas vyrukas, augalotas, linksmas ant veido, pilnas energijos, gyvumo ir gerų norų; jis buvo

apsivilkęs gražiais, ilgais švarkais. Jojo lupos ir veidas visus patraukė prie savęs.

— Teip seni, — pratarė jaunikaitis, nekaip baigi savo amžį; tavo viešpatavimas svieta knygoje biauriai užrašytas; ramių ir gražių dienelių mažai teturi savo gyvenime.

Senelis tylėjo ir žiūrėjo į žemę, o per jo veidus rito gailios ašaros; ant jo veido matomas buvo didis nuliudimas.

— Aš misliju neteip viešpatauti kaip tu, — kalbėjo jaunikaitis, aš ketinu laimę suteikti tiems, kurie, man viešpataujant, gyvena ant svieta. Visus pastatysiu laimingais, duosiu jiems turtus, leisiu kerėti mokslams, dailai, platinsiu apšvietimą, žodžiu tariant, viskas virs kitaip . . .

— Daug turi gerų norų! — pratarė senis. Ak teip, teip; dar jaunas esi, nedatyres; tavo galvoj' persivertė, o ką širdis tavo jaučia, tą lupos išreiškia! Pradėdamas viešpatauti kalbėjau; dariau plianus konoplačiausius, turėjau norus konogeriausius, konoprakilniausius . . . Pats save laikiau už geradėją savo pavaldinių, bet man buvo lemta kitaip gyventi, ir visi mano geri norai neįvyko . . .

— Ar tai gali buti? užklausė abejodamas jaunikaitis.

— Aš tave užtikrinu, kad aš dar jaunas buvau užsidegęs prie visko, mano galva svajojo, o širdis karštai plakė; bet gyvenimas ir aplinkybės į nieką pavertė mano gerus norus ir troškimus. Dirstelėk tik ant tos daugybės įvairių nelaimių, ant gaisrų, pavandenių . . . Ar aš užtai kaltas? Tas rupestis atėmė man spėkas, pakirto kojas ir rankas, pražildė mano galvą.

— Bet ant mano lopšio, — prabilo jaunikaitis, — užtekėjo vilties žvaigždė, ar gi ji mane gali prigauti?

— Netikėk tam, kad ant tavo lopšio žvaigždė siunčia savo auksinius spindulius. Ir man dar lopšyje begulint, teipogi švietė spinduliai melagingos žvaigždės; aš teipogi žadėjau daug gero padaryti žmonėms; mane teipogi mieliai priėmė žmonės, o šendien, kas iš manęs? Paniekino mane žmonės ir išvijo! Tegul mano nelaimė tave pamokina. Atsimink, vaike, mažiau svietai žadėk, o daugiau duok nės jeigu mažiau duosi negu žadėsi, tai svieta tavęs neapkės. Mažiau kalbėk, o daugiau daryk; nieko svietai nežadėk! Atsimink mano žodžius!

Tuos žodžius ištaręs senelis apsikabino ir meiliai pabučiavo jaunikaitį, mieliai atsisveikino su juomi ir tarė: „Dieve tave laimink 1904 mete!“ — o pats puolė į bedugnę ir nugrimzdo.

Jaunikaitis, pažiūrėjęs į bedugnę, kurion senelis įpuolė, išskėtė savo snieginius, blizgančius sparnus ir iškilo į padanges . . . . ., nės neįtikėjo į žodžius senelio ir, kaip kiekvienas jaunas, norėjo ir jis lakstyti savo locnais sparnais . . .

Staiga išvisur pradėjo užti harmoniška muzika . . . Prie tos įvairios melodijos prisidėjo dvylika varpo mušimų, dvylika driūtų, jautrių akordų . . . Ant dangaus pasirodė aušrinė, apreikšdama naujus 1904 metus. *Kirtinas.*

Praščiokai.

I.

Petras Liurkis dirbo Rygos fabrike penkioliką metų, sunegalo krutine, pragydė savo ir žmonos sudėliotus pinigus, ir, bado prispaustas, grįžo į gimtinę. Jo gimtinė buvo netoli nuo Biržų, užtat keliavo jis su savo žmona ir dukterimi, Liba, vieškeliu pro Šenbergą. Kelyje jis su džiaugsmu apmąstė nekaltą kudikystę, perleistą kaime. Jo atmintyje stovėjo tėvo butelis, malonus, šviesus; jam vaidinos malonų pažįstami veidai.

Jis kalvinas, buvo išimylėjęs į lietuvaitę katalikę, norėjo ją paimti; bet kad ši pareikalavo, idant arba jis persikrikštitytų, arba nors priėmęs sakramentą katalikų bažnyčioje, krikštitytų ir augintų vaikus katalikiškai, jis ją pametė ir vedė liuteranką Lizą Kruminaičią. Ši nematė nei jokio skyriaus tarp kalvinų ir liuterių tikėjimo, noriai perėjo į kalvinus. (Ji bijojos tik katalikiško ir pravoslaviško tikėjimo.) Tėvai apie tai išgirdę per gromatą, kurią perskaitė kito kaimo žmogus, patįs ant vestuvių nenukako, bet nusiuntė sunui širdingą palaiminimą.

— Jau nebetoli ir namai, ot — tame kaime ketvirta grįčia nuo šito galo — prakalbo Petras ir parodė su pirštu.

Liza ir duktė, pirmą kartą matydamos tą kraštą, žingėdingai veizėjo į kaimą. Saulė jau buvo arti leidos,

kad keleiviai įėjo į vidų. Dabar tas butelis pasirodė Petruai visiškai kitaip, negu jam kelyje vaidinos: jis tamsus, nečystas, primintas, prirukęs; langai nors keturi, bet mažučiai, regis kumstis nelįstų. Pečius didelis, nusmilkęs, lyg apdriskęs, užima ketvirtą dalį gričios. Vienoje kertėje stovi stalas, nuo senatvės pakrypęs; prie jo dvi ilgos kedės, viena su sužeista koja. Prie šalinės sienos pataisyta iš karčių ilga lova: vienas karčių galas guli ant kedės, kitas ant pečelės. Lova sujaukta, šiaudai išmaigyti, drabužiai sumesti teip, kad nei pagalvių (padušų) nesimato. Petruai pasirodė, kad jis čia gyventi negalės, ir jam buvo gėda prieš pačią, kuri tokią landynę mato pirmą kartą.

Ant pečelės sėdėjo mergiukštė kokių devynių metų ir skutė bulbes.

— Kur kiti namiškiai? — paklausė Petras.

— Visi lauke — atsakė mergaička abejingai ir skutė toliaus.

Petras atsiminė, kad dabar vasaro dirbtė. Keleiviai padėjo nešulius ir išėjo. Ėjo jie kaimo gatve į lauką. Visos kaimo triobos buvo panašios kits į kitą — visos žemos, mažos, su apiplyšusiais stogais, vietomis užkamšytais su rizais langais, bet Petruai kas-žin kodėl tėvo gričia išrodė visupraščiausia. Tik galinė trioba buvo kitoki: didesnė, augštesnė, su dokalkų stogu, dideliais langais ir margai nuteptomis durimis. Tai trioba Juozo Kliugio, kurs slapčia pardavinėja degtinę ir naminį alų.

Paėję viorstą už kaimo, jie atsisėdo ant augšto upelio kranto. Antroje pusėje upelio matėsi lygi lanka, ant kurios ganėsi karvės ir avys. Už lankos geltonavo rugienos, kur išklydusios žąsįs su atida jieškojo varpų ir grūdų, net galvos nepakeldamos. Atokiai saulės spinduliuose blizgėjo langai dvarelio, medžiais apaugusio. Po dešinei juodavo pudymai, po kairei geltonavo vasarojus (atuoretis), ir ten žmonių buvo lig prisėta.

— Gražu gyventi kaime; koks čia čystas, sveikas oras... kaip čia ramu, lengva — prakalbo Liza, kuriai kaimas buvo nepažįstamas, nės ji gimė ir augo Rygoje.

— Teip, gražu — sutiko Petras — bet mano tėvo gričia perprasta.

— Neturtas, ką padarysi.

— Kokie ten paukščiai boluoja ant lauko? — paklausė Liba.

— Tai žąsis ganos.

— Ar jų teip gardi mėsa, kurią rudeniop valgome?

Saulė jau nusileido. Palengvu ėjo į kaimą buris karvių „gotiško stiliaus“; paskui tankiais žingsniais sekė avys, ir pasišokinėdami bėgo linksmi avinai. Potam gagėdamos pravirtavo žąsis. Ant lauko beliko vyrai, nės moteris parėjo ant ruoštos. Jau ir vyrai skirias iš lauko. Lizai ir Libai noris dar sėdėti, veizėti ir pamatyti ką nematytą.

— Eisime namo, nu jau bus laikas vakarienės — prakalbo Petras, ir visi grįžo į kaimą.

II.

Įeinant jiems į vidų, namiškiai jau sėdėjo už stalo ir valgė vakarienę: Petro tėvas, motina, brolienė ir jos duktė Kliotilda. Jiems įeinant, visi sužiuro.

— Petriukas parėjo! — džiaugsmingai sušuko tėvas su motina -- ir prasidėjo bučiavimas. -- Tai čia turi buti tavo žmona su dukterimi — o koki didelė užaugol — Jis tai pasakė žinoma iš papratimo, nės Liba nebuvo teip jau didelė.

Petras iš jautrumo, nors nepažino brolienės, bet ir su ją pasibučiavo. Tai regėdamas, tėvas pasakė: „Čia tavo brolienė, o čia jos duktė Kliotilda.“ Liba žingeidingai pažvelgė į Kliotildą ir, nors ji jai nepatiko, kaip permurina, bet ją pabučiavo.

— Didelę dukterį brolis susilaukė.

— Teip... numiksėjo sena Liurkienė.

Susėdo už stalo. Senoji greitai iškepė lašinių, sutaisė juos su cibuliais (svogunais) ir su smetona ir uždėjo svečiams. Kliotilda paskolino nuo Kliugio virdulį, šakeles ir peilius. Atsirado ir arbata.

— Na kaip tau eina Rygoje? — paklausė tėvas.

— Prastai; sergu, nebegaliu dirbti. Buvome susidėlioję ir skatiko, sirgdamas viską praleidau ir pagrižau su šeimyna pėsčias.

Pasiaubė visi, padejavo. Potam tėvas ėmė pasakoti apie savo vargus, skundėsi ant sunkių metų, ant kaimynų neteisybės.

— Ne duok, Viešpatie! nors ir bėgk iš namų, galvą susiėmęs ir keikdamas... Pasiuteliai! tai velniai, ne žmonės... Visus ant vienos šakos pakarti! — pabaigė jis.

Svečiai mėšą valgė stipriai, bet arbatos tai tik vos-vos po stiklinę išsiurpsnojo — ta nepatiko. Viena — ji atsidavė lyg silkė; antra — cukrus buvo lig apkramtytas, rudas, ir senoji, dėdama ant stalo, kožną šmotelį trynė į sijoną.

— Tai kur-gi brolis? — paklausė Petras.

— Ai — Petriuk — su juomi man gyvas vargas. Prasimokino siuti, važiuojasi po pasaulę. Uždirbte uždirba, bet kas iš to! Viską palieka pas Kliugį.

— Pas kokį Kliugį?

— Na pas mūsų tą velnį... Ak — tu nežinai? Kliugis kelinti metai šinkuoja degtinę ir alų.

— Tai kaip jo nesuima? — atsiliepė plonas Lizos balsas.

— Viso buvo, bet išsisuka, išsiperka.

— Vargas tai vargas — prisidėjo motina — ir su pačia nesutinka, buk tai dėl šitos mergaičkos, kad ji prieš vestuves atsirado.

— Kuomi aš kalta? — pravirko Jonienė — jis matė, ką ima. — ji jau buvo ant svieto.

Visi nutilo.

— O-o-ona! — pasigirdo storas vyriškas balsas gatvėje. — O-o-ona! — tapo atkartotas ant kiemo.

— Tai Jonas girtas pareina — pratarė tėvas. Ona, nusigandusi ėmė virpėti.

— Suvaldykitė jį, neleiskite manęs mušti.

— O-o-ona! — sušuko prie durių ir įvirtavo girtas Jonas į vidų.

Įėjęs, užnešė Onai per ausį ir ėmė tempti nuo stalo.

— Von, paleistuve, iš tų namų... von... su visu vaiku!

— Jonai! ar patrakai? Ką darai? — sulaikė Petras.

Jonas, pažinęs brolių, susigėdo ir liovėsi.

— Brolis pargrižo ... brolis iš didelio svieto — aa — iš Rygos ... a — gražiai apsirėdęs ... aa ... aš dar tokių rubų neesmi siuvēs ... Teip be sąrišio niurzgėdamas, jis pradėjo srėbti bulbienę, vos begalėdamas su šaukštu rasti gerklę, o Jonienė kertelėje graudžiai probalsiai verkė.

— Nutilk, ant galo, — rusčiai prakalbo senoji — bene jau čia dantis išmušė. Ir blerbia, kaip mažas vaikas — Fel ...

Ant Lizos ir Libos tai padarė didelį įspudį, ir Liba net pravirko ir skersomis veizėjo į Joną. Jiedvi mieste teipogi matė daug visokio pikto, bet jomdvim rodės, kad tokių atsitikimų visoje Rygoje nerasi.

Po vakarienės visi ėmė ruošties ant atilsio. Senasis atsigulo ant pečiaus, kiti susitaikino lovoje, Kliotilda susirietė ant plikos pečelės ir po galva pasidėjo motinos sijoną. Liza ir Jonienė, pasiėmusios pagalvį ir porą kailinių, išėjo miegoti ant kutės (ten buvo sukrautas šienas). Liza ilgai pasakojo apie savo vyrą, sakė, kad jo nebekenčia ir laukia jam arba sau smerties. Be maž lig aušrai jiedvi neužmigo: viena — buvo vėsu, — antra — gaidys nedavė — giedojo visa gerkle.

— Bus oro permaina — paaiškino Jonienė.

III.

Išaušo. Jonienė nusikraustė nuo kutės ir ėmė milžti karves, buriais suduodama plaštaka per šoną ir sušukdama: — „Stovėk, ragana!“ Nepoilgo atsiliepė taurė; per gatvę ėjo trylikos — keturiolikos metų vaikas trinyčiuose su atspurusiais skvernais, nedailiai apsiavęs, su kelnėmis kiaurais keliais, su tarba, perkabinta per petį su kiaura žiemine kepure, iš kurios švitėjo vata, ir putė taurę, rinkdamas kaimo galvijus. Po valandėlės vėl kaimas nutilo, nės tai buvo nedėlios rytas.

Liza, iš kelionės nuvargusi, miegojo kietai ir negirdėjo rytmetinio tranksmo. Ji sąpnavo, kad serga ir gydytojas ją turi šaltame vandenyje. Saulė gerokai pakilo. Ji atsikėlė, pasijuto nušalusi ir, dantis kalendama, nusiskubino į gričiųą.

Vyriški prausėsi, išskiriant Joną, kurs tebeknarkė išsiskėtojės ir dvokė iš nasrų degtine. Ant stalo garavo košės bliudas su taukais. Senoji ir Jonienė sukinos apie pečių. Liza atidavusi labą rytą teipogi nusiprausė ir vos veikė nusišluostyti su storu šiurkščiu abrusu.

— Sėskitės valgyti! — tarė senoji, dėdama ant stalo svečiams mėsos bliudžiuką ir virdulį. — Dabar šviežienos nėra, lašinių teipogi tik pora svarų beliko. Nuo pradžios reiktų kaipo svečius geriaus priimti, bet ką padarysi... Po tam, tai kaip Dievas davęs.

Baigdama valgyti, Liza pamatė su mėsa drauge iškepusį prusoką, ir bemažko valgis nešoko jai atgal. Gėrė arbatos tik visi po pusę stiklinės, nors namiškiai spirtinai prašė, kad nesididžiuotų.

— Gerkite, nesididžiuokite, alkani paliksate... kalbėjo senoji.

Liza norėjo eiti į Biržus, bet ją pertarė, ir ji nerado sau draugės. Senis Liurkis stačiai į Dievą netikėjo, bet širdyje pripažino antėprigimtinės esybes: jis bijojo vaidinimos; naktį drebėdamas ėjo į savo jaują arba daržinę ir atsargiai žvalgėsi, kad nesusitiktų velnio.

Apskritai gi apie tikėjimą jis nieko neišmanė ir nemokėjo misliti. Į savo „kirką“ vaikščiojo retai, ant metų du — tris kartus. Poteirių nekalbėjo, nės jų nemokėjo ir nesuprato; „kirkoje“ tik drauge su kitais giedojo psalmus, nesuprasdamas, kajiereiškia. Antmetų kartą, kaip pas visus, teip ir pas jį pasirodydavo „kirkos formenderis“, rinkdamas pastorui „sąbarą“, ir Liurkis, grudus pildamas, mislimi pastorą keikė: „Kad jis sudegtų su visa savo kirka — kas metais duok ir duok!“ — šnibždė davojis patyliu. Bet buvo jame jausmai kalviniški, jis vis ant katalikų burėydavo ir prie ginčo pridėdavo savo skatiką.

Jo žmona buvo teipogi ant to paties kurpalio siuta. Namų gyvenime ji buvo vis neužganėdinta, vis rūpesčiuose; savo vyrą jį mylėjo, bet tankiai ant jo bardavos, rugodavo, kad jis tinginys, kad iš jo nėra naudos. Ji pati visur kišosi, net ir pogulio laike štopinėdavo apie namus, po daržą, ir vakare skųsdavosi, kad dideliai nuvargo. Bus grįčioje ir pasirodo jai, kad svetimos žąšis arba vištos

darže; išpuola su ilga žalga aplaksto apie daržą ir grižta, bardamasi; tai vėl įeina į galvą, kad varnos tyko vištelius — ir nu varnas keikti ir vaikyti.

Liza buvo religijiška, vaikščiojo į „kirką“, giedojė, pastorų pamokslų klausė, tikėjo tvirtai į peklą ir į dangų ir retkarčiais net ir namie kalbėjo „Tėve mūsų.“*) Savo Libą teipogi ragino prie dievobaimingumo.

Petras buvo į tėvus pasekęs ir, tik pačiai gana darydamas, vaikščiojo į „kirką“. Jonas apie tai nei girdėti nenorėjo o jo pati, į vargą įpuolusi, nebetikėjo į Apveizdą.

Lizai labai nepatiko, kad neivienas nenorėjo eiti į Biržus, bet nebuvo ką daryti. Jai buvo ilgu. Senųjų pasakojimai apie vargus ir neteisius kaimynus jai buvo nubodus ir neinteresingi. Po pietų ji su Joniene ir Liba išėjo pasivaikščioti irėjo į Biržų pusę. Bekalbėdamos nepamatė, kaip atsirado prie Biržų ežero, ir atsisėdo ant kupstelio (kimso). Lizos akims atsidendė gražus, malonus paveikslas: priešais — didis ramus ežeras, lygus, kaip veidrodis, tik kur-ne-kur vėjas padaro ruskšlę ant vandens ir ten sublizga lužtas saulės spindulys. Netoli nuo kraštų vietomis žaliuoja ajarų kerai. Už vandens ant kalnelio matosi senos Radvilo pilies griuvenos, ten toliaus regis puikus Tiškevičės rumas; po dešinei lig į kruvą sustumti matosi įvairūs Biržų miesto stogai, o per juos išlenda bažnyčių stogai ir bokštai.

— Ar čia toki didelė parapija, kad teip daug bažnyčių?

— Mat čia daug tikėjimų — paaiškino Jonienė — ir kožnas turi savo maldos namus.

— Koki čia graži vieta! tik teplioriaus reikia!

Liza ir Liba kokią pusę valandos gardžiavosi vieta. Pradėjo eiti žmonės iš bažnyčios, ir Liza su Joniene ir dukterimi palengvu grįžo namo. Ejo jos teip, kaip žmogus, visiškai nereikalaujās skubinties. Pasivijo vieną mergaitę.

— Ar bažnyčioje buvai? — paklausė Liza.

*) Išėjusi už lietuvio ir priėmusi kalvinismą, ji išmoko „Tėve mūsų“ lietuviškai; iš lietuvių Rosijoje nėra liuterių.

— Nu-gi — atsakė mergaitė.

— Ką pastoras šendieną iš sakyklos mokino?

— Aš katalikė — skubiai atkirto mergaitė ir prakirto pro šalį.

— Tai ir iš lietuvių yra katalikai? — prakalbo nustebusi Liza į Jonienę.

— Naa! tai kiek čia musiškių yra — sauja! Biržuose truputis, apie Papilę truputis, apie Radviliškį nedaugiau, potam Švobiškio keli kaimai; sako kad Kelmėje esąs menkas spietis, bet buk jis baigias gaišti.

— Teip? O aš mislijau, kad visi lietuviai kalvinai.

— Kas čia duos! Čia mat — kur matei tas griuvenas, buvo senovėje kunigaikštis Radvila, ir jis apie Biržus kalvinus įveisė. Antras Radvila — buk jo brolis — nežinau — buvo perdirbęs Raseinius, bet Raseiniai pagrižo prie senovės tikėjimo ir tik užsilaikė burelis Kelmėje, o čia pasiliko kalvinais tie keturi lizdai.

— Na, o katalikai ar ne priima kalvinų tikėjimo?

— Ne, jie tvirtai turis prie savo ir greičiau iš musiškių kokį privylioja.

— Teip? — nustebė Liza.

Ta žinia padarė ant Lizos didelį įspudį. Prieš persikrištijimą jai vyras pasakojo, kad lietuviai didi tauta — 4 ar 5 milijonai; kad jie mažne visi kalvinai; kad, kur dar užsiliko katalikų, pastorai neapsirėpia su krikštijimu — žodžiu, kad kalvinų tikėjimas dabar auga ir kad jis kaip milžinas viešpataus ant žemės ir pristatys pilną pasaulę „kirky“ su augštais, smailiais bokštais.

— Teip? — atkartėjo Liza, ir po trumpo tylėjimo prasidėjo kitoniška šneka.

IV.

Galėjo but ketvirta valanda, kad jos pagrižo į kaimą. Kaimynai dažinojė, kad atvyko žmonės iš Rygos, susėjo pasišnekėti. Kito buvo Rygoje sunus, kito duktė, trečio giminaitis ir tt. Petras pasakojo, kaip kam einas, nės-gi visus gerai pažino ir žinojo, kas kokią gavo vietą.

— Kaip mano Jurgiui einas? — paklausė Kabardošienė.

— Jam gerai; antri metai jis kelneriu ir uždirba keletą rublių ant dienos.

— O brantiena! nei kapeikėlės neatsiunčia.

Potam žingeidingai klausinėjo Liza, kur ji gimusi ir augusi, kaip brangus Rygoje pragyvenimas, kas jai labiausiai patinka: ar Ryga ar kaimas.

— Žinoma, kur čia patiks mūsų prastas kaimas? Ten Rygoje augšti murai, gražūs pakajai... Nei lietaus, nei karščio, nei šalčio neišpažinsi... O gi čia? Lindėk apsimilkusiame butelyje, — kalbėjo Knarzienė.

— Teip, — atsakė Liza, — kožnas dalykas turi savo gerą ir prastą pusę. Rygoje viskas gerai, gražu, bet trošku, brangu. O čia — žalios lankos, ramūs upeliai, geltoni lig auksiniai laukai... grynas oras...

— Teip, teip — atsiliepė senoji — bet kad pagyvensite porą mėnesių — vistai apkirės. Ten gyvenote, kaip ponai, valgėte, kaip ponai, — o pas mus vargšus, neteip?

Kalbėta ir apie Libą, kiek jai metų, ar buvo mokykloje.

— Dėl mokyklos dar perjauna, bet skaityti jau moka.

Padavė Libai bibliją, nės kitoniškos knygos tame kaime nėra. Liba perskaitė vieną perskyrimą iš evangelijos. Senasis ją paglostė ir liepė Kliotildai nurašyti duobelius.

— Graži mergyte, tegu sveika auga, — atsiduksėjo Kabardošienė.

Tuotarpu pasigirdo gatvėje ties Liurkio kiemu šneka. Liza, Liba ir nekurie kiti išėjo pasiklaudyti. Ant griovio krašto sėdėjo koks dešimts vyrų, visi pasidalindami gėrė iš vienos butelkos degtinę ir ginčijosi apie tikėjimą. Du buvo kataliku, visi kiti kalvinai.

— Tai kas jūsų tikėjimas? — kalbėjo augštas su ilgomis, biškį įlinkusiomis kojomis usotas Misiunas, — pasenęs, surudijęs dalykas. Mūsų tai kaskita, atnaujintas; užtat mes ir vadinamės reformatais. Mat viskas ant svieto sėsta — užtat ir tikėjimas negali būti vis naujas, vis geras. Atgyveno savo laiką, nu ir šalin jį.

Visi kalvinai stebėjosi iš Misiuno išminties, nės nors jis tankiai, pagal jų numanymą, gudriai kalbėjo apie tikėjimą, bet teip gudriai, kaip ši kartą — niekad.

— Mat, kad tamista nesupranti, kas gali sėsti, kas ne — ramiai atsakė Karsas. Žmonių padargai visi sėsta; sėsta net ir mokslas, ir kaskartą naujos tiesos yra išrandamos. Na, mes neesame mokinti žmonės, giliai į mokslą neįsileidžiame, bet paimkime budą gydymo, kiek mūsų atminime yra permainų? Seniaus, kad karštynėmis sergantį ligonį būtų kas vyniojęs į šaltas paklodes, būtų buvęs garsus apygardoje kvailius, o dabar kožnas gydytojas tai liepia. Potam dar ką išmislis. Žmogaus darbai sėsta ir mainos — ir tu pasėsi, ir tavo vaikai, ir tavo grįčia — viskas mainos, bet Dievo darbai ne. Jeigu tikėjimas (tai juk Dievo darbas) anot tavęs paseno per nepilnu du tukstančiu metų ir reikėjo Kalvino, kurs jį atnaujintų, tai seniai reikalingas buvo milžinas Kalvinas, kurs su ilga žalga užgesintų saulę ir jos vietoje uždegtų mėnesį, nės saulė seniai, seniai dega.

Perkreipė lupas kalvinai, nės jiems nepatiko Karso atsakymas, o Misiunas, nebežinodamas ką kalbėti, stipriai susiraukė.

— Bet palauk — sumislijo Puodžiunas — ne tiesa, kad tikėjimas nėra atmainomas ir kad jis nesėsta. Juk Seną Įstatymą Dievas įstatė, o kodėl potam jį pats atmainė?

— Mat, atsiliepė Braždžiunas — Senas Įstatymas buvo įsteigtas tik lig atėjimo Išganytojo. Išganytojas įstatė Naują ir Amžiną Testamentą, kurs nebebus atmainytas. Juk yra Kristaus pasakya: Tai yra kielikas Kraujo Mano, naujo ir amžino testamento.

— Mat — pertraukė Karsas — Sename Įstatyme Dievas garsino per pranašus: „Laukite, ateis Išganytojas, atpirks, išmokins jus“ ... O Naujame Įstatyme ar buvo koki pranašystė: „Laukite, ateis Kalvinas — reformatas, paaiškins jums tikėjimą, nereikalingus dalykus išmes, reikalingus paliks? „Visiškai ne! Šventas Povilas aiškiai užgina tokių reformatų klausyti, sakydamas: Nors aniolas iš dangaus ateitų ir mokintų jus kitaip, negu mes, tegu bus iškeiktas.“

— Tai ką tu misliji — užduko Misiunas — ar visi kalvinai eis į pragarą?

— Žinoma ne kitaip! Musų Mokytojas — Išganytojas danguje — męs eisime pas Jį; jūsų pranašas pragare seniai ir jūsų laukia prie draugystės. Klausyk Kristaus, busi su Kristumi, klausai Kalvino, busi su Kalvinu!

— Kalvinai užsiuto ir sugriebė vezdus; bet tuodu, regėdamu, kad reformatai pradės vezdais privadžioti — nubėgo namo.

— Ru — upužės — išreto ištarė Misiunas sėsdamasis, ir gėrė toliaus degtinę.

Liza atidžiai klausėsi ginčo ir tai nepaliko be įspudžio. Tuotarpu suriko kažkas ne savo balsu prie Kliugio namų: „O-oi-gelbėkitė!“ Pakilo ten tranksmas, akmenis ir vezdai skraidė... Girti susimušė.

V.

Viena ir antra šventė praėjo, ir Liza dar nebuvo Biržuose. Nebuvo su kuomi eiti. Liurkiai net ir į miestą nereikalavo važiuoti: niekas pypkos nerukė, druskos buvo dar sočiai, gazos vakarais dar nežibino — apseidavo su šakaliais. Parduodamus daigtus jie vežė į Šenbergą, nės ten moka brangiaus. Liza nedėdienoms vaikščiojo ant ežero ir negalėjo atsigardžiuoti vietos gražumu.

Kartą, grįžtant nuo ežero, pasivijo ją burys mergaičių.

— Ar iš bažnyčios?

— Iš bažnyčios.

— Ar kitą nedėlią eisite?

— Eisime.

— Jūs katalikės?

— Katalikės.

— Kelintoje valandoje jūs einate nuo ryto? Eisiu ir aš draugė. Nebuvau dar jūsų bažnyčioje, norėčiau matyti, kaip ten yra.

— Męs išeiname apie devintą nuo ryto.

Grįždama namo, Liza mislijo, ar čia eiti, ar čia neiti.

— E, juk nesugriešisiu... pamatysiu katalikų bažnyčią, dažinosiu, kur musų.

Nedėlios rytą, ji atsikėlė, pažadino Libą, užsikando ir anksti išėjo pas ežerą mergaičių laukti. Neilgai trukus, atėjo burelis, ir visos nukeliavo į Biržus. Įėjusi į bažnyčią,

Liza nustebė, kad čia viskas kitaip, negu kalvinų „kirkoje“. Ten sienos plikos, kaba tik jeigu „kirkos“ statytojo paveikslas; matosi sakyklos vieta; pačiame gale stovi stalelis ir ant jo kryžius. Laikrodis ant sienos iš reto teškena ir skaito minutes ir valandas. Žmonių susejna nedaug ir tai vėlai; atgieda kokį psalmą, pasišnibžda, pasišaipo, sukalba „Tėve mūsų“, pasiklauso pamokslo ir gana. Čia suvisu neteip! Žmonės meldžiasi suklaupę; kiti patyliu, kiti gieda, o žmonių galybės. Sienos apkabinėtos paveikslais, kurie išrodo šventi. Ten Kristus kryžių neša, ten Jį kryžiuoja, ten Jį laidoja... Šen ir ten tvoska altoriai, dailiai papuošti. Liza pradėjo teip žingeidingai dairyties ir sukinėtis po bažnyčią, kad vienas rimtas senas lietuvis nebeiškentė.

— Perprašau, tamista matau nekatalikė, bet mūsų bažnyčioje teip apseiti vis tiek pat neišpuola. Jeigu tamista nori pamatyti, kas čia yra, tai prašau ateiti šiokią dieną: zakristijonas parodys viską ir paaiškins.

Liza susigėdo, užraudonavo ir nusistebėjo.

— Keista, pamislijo ji, mūsų bažnyčioje nors teatrą taisyk, o čia ir žvalgyties gina.

Išėjo votiva, suma, potam pamokslas, mišparai. Liza išstovėjo visą laiką ir buriais atsiklaupdama kalbėjo „Tėve mūsų“. Grižo namo vėl su tomis pačiomis mergaitėmis, grožėjosi iš katalikiškos dievmeldystės ir klausinėjo, ką kas reiškia. Mergaitės aiškino, kiek suprasdamos.

Liza potam vaikščiojo į katalikų bažnyčią kasšventę. Tame laike buvo jaunas kamendorius, kurs aiškino iš sakyklos tokias tiesas, kurios kalvinų tikėjimui priešingos, ir aiškino gana gerai: tankiai primindavo žodžius šventojo Rašto ir pasiremdavo ant sveiko proto liudijimo. Klebonas senelis į tikėjimo dalykus neįsileisdavo, sakydavo pamokslus morališkus, ascetiškus, ir pertai privaisino daug tankiai einančių prie Dievo stalo. Gal tai ir neprastai, bet jaunasis apsirinko teipogi neprastesnę darbą — tvirtinti žmones tikėjime ir apginti juos nuo atskalunų įtekmės, o nevarojant ant sakyklos „Kalvino arba Reformato“ — bet „Naujatiki“ — galima ir išsisaugoti nuo kalvinų fanatizavimo.

Liza klausėsi pamokslų su atida, kaskartą persitikrino, kad kunigas tiesą sako, ir kožną šventę grįžo namo užgandinta.

VI.

Atėjo nubodus ruduo. Pašlapo ir atvėso. Viskas išrodė, lyg kaimas po gaisro. Petras sunegalo labiau ir jau nusimanė ilgai nebegyvensias. Jam rodės, kad jo amžius trumpinasi nuo menko valgio, kopustų ir šaltos triobos. Liurkienė, pritrukusi malkų, ėmė kurenti tvorą ir nuardė visą daržo galą, atverdama kelį žąsimis į kopustus. Užtat jos rūpesčiai pasididino, ji, kur buvusi kur ne, žvilgterėdavo į daržą ir tankiai pastatydavo Libą arba Kliotildą saugoti.

Kartą ji pristatė ten Libą ir prisakė stovėti lig pietų ir žąsų neįleisti. Liba pastovėjo truputį, ir jai atsibodo. Matydama, kad žąsis toli, ji paėjo toliau, atrado Kliotildą bemurijant iš akmenų pečiuką, ir ji prisidėjo prie to darbo. Iškasė duobelę, sukrovė krosnį ir užkurė ten saują rugienų.

— Raganos, biaurybės, kad jūs išpustumitė, pasiutėlės! Visus kopustus nulesė! — išgirdo jiedvi pažįstamą balsą.

Atsižvelgdamos, pamatė senąją, su ilga žalga bevaikančią žąsų burį. Gaudamos per kojas ar per galvą, kelios žąsis apvirto ant nugaros, ir kitos nebekrutėjo, kitos tik sparnus plasteno. Kliotilda ir Liba ėmė drebėti; jiedvi užmatė senoji ir, sugriebusi storą žabą, bėgo prie jūdviejų.

— Ak jūs paleistuvės, neklaužados, kad jūs ištintumite! tai teip daržą sergitė!

Senoji nutvėrė Kliotildą už plaukų, užvertė rubus ant galvos ir gerokai nuvažiavo; potam toki pat operacija sutiko ir Libą. Tuotarpu žąsinas, ištiesęs kaklą, pribėgo prie senosios, kažką pašnipstė ir, gavęs su žabu, grįžo atgal, — o žąsis jį sveikino, kaip milžiną: — „go-go-go-go“.

Mergaičkos parbėgo verpdamos namo ir skundėsi motinoms ant senutės. Jonienė, verpdama, tylėjo, kaip žemė. Liza paglostė savo Libą ir tarė: — „Senutės reikia klausyti.“ Bet Petruui užvirė širdis. Įeinant motinai jis prakalbėjo su išmetinėjimu:

— Mama, Liba prie tokių žodžių ir koronės nepapratusi. Tau nevalna jos plakti. Užtenka, kad tėvas ir motina nubaudžia.

— Tu dar murmėsi, šunies lupa! — puolė senoji ant Petro, kumstį atkišusi. — Biaurybė! rašinėjai, kad uždirbi Rygoje gerai, o kiek į namus parsiuotei? Galėjai tėvams didesnę žemę nupirkti, geresnę triobą pastatyti, o ne! Šunie! pralaikei Rygoje viską, tada pagrižai namo plikas ir dar su šeimyna... Lindėk šiltame kambaryje, ėsk dykai duoną, bet nei mur-mur prieš motiną... Ne, tai tuojau po šimto velnių...

Petras nutilo. Lizai tie žodžiai buvo kartesni už tulžę, ir jos mėlynose akyse užblizgėjo gailios ašaros, per kurias kožnas galėtų lyg išvysti gilų širdies skausmą.

Po valandėlės Kliugis su vyrais ėmė mesti užmuštas ir sužeistas žąsis į Liurkio kiemą.

— Užmokėk, pasiutėlė, užmokėk, jei ne — ant sudo paduosiu.

— Užmokėk, rupužė, už kopustus! Aš tau parodysiu! Pleisk dar kartą — visas pagedėles išmušiu, tu kalės vaikas! Ar aš tau piemenė, ar piemenį tau samdysiu, Judošiau?

— Kas kaltas, kad tvorą nudeginai, — atsiliepė dešimtininkas.

— Aš visas tvoras nukurensiu — atkirto Liurkienė, — bet žąsų jų neganysiu, jų išverstakiai... Kas jums darbo! —

Kliugis padavė Liurkienę ant sudo ir gavo viršų. Atėjus laikui, atvyko storasta su blėtimi ant krutinės, dešimtininkas su šniurkuota ir žvaigždėta kepure ir išnešė iš Liurkių grįčios visas pagalves.

— Neduosiu jums, suskiai! — neduosiu — šunies plaučiai, — šaukė Liurkienė prisivydama.

— Boba, turėk protą, — užmokėk, aš atiduosiu.

VII.

Apie Biržus yra daug kalvinių, dideliai vargingai gyvenančių. Žinoma nuolatinis vargas kožnam atsibosta, teip kad žmogus ir mirti nebijo ir lig smerties laukia. Bet kad

ši pažvelgia į akis, žmogus ir nenoromis sudreba. Teip buvo ir su Liurkiais. Tankiai jie minėdavo, kad laikas jau būtų išstrukti iš to vargo; bet, kad rimtai pamislidavo, juog jau jaunystė prabėgo ir ji nebegriž, kad greitai jiems užbers smilčių sauja ant akių, kad jų pramintais takeliais vaikštinės kiti — tai lyg šaltas vanduo pereidavo per kaulus. Mirti buk nebijojo, bet senoji Liurkienė žinojo gydytojus visoje apygardoje. Biržų gydytojams ji mažai tikėjo; vienas buvo katalikas, ir Liurkinei rodės, kad jis kalvinui gerų gydyklų neduos. Kitas gydė dykai, kaipo valsčiaus apmokamas, ir ji mislijo, kad tai tik apgavimas. Geriausią šlovę turėjo pas ją felčerius žydas ir homeopatas iš Šenbergės. Pas tą homeopatą buvo ji nukakusi ir dėl Petro, ir parvėzė už 2 rubliu dešimtį stebuklingų cukrelių; Petras gėrė ir sakė, kad jam geriaus. Abu senuoju labiausiai bijojo pilvo ligų ir užsišaldymo. Užteko truputį paširdžiame susopėti arba užėti menkiems drebuliams, ir vienas ar antras gulėjo ant pečiaus susiklostęs ir balsiai vaitojo: „Mi-irštu... mi-irštu.“ — Sveikasis kuogreičiausiai duodavo degtinės su rutomis, trejais — devyneriais arba puplaiskiais.

Petrui buvo džiova, o tokie ligoniai retai žudo viltį ant išgijimo. Užtat motina rupestingai jieškojo gydyklų. Vienas daktaras jai davė kreosotalį, kitas kokius ten smirdančius lašus, homeopatas — cukrelius, ant kurių užvarvino po lašą lykopcidium. Petras vis kalbėjo, kad jam lengviaus, bet sveikyn neėjo.

Kartą kas ten užnešė žinią, kad Papilės parapijoje gyvena senas kalvinas, gerai gydąs visas ligas. Liurkienė greitai sujieškojo tą seniuką ir parvėzė pas Petrą.

Įeinant seniukui į gričių, Jonas sėdėjo už stalo dar truputį pagiriotas, siuvo rubus pačiai ir burgėjo: — Raudonus tau pasiuti, paleistuve!

Petras gulėjo ant šilto pečiaus, sukaitęs ir truputį mieguostas; Jonienė ir Liza verpė, o mergaičkos plunksnas plėšė. Liza kreivai pažvelgė į seniuką; ji numanė, kad Petras rebeišgys, ir kad tas seniukas čia visiškai nereikalingas, o seniukas išsižiurėjo lyg koks raganius: akys didelės, rausvos; visas veidas apžėlęs geltonais plaukais,

čiupryna ilga, uždribusi ant apkaklės, nugara kuprota, rubai nematyti, naginės ir tos plaukuotos, rankos liesos, gyslėtos, pirštai ilgi, gumburiuoti per sąnarius . . . Seniukas prilipo prie Petro, lyg koks žinunas — aptrankė, apčiupinėjo ir tarė: — „Reikia kraują nuleisti; kraujas jam sugedęs. Bus sveikas.“

Tuoju užstatė ant krutinės dvylika bonkų. Visi ir mergaičkos sustoję veizėjo, ir visiems rodėsi, kad į bonkas suseina Petro liga. Petru teipogi tai rodėsi, ir jis linksmas šaipėsi.

— Matai, tamista, kaip sugedęs, koks juodas, — seniai jam reikėjo kraują nuleisti.

— Duok, Dieve, sveikata, — prakalbo Jonas.

Prisisiurpė pilnos bonkos; seniukas dar 12 užstatė ant nugaros. Petru rodėsi, kad vis lengviaus . . . Padaręs savo, seniukas išvažiavo. Petru nuo pradžios rodėsi, kad su krauju jam visa liga ištraukta. Bet ne po ilgo jis ėmė drebėti, prašė kad labiaus suklostytų; potam prašė, kad nukeltų nuo pečiaus; jį kilojo, klostė, bet nieko nepadėjo; kaip šalta, teip šalta. Apie pusnaktį pasimirė . . .

VIII.

Liza nuo jaunų dienų buvo labai graži ir turėjo nemažai piršlių. Dabar jos gražumą truputį apniaukė vargas, rupesčiai ir nelaimės: akis dar tebebuvo žiedrios, bet jose spindėjo skausmas: skruostus apdengė retos rukšlės, bet dar tebedegė skaisčius raudonumas. Ji verkė Petro, bet neilgai; seno klebono pamokslas apie Dievo Apveizdą ją numaldė.

Prasidėjo patįs ilgieji liudni žiemos vakarai. Liza su kitomis verpė prie šakalio šviesos ir vos-vos galėjo nupelnyti per nedėlią 40 kap., kurias ėmė senoji už duoną. Liurkiams pradėjo ir duonos pritrukti. Meiteliai buvo vidutiniai, butų užtekę, bet Liurkis po purelį išvežiojo į Šenbergą ir pinigų leido ant bylų; iš karto jis susiėmė su Kliugiu ir norėjo tam atkeršiti už žąsis; potam susikabino su kitais kaimynais dėl kokių ten niekniekių. Niekur nieko nepešė, tik savo aruodus ištuštino.

— Palauk, — potam kalbėdavo jis, — kitais metais aš jiems parodysiu. — Ir kasvakarą jis dirbo plianus, kaip

jis kitais metais atsimokės Kliugiui, Kabardošiui, dešimtininkui, Misiunui ir kitiems savo priešams arba neteisingsiems liuditojams.

Lizai vistai apkirėjo; atsibodo jai senosios rustybė, Jono vaidai su pačia, tie biau rūš, nepadorūs žodžiai, vargas, badas, rugonės, peštynės ir tranksmas girtuoklių kaimo gale. Budavo sėdžia vakarais, visi patyliu savo dirba, tuotarpu — brukšt — lyg su dumais drauge įsirioglina Jonas ir puola ant savo pačios.

— Von, paleistuve, iš tų namų!

Arba nei iš šio nei iš to senoji ant Kliotildos arba Libos: „Ak tu, kale, nukirmynage! ar teip aš tau rodžiau dirbti?“ — Arba užsirustinusi ant senio: — „E tu, šuneika, žiopl! kopustą tau ant pečių pasodinti, o ne galvą! Vyras butų, išsižiojelis — menkos bylos nemoka išvesti! Visą duoną praspringai, dabar akmenius galėsi griaužti! Bučiau visur kartu buvusi, tai butų buvę kaip, o iš to išsižergelio tai nieko!“ . .

Vyras pakasydavo galvą, pasirangydavo ir lipdavo ant pečiaus. Žinoma prie sudo pati visur drauge buvo ir visur daug kalbėjo, bet jos niekas neklausė, bet potam visas atsakymas krisdavo ant vyro. Šis tylėdavo, nės buvo persitikrinęs, kad iš ginčo su ja nieko neišeina. Tekdavo ir Lizai.

— Čia vėl dvi dykaduoni reikia maitinti. Juk duonos nenuždirbate sau. Pajieškokite kitos vietos: man samdininkų nei už pavalgymą nereikia.

Ir Liza mislijo, kad čia ji nei įsiteks ir kad reikia jieškoti kitos vietos, bet kur? Grįžti į Rygą — negalima. Yra ten tiesa broliai, bet jie jos nebekenčia už permainymą tikėjimo. Nupelnytų ji ten duoną mazgojimu, bet ką ji pradės, nei kapeikos nenusinešusi. Sumislijo, ant galo, pristoti tarnauti čiapat kur pas ukininką. Tos pačios mergaitės, su kuriomis ji vaikščiojo į bažnyčią, prirodė jai vietą pas našlį ukininką — kataliką už gaspadinę, o Libai už piemenę. Tas našlys į ją įsimylėjo ir ji, permainiusi tikėjimą, už jo išėjo. Liurkiai tai išgirdę, ją keikė ir kartą net akyse prie žmonių apskelbė širdingą iškeikimą. Bet tai nieko pikto nepadarė, ir nuo to laiko Libos ir Lizos gyvenimas pasidarė ramus ir laimingas.

Margalys.

—✦— Eilės. —✦—

Laiškas į Redakciją.

Garbingas Redaktoriau!

Rašydamas pirmą sykį po šių Naujų Metų, neišmanau, kuo verčiau būtų Tamistai lemti, kaip kad Tamistos laikraščiai viskas kuogeriausiai šimet klotūsi: kad visi, patilpę jame, gražus pamokinimai prisiimtų skaitytojų prote, širdyj ir atmintyj, kad priešų kuomažiausiai turėtų, kad prenumeratorių tukstančius skaitytų ir ant galo, kad kiekvienas, kam pateks į rankas bent katras šių metų „Tėvynės Sargo“ numeris, tik pasidžiaugti iš jo galėtų.

Vienų linkėjimų lyg permaža, susiprantu, būtų. Išreikštas prilankumas reikalauja matomo ženklo. Bet su kuo čia man pasirodyti? Užsiprenumeravimas laikraščio ir ant šių metų, kaip buvau pirmiau prenumeravęs, tai per daug paprastas ir nieku neišsižymis prilankumo ženklas; atsiųsti į Redakciją kokią šimtinę „T. Sargui“ „ant čėringės“ man nepritinka, tegul tai padaro kiti, kuriems nieks užtai nepadytų. Ant vieno daigto esu turtingas, tą ir pasiulsiu Tamistai; tiks mano labas, imk jį ir naudokis, netiks... meldžiu dovanoti už ryzgimą į akis. —

Turiu susirinkęs sviete apie kelis desėtkus senoviškų, lietuviškų dainų ir užsirašęs kiekvienos melodiją (natą). Daugelis tarp jų išrodo man visai originališkomis iš teksto ir melodijos, nės nesurandu panašių nė Juškos dainose, nė kituose, kaip štai Nesselmann'o, lietuviškų dainų rinkiniuose. Kaip katra daina turi sau panašią minėtuose rinkiniuose, kitaip sakant, yra geresniu ar blogesniu anų variantu.

Tą rinkinį, jei tiks Tamistai ir patiks, aš prižadu „T. Sargui“ kaip dovanėlę prie linkėjimų. Prižadėjęs rupinusi ir ištesėti, prisiuntinėdams kasmėnesį po vieną dainelę, o jei reiks ir po daugiau, su melodijos natomis ir visais žodžiais ir su patėmijimais nuo savęs apie paduotą dainą.*)

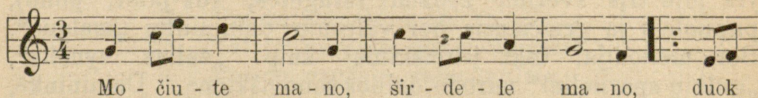
---

*) Labai ačiū! Prašom neužmiršti. *Red.*

Atsimenu, kaip kitados smagu man budavo užtikti ar vienam, ar kitam laikraštyje dainą su natoms; dėlto tikiuosi, kad ir dabar, jei ne vienam, tai kitam gali pasidaryti lygiai toksai, kaip man tada, smagumas, radus „T. Sarge“ lietuvišką dainelę, kurią kiekviens skaitytojas gali lengvai pagal tą natas, jei ne pats, tai per kitą, k. a. p. per parapijos organistą, išmokti uždainuoti.

Dar sykių linkiu Tamistai viso labo: tegul kiti užverčia Redakcijos stalus ir lentynas visokiais naudingais raštais, puikiomis poezijomis, dailiais straipsniais, — aš nors su dainomis malonėčiau Tamistai su skaitytojais pasigerinti. Kaip kas moka, mat, teip ir šoka.

Močiute mano.

Aš nusišluosiu gražiai dvarelį,
 Nusimazgosiu baltai stalelį.
 Dukrele mano, jaunoji mano,
 Kodėl nesėji žalios rutelės?
 Kodėl nesėji žalios rutelės,
 Kodėl nelaistai žaliu vyneliu?
 Kodėl nelaistai žaliu vyneliu,
 Kodėl nedangstai gulbių sparneliais?
 Močiute mano, širdelė mano,
 Nesėk teip tankiai žalios rutelės.
 Nesėk teip tankiai žalios rutelės,
 Nereikalauja mano širdelė.
 Dukrele mano, jaunoji mano,
 Ant ko palaužei savo širdelę?
 Močiute mano, širdelė mano,
 Kuris per lauką šešiais važiuo;

Kuris per lauką šešiais važiavo,
 Šalele jojo šešios slugelės.
 Dukrele mano, jaunoji mano,
 Ko vožijaisi už pono eiti!
 Močiute mano, širdele mano,
 Viduryj' dvaro mėlynos marios;
 Viduryj' dvaro mėlynos marios:
 Kad kaip matysiu, pasiskandysiu.
 Kad Dievas duotų giedrę dienele,
 Aš išmieruočiau jų gilumėle;
 Aš išmieruočiau jų gilumėle
 Tai ten atrasčiau sau ramumėlį.

Paduota čion daina priguli prie giliai senoviškų dainų: yra joje trys svetimi žodžiai (**slugelės, vožijaisi, pono**), papuolę į ją greičiausia per vėlesnių dainininkų „malonę“. Bet melodija, toki išreiškimai kaip: „žalias vynelis“, „gulbių sparneliai“ nurodo dainos senoviškumą. Dainininkė, nuo kurios išgirdau šią dainą, einanti devintą dešimtį metų, sakėsi išmokus ją dar jauna budama nuo savo mamos. —

Radau dvi panašias į šią dainas (du variantu) kun. Juškos rinkiniuose (Žiur. Svotb. Dainos № 188 ir № 189). Josios melodijos radau net tris variantus (Žiur. Melodyje ludowe litewskie ks. A. Juszkiewiczka №№ 14, 15 ir 16). Šita musiškė melodija yra, man manant, už visas tris anąsias dailesnė: tos surašytos su kokiomis ten pauzomis ir su nepaprastais mūsų dainose metriškais smulkumais (№ 15). Musiškė-gi visai naturališka, didiai proporcionališka atskiriose dalyse, visa estetiška, smagi, apvali ir muzikališkai turtinga.

Dailu paklausti, kada ją kas išlėto ir jausmingai dainuoja.

* * *

labai senoviška žmona, bet naujesniųjų mūsų dainų nė girdėte negirdėjusi ir šep vien tik lietuviškas senoviškas dainas temokanti.

Užvadinau šią dainą **navatna** dar dėl kitų priežasčių:

1. Visa jos įtampa aiškiai persiskyrus į dvi dalis, neturinčias tarp savęs rimto liogiško, o tik kokį nayvišką ryšį. Iš pradžios yra išvardyti su gražiais epitetais dirvų javai ir sodų vaisiai. Nuo 9 p. staiga pereita prie kaselės, nuometėlių, martelių, tartum norėta panevali neišsiskirti iš daugumo senoviškų dainų, kurios abelnai reta apseina be žodžio **mergelė — lelijėlė, rutelių — vainikėlis, gelsva — kaselė.**

2. Antras dimnumas mūsų dainos, tai dimnos užbaigos kiekvieno punkto: **vai tai gerai, vai nu-nu, pamažu bus gražu, vai nu-nu-nu.** Iš kur tos užbaigos atsirado, ką jos reiškia ir koks jų prilygimas prie dainos žodžių — klausimai pasiliekanči išrišti.

Aš atsimenu kitąsyk p. P. B. bandė išaiškinti tokius pat klausimus kitos lietuviškos dainos.*) Ar tie p. P. B. išaiškinimai buvo teisingi, aš neguldu už tai galvos, bet turiu pripažinti, kad man jie labai patiko savo originališkumu ir švelnumu formos, kokioj buvo perstatyti. Panašiai išaiškinti savo: **vai nu-nu,** tuotarpu nežadu. Turiu pridurti, kad nėra kaip negalėjau išprasti iš dainininkės, ar žodis **pamažu** reiktų palikti kruvoje su sekančiais dviem žodžiais **bus gražu,** ar atskirti jį nuo šitų tašku (.). Teip arba kitaip padarius, ne vienaip būtų suprantami tie trys žodžiai.

3. Dainos melodija teippat priguli prie navatnesnių. Ji toli netokia, kaip kitos, kurių vos spėjus išgirsti pradžią, jau galima ispėti visą iki galui.

Šita daina gražiausiai išeina dainuojama greitokai, teip kad paduotas čion taktas $\frac{3}{4}$. verčiau būtų permaintyti ant $\frac{3}{8}$.

Balsys.

*) Žinyčia: „Viena daina“.

Aš žinau.

Aš žinau ant svieto brangiausią šalelę
 Iš tolimo krašto, kur traukia širdelę,
     Kur miškai, girios žaliuoja,
     Mane pas save vilioja,
         Idant aplankyčiau.
 Šalis, kur linksmybės, laimės, pilna džiaugsmo,
 Kur nyksta liudnumai, priepuoliai ir skausmai,
     Kiekvieno širdį ramina —
     Miela Lietuva-motina
         Skęstančiu liudnume.
 Kur rutų darželiai prie gričios kiekvienos,
 Kur čiulba paukšteliai per naktis ir dienas,
     Šiltam' laike pavasario
     Linksmina kur dirvą aria —
         Lietuvos artojis.
 Kur skamba dainelės per laukus ir kiemus,
 Ten širdžiai kraštelis, malonus ir mielas,
     Perveria mano krutinę
     Atminus, kokias tėvynėj'
         Girdėjau daineles!
 Žinau plačius laukus, kur javai žaliuoja,
 Kur džiaugsmas ir viltis padėta artojaus,
     Žinau žalias lankas, pievas,
     Dirvas, kurios' arė tėvas,
         Mane augindamas.
 O per anas lankas, bėg' mažas upelis,
 Ant kranto upelio — prigimtas kaimelis —
     Stovi namai tėvo seno,
     Kuriuos' jaunystėj' gyvenau,
         Augdam's Lietuvoje.
 Netoli tėviškės ir namų tėvelio
 Stovi bažnytėlė tarp žalio sodnelio,
     Sodnyj' giest' giesmes paukšteliai,
     Bažnyčioj' „Pulkim ant kelių“ —
         Viešpatį garbinau.
 Augdamas Lietuvoj' tą kampą pažinau,
 Toje bažnyčioje Viešpatį garbinau,

Bėgiojau po lanką žalia,
 Vartojau laimių daugalį
 Krašte prigimtame.

Bet tiktai lemimas ir valia Augščiausio
 Atskyrė nuo visų iš krašto brangiausio,
 Idant šalyje šiaurinėj'
 Išmokčiau mylėt' tėvynę,
 Jos vertę pazinti.

Norėčiau išvysti kartą tą kraštelį,
 Laimę paregėti nors trumpą laikelį;
 Gal ir smiltinėje vieta
 Butų dėl manęs žadėta,
 Tenai atsilsėti!

Tenai gyvenimas gal būtų linksmesnis
 Ir atsilsėjimas kapuose ramesnis,
 Tenai Lietuvos paukšteliai
 Tankiai aplankyt' kapelį —
 Mane apgiedotų.

Kapą lietuvaitės rutelėms apsėtų,
 Ašarų sesutė nepasigailėtų,
 Tad būtų jauna krutinė
 Užberta smiltims tėvynės
 Ant augšto kalnelio.

Šalis tu brangiausi už visus ant svieta,
 Tave išaugštino garsingi poetai,
 Šendien aš sunus artojaus,
 Budam's šalyj' svetimoje,
 Tave apdainuoju,

Idant apturėčiau sparnelius paukštelio,
 Lėkčiau pamatyti prigimtą kraštelį
 Nės, kaip prie medaus bitelė,
 Skrendu į mielą šalelę
 Mislimis kasdieną.

Paukštelis.

Rauda.

Sugrižo bičiulis, atlankė mane,
 Ir parneštą giesmę giedojo.
 Klausiau klausinėdamas jojo;
 Bet balsas ne balsamo krito rasa:
 Lyg rudis gelžinė
 Pragraužė krutinę,
 Ir širdį užnuodino nerimasčia.

Ir kaip neraudoti, kad rauda dušia?
 Nelaimės primynę
 Terioja tėvynę,
 O nēr' kas jai ranką paduotų varge:
 Visuomenė miega
 Marįdama jiegą,
 O ypatos krinta po darbo našta.

* * *

Veltu atsilankę ramina draugai:
 Jie šneka ką-kita,
 Aš misliu ką-kita;
 Nesusišnekėjus išeina šnairiai.
 O liudnos naujienos
 Man rašos ant sienos,
 Ir žėlabnai skamba it špižo varpai.

Ateina kiti du ir klausia ramiai:
 Dėlko tu sušalęs?
 Dėlko tu nubalęs?
 Nematė, kad degino širdį žaibai:
 Nelaimės tėvynės
 Ant mano krutinės
 Išdegino kryžių, išpaudė giliai.

* * *

Lietuva mieliausia! man plyšta širdis
 Bežiurint į tave,
 Besigailint tave,
 Nės tavo likimas — be ryto na'tis:
 Ant amžino kapo
 Nodieja be lapo,
 yžium' siratos išverkę akis.

Kad dušią galėčiau iškvėpt' giesmėmis —
 Paverst' į žariją,
 Uždegčia broliją:
 Kad šaudyčiau žodžiais kaip armotomis,
 Pajudįčia kurčią
 Ir meilę įkurčia,
 O tuomet žiedais apsivilktų viltis.

* * *

Ak, silpnas išganymo jieškai tautos!
 Reik mylistos. Pone!
 Tik švystelk malone, —
 Jis liutu ik smert ir po smert Tau kovos,
 Tiktai Cherubinį
 Duok balso šaltinį, —
 Per amžius, po amžių giesmė jo kalbos

Tvaskės aureole ant skruostų tautos;
 Jei naują mums bausmą
 Apšauksi per griausmą,
 Ateisenčios kartos pažvelgs ant audros,
 Perkunijos rykštėj
 Išvys blaivarykštę...
 Poezija, tu esi žvaigždė giedros!

Balandis.

Laipsnis.

Vaike! kam gaudai tą margasparnelę?
 Vaikas negirdi. Išdegęs akis,
 Vejas' plestekę; nemato — kur kris,
 Sprandą nutruks — bet pasieks gal sav. valią.

Kvailas žėkeli! kas davė tau galę
 Teip užkerėti vaikučių mintis,
 Kad liuosvaliai apsvaigita širdis
 Krauna ant tavo sparnyčių sau dalia?

Capt, pasigavo. Vaikelio veidai
 Laime pražydo; tai laimė — plestekė?
 O mažumėli! Ar tai ne juokai?

Laipsni! nors jau datyrimas man sakė,
 Juog tu esi vien tuštybės žaislai,
 Gaudžiau tave lyg ans vaikas platšakę. *Balandis.*

Pirmutinė pagelba nusideginus, kol pribus gydytojas.

(Pagal prof. Parč'ą sutaisė *Dr. M. Klimas.*)

Nusideginęs žmogus labiaus reikalauja umos pagelbos, kaip kitokiam nelaimingam atsitikime; vienok retai kas teatsiranda iš aplinkinių, kas mokėtų suteikti pirmutinę pagelbą, kol pribus gydytojas. Dėl tos priežasties nurodysiu nekuriuos praktiškus ir paprastus budus, iš kurių kiekvienas galėtų pasinaudoti, atsitikus tokiai nelaimei.

Žmogaus kuno temperatura (karštis) paprastai turi trisdešimts šešis ir pusę laipsnio ($36\frac{1}{2}^{\circ}$); kada mūsų kuną pasiekia augštesnė temperatura (karštis) iš viršaus, tada organizmas jaučia įvairias permainas, vadinamas nudegimais.

Budas apsireiškimo augštesnės temperatūros arba nudegimo yra įvairus, nės priguli nuo daigtų, kuriais paprastai nusideginame: ar tai žarijomis, karštu garu, vandeniu, sutirpusiais taukais ir tt.; iš jų pavojingesni tie nusideginimai, kurie apima plačiaus mūsų kuną.

Nekartą girdėjome, kad kudikis, paliktas be priežiūros virtuvėje, užsistojo ant žarijų, ar prikišo ranką prie karštos blekės, durelių; tai vėl atsitinka, kad kas apsilieja karšta sriuba, verdančiu vandeniu ir tt. Kur kas pavojingesni atsitikimai nuo neatsargaus apsiėjimo su ugnia, kuomet liepsna apima drabužius ant žmogaus, atsitinka, kad degantieji daigtai suplėšo prietaisas savo vartojimo ir akymirksnyj, užimanti liepsna nemažą plotą oro, apima drabužius nelaimingų savo aukų — žmonių ten besančių; riksmas, dejavimas ir raudojimas nieko negelbės, reikia umos pagelbos.

Skaitlius panašių atsitikimų gana didelis, bet kaip jie apsireiškia?

Abelnai žinome, kad pavojingumas nudegimų priguli nuo augštumo temperatūros palypsčiusios musų kūną. Vienok ne tikta temperatūra degančio daigto atsižymi ant musų kūno, bet ir tirštumas degančio ar verdančio daigto; ir teip verdantis vanduo mažiaus pavojingas yra už verdantį lajų; garas, nors būtų augštesnės temperatūros, mažiau žeidžia musų kūną, negu verdantis aliejus, taukai, smala, ar koks kitas tirštesnis daigtas. Didžiausias skirtumas pavojaus nusideginus, priguli nuo to, kaip plačiai nudegsime savo kūną. Darymas parodė, kad nudegus plačiau kaip dvi trečdali ($\frac{2}{3}$) kūno, žmogus būtina turi mirti ar visai umai, ar kiek vėliau.

Nudegimai, apimą vieną trečią dalį ($\frac{1}{3}$) musų kūno yra išgydomi pas sveikus žmones, bet retai pas silpnus ir kudikius.

Nudegimai, apimą mažą dalį odos, užgyja per ilgesnį ar trumpesnį laiką, palikdami nekartą žymius ženklus (randus).

Žinomi yra nuodegimų 3 laipsniai.

Silpniausias jų apsiireškimas yra, kuomet parausta oda; tas atsitinka trumpai mums prilypsčius karštą daigtą; tuomet oda parausta, ir jaučiame skaudėjimą.

Oda musų kūno įvairiose vietose skiriasi nevienodumu storumo; ir teip storesnė oda ant delno ir pado už odą veido, lupų, pečių ir t. t. Paraudonavimas odos, apsiireškiantis kaip pirmas ženklas nusideginimo, iš palengvo pereina į lygią žvilgančią dėmę (plėmą), kuri ilgainiu atsidalina nuo likusios odos, nebepalikdama rando. Teip apsiireškia silpni nudegimai odos, trumpai jai prilypsčius karštus daigtus.

Kuomet palypstome kokį karštą ir tirštesnį daigtą per ilgesnį laiką, tai paraudonavus odai, umai iškyla puslės.

Jos apsiireškia ne vienodai: puslės, nedidesnės už pinigą (3 kap.) iškilusios ant storos odos, paprastai sudžiusta ir išnyksta, lyginai, kaip puslės, iškilusios ant kojų nuo ilgo vaikščiojimo, arba ant delnų nuo sunkaus darbo. Iškilus didesnėms puslėms, jos truksta ir iš

palengvo nyksta, vietan jų atauga oda iš pradžių, raudona ir labai jautri.

Pavojingiausias nusideginimas yra, kuomet prilypstom augštą temperatūrą per pusėtinai ilgą laiką; tas atsitinka, kuomet užsidegę ant žmogaus drabužiai, įvairiose vietose prilimpa prie kuno: ant krutinės, kaklo, apie alkunę ir tt.

Tokiose vietose oda apsvyla, pajuosta ir truksta; kartais pasilieka balta, bet kraujas nustoja bėgęs, ir tos vietos apmiršta.

Aplinkui tokius nusideginimus, pažeidžiančius giliau mūsų kuną, oda turi ženklus mažesnių nusideginimų t. y. paraudonavimą, pusles ir kit.

Odai giliau įdegus, apsireiškia skauduliai; jie užgyja kuomet atsidalina su apmirusia medega nuo kuno; čia reikalinga pagelba gydytojaus, nės be to, jei ir užgyja, skauduliai, tai palieka žymius randus.

Tiek pasakyta apie paviršutinius apsireiškimus nudegimų, bet didžiausias jų pavojus priguli nuo įvairių vidurinių permainų mūsų organo.

Oda, kaip organas kvėpavimo, reikalingo dėl prašalinimo pavojingos ir netikusios medegos iš organizmo, parodo savo svarbumą, perstojus dirbusi nudegintose vietose. Dėlei tos priežasties, kaip jau buvo paminėta, nuo nudegimų, apėmusių dvi trečdali ($\frac{2}{3}$) mūsų kuno, buna smertis. Tokiuose atsitikimuose apsireiškia permaina inkstuose, plaučiuose ir k. Pusėtina dalis žmonių smarkiai apdegusių, žuva per užtroškimą, įkvėpdami pavojingus gazus, arba nuo paralyžiaus širdies.

Iš to viso, kas buvo paminėta, matėme, kad nudegimai apsireiškia įvairiais budais, bet kaip nuo to apsisergėti ir atsitikus nelaimėi, kokią daryti pagelbą?

Pirmųpirmiausiai reikalingas yra atsargumas su karštais, verdančiais ir parakiniais daigtais.

Spiritus, gazas ir kiti tos rūšies skystimai tebestovi vietose, kur jų nepasiekia liepsna. Dar atsargiaus reikia apseiti su daigtais greit džiustančiais, kaip benzina, dropas (eter). Tokie daigtai umai užsidega ne tiktai, jiems susisiekus su ugnia, bet ir toli nuo jos stovint; dėlei tos priežasties jie tebestovi vietose, kur suvisu nėra ugnies.

Trukstantieji (šaujantieji) daigtai reikalauja teipgi ne mažo atsargumo: jie truksta ne tiktai pasiekia ugnį ar karštus daigtus, bet ir nuo smarkios mechaniškos sylos; jiems trukus ne tiek blėdies padaro ugnis, kiek umas pasidauginimas oro ir sujungtas su tuom sutrupėjimas daigto. Per tai didelėse dirbtuvėse turi buti atkreipta atida ant parinių katilų, ant kranų, iš kurio sunkiasi gazas arba kiti panašūs daigtai.

Žmonės neišmoksta atsargumo, norint nelaimingi atsitikimai yra gana tankūs; reikėtų iš mažens vaikus pratinti prie atsargumo, aiškinant jiems namie ir mokyklose visą pavojų neatsargaus apsiėjimo su ugnia.

Kasžin ar koks kitas nelaimingas atsitikimas reikalauja tiek apsukrumo ir gudrumo, kiek ugnis (gaisras). Žmonės paprastai gelbstasi su vandeniu, bet ne visuomet pasekmingai. Degantį spiritų užgesinti reikėtų tiek vandens, kad nuo jo galėtų spiritus atšalti, t. y. temperatūra jo tiek nupulti, prie kurios jau nebegalėtų degti; skystimai, kurie nemaišo su vandeniu, kaip benzina, tai negali nuo jo ir užgesti; dėlto vanduo negali buti gelbstančiu daigtu prie ugnies, o kartais jo visai stoka.

Idant užgesinti liepsną, priguli uždengti ją audimu, neprileidžiančiu prie jos orą; uždengimas butinai yra reikalingu, gesinant liepsną, apėmusią drabužius ant žmogaus, idant liepsna uždustų. Tas išsiaiškina tuom, kad marškonas ir kiti daigtai gamtoje nebegali degti be oksigeno, gaunamo iš oro; dėlto uždengta liepsna nuo oro per stoką oksigeno turi užgesti.

Uždengus liepsną, nereikia tuojaus atimti uždangalą dėl persitikrinimo, ar jau užgeso, nes per tai įėjęs oras gali išnaujo iššaukti liepsną, o verčiau pavilgyti iš viršaus degusias vietas su vandeniu. Kuomet jau visiškai persitikriname apie užgesimą ugnies, tuomet privalome išpalengvo nuvilkti drabužius nuo apdegusio žmogaus ir paguldyti jį į lovą. Tokie ligoniai paprastai yra labai nusigandę; idant apstabdyti jiems plakimą širdies, reikia duoti gerti vandens su koneku, smarkios kavos ir tt. Jeigu tokie ligoniai jaučia didelį skaudėjimą žėizdos, kurį negalima apstabdyti, tai tuomet yra reikalinga pagelba gydytojaus.

Tiek galima buvo pasakyti apie pavojingus nusideginimus, bet kokia yra pagelba menkesnių nusideginimų?

Maža žeižda, ant kurios ne apsireiškia pūslės, reikia aprišti skaruliu, suvilgytu spirite nuo 60—80° laipsnių. Nugražius jį ir uždėjus ant žeiždos, reikia iš viršaus aprišti kitu sausu skaruliu; nudžiuvus spiritui, reikia jo daugiau suvilgyti.

Nudegusias vietas nereikia tuojaus valyti, arba prašalinti nuo žeiždos prilipusį liaką, smalą ar kitokį tirštą daigtą, nes jie patys savyje nėra pavojingi ir atsiradus pūslėms, joms trukstant, ir jie draugėj nukrinta.

Yra pas nekuriuos žmones nuomonė, buk per vaistus galima nedaleisti iškilti pūslėms; bet tas neteisingai, nes pūslės kyla iš giliau, ir jokie paviršutiniai vaistai nuo to nesulaiko.

Vartojama pas žmones kalkinis vanduo su aliejum (iš linų), bet datyrimas parodė, kad tas vaistas atneša didesnę blėdį, negu naudą. Tas išsiaiškina tuom, kad aliejus greit genda ir suvartotas prie žeiždos užkrečia ją supuvusia medega. Geriausiai, tokiuose atsitikimuose susitraukusias pusles apsibarstyti airoliu arba soda; nuo šių dulkių džiusta drėgnas viršus žeiždos ir sulaiko ją nuo puvimo; bet pirmiau negu ją vartoti, reikia klaustis gydytojaus.

Naujoji asekuracija nuo ugnies Lenkų Karalystėje. *)

1900 metuose tapo apgarsinti Lenkų Karalystėje nauji įstatai asekuracijai nuo ugnies. Tie įstatai turi savo tulas geras puses, ir po tų daugelį blogų, iššaukusių tarp posesorių triobų garsius neužganėdinimus. Prie gerųjų pusių reikia žinoma priskirti atėmimą asekuracijos dalykų nuo administracinės valdžios: nuo viršininkų, vaitų ir valsčiaus raštinkų, o pavedimą jų tamtyčia uriadninkams, vadinamiems *taksatoriais*, kuriuos paskiria Varšavos centrališkasis aseku-

*) Lenkų Karalystė vadinama yra Lenkija rusų valdžioje ir kraštas Lietuvos, butent: Suvalkų rėdyba.

racijų rėdymas. Šits rėdymas visai nepriklauso prie general-gubernatoriaus, bet priklauso tiesiog prie ministerijos vidaus dalykų Peterburge. Tokia savistovystė ir neprigulmingumas negalėjo žinoma patikti vietiniems karalystės valdžioms: gal ir pačiam general-gubernatoriui nesmagu buvo, juog tapo įsteigtas skyrius jam nepriklausantis, o apie mažesnius uriadninkus, kaip viršininkai, vaitai ir raštininkai, nēr ką nē abejoti, kad jie neprielankiai atjautė naują užvedimą, nēsa užako tokiū budu viens šaltinukas, iš kurio tekėjo pusėtini pelnai kyšių pavidale. Tik visi žino, kad be atsakančio kyšio pavieto referentui arba gminos raštininkui negalimu buvo daigtu atsimti ugnepinigiūs. Įvykus naujiems įstatymams atsimainė sulyg to aplinkybės ant gero; taksatoriais buvo paskirti daugiausiai lenkai, kurie pildė savo priderystes, bent ant pradžių, gana sąžiniškai.

Naujas užvedimas, kaip minėjome, nepatiko administracijinei valdžiai. Nedyvai, kad į trumpą laiką pakilo tarp jos kova su asekuracijų centrališkuoju rėdymu. Koleik ant ministerijos kedės sėdėjo Vitte, vienaip manantis su Danilovskiu, asekuracijiniu prezesu, tai ir naujo užvedimo dalykai pasekmingai buvo ginami nuo Čertkovo žabangų. Tuotarpu Peterburge pustelėjo kitas vėjas, ir umai tapo įvestos tulos atmainos asekuracijos įstatuose. Ir dabar jos išrodo dar didesniam posesorių gerui ir parankumui. Trioba skaitosi dabar įtraukta nuo valandos, kaip jos savininkas pasirodo kanceliarijoje ir gauna nuo vaito užtvirtinimą paduotos sumos. Pirmiaus šitą reikalą atlikdavo taksatorius, kurį sunkiau budavo valsčionims pasiekti, nekaip savo vaitą. Mažas toj atmainoje pagerinimas, o matomai galis atidaryti vėla kelią visokioms suktybėms. Beto, ta atmaina aiškiai parodo, kad administratiiviškoji karalystės valdžia kovoje su asekuracijine ima viršų. Šita pirmutinė naujų įstatų atmaina, galima tikėtis, nebus da paskutinė. Galima drąsiai sakyti, kad asekuracijos dalykuose dar negreit sulauksime kokio nors tikrumo arba užganėdinimo. Greičiūgreičiausiai vėl viskas grįž į buvusią prieš 1900 m. tvarką, arba, sakykime, senovišką netvarką. Iš dabartinio ir busiančio maišymo, atmaininėjimo įstatymų, pasiliks ant ilgiau tik tas,

kuo savininkams įtraukiamųjų triobų pasidarys sunkiau, tai yra liks ant ilgai neatmainytais pakelti ugniniai mokesčiai.

Ž-as.

Apie sodnelius.

Tankiai atsitinka matyti sodžiuose sodnelius, iš kurių jų savininkai turėtų šioki-toki pelną, jei juos kaip reikiant prižiūrėtų.

Šiek tiek pasimokinęs sodininkystės, noriu savo žiniomis pasidalinti ir su tais, kurie apie tą nieko neišmanydami tankiai apleidžia, o kartais ir pakenkia savo medeliams. — Labai man malonu būtų, kad tie mano keli žodeliai kam nors naudą atneštų. — Nerašysiu čia apie užvedimą naujo sodno, nes tas reikalauja ilgesnio pasikalbėjimo. Šikart pakalbėsime, kaip reik apsieiti su suaugusiais medžiais, kerais, ir kaip ir kada svadinti jaunus medelius.

Rudenį, kada paliauja sula medžiuose tekėti (kas dedas spalį mėnesyje), kada lapai nuo medžių nukris ir žievė prikeps, reikia išpiauoti visas tas šakas, kurios auga į vidų ir trinasi kits į kitą, arba prisiliečia viena prie kitos; palikus jas darosi žezdos, ir medis genda. Teippat reikia žiurėti, kad medžio karuna nebutų pertanki, kitaip medis mažai gaudamas saulės, prastai auga. Sausas šakas visuomet gal piauoti ir butinai reikia, idant būtų daugiau vietos žaliomsioms. Visada reikia nupiaustyti vilkus (atžalus išaugusius ant stuobrio, ar storų šakų), liekant tik tada, jei jie reikalingi *medžio atnaujinimui*, kas darosi teip: visas medžio senas šakas reikia nupiauoti sulyg tų jaunų atšalų, o medis iš naujo atžėlęs duos vaisius. — Per visą vasarą reikia piauoti atžalus išdygusius iš šaknų sulyg pat žeme. Visas piaunamas šakas reikia piauoti iš apačios (kad žievė neatsiplėštų) prie pat senos šakos. Kad žezda greičiau užgytų, reikia aptepti su mostimi (koše), apie kurios sutaisymą bus ant galo paminėta. Tą pat mostimi reikia prikimšti visas išpuvusias vietas, pirm tik puvesius su peiliu išgrandžius.

Reikia rinkti sudžiuvusius lapus su kirminų lizdais ir deginti juos.

Kas tris metus reikia nuskusti nuo senų medžių stuobrių ir senų šakų samanų su tamtyčia padarytais skustuvais, žiurint tik, kad medžio nesužeisti. — Medžius skutant išnaikiname kirminus esančius po žieve. Medžius skusti reikia pavasarį susilaukus gražių dienų, ir nuskutus reikia baltinti su koše, sutaisyta iš molio, kalkių, pelenų, galvijų mėšlo ir vandens.

Jei koks gerai prižiūrėtas medis neduoda vaisių, tai reikia jį su virve ar dratu stipriai suveržti prie pat karunos, idant sulaikyti sulos tekėjimą; medis vėliaus prazystų, žiedai nepašaltų — tokiu būdu galime susilaukti vaisių.

Viršiaus paminėtus darbus gali padirbti ir pavasarį, kol sula augštyt nekilsta, kovo mėnesyje arba balandžio pradžioje.

Jei kurs medis davė perėjusią vasarą daug vaisių, reikia apie jį žemę įtrešti, kad medis nenusilptų. Įtrešimas atsilieka tokiu būdu: atstu nuo medžio pusantro aršino išsikasa griovelis pusę aršino gilumos; prisideda į jį perpuvusio mėšlo lig pusės ant jo dedas nuimtą nuo viršaus veleną ir užsipila su pirm iškasta žeme, žiurint, idant žemė buvusi apačioje, būtų ant viršaus. Teip reik padaryti į rinkį aplink medį. Medžių apkasinėjimas prie pat kelmų neatneša jokios naudos, nes medis čiulpia iš žemės maistą mažutėmis šaknelėmis.

Kelis sykius per vasarą reikia pašlakstyti medžius su cuprum sulfuricum, ištirpytu vandenyje, idant apsaugoti sodną nuo kirminių.

Slyvos ir vykšnės neapkenčia šakų genėjimo — serga nuo to. Nuo jų reikia tik nupiauti sausas šakas ir atžalus. Nereikia joms nei žemės mėšti nei jų baltinti. Iš agrastų (dygių) vaišvoklių ir aviečių kerų reikia išpiauti sudžiuvusias ir labai senas samanomis apžėlusias šakeles, rudenį ar pavasarį.

Tuos kerus, apart aviečių, reikia apkasti ir išravėti kelis sykius per vasarą, rudenį apdengti mėšlu ir jį užkasti. Avietes pavasarį tik apkasti, o rudenį apipilus sausais lapais žemę aplink perkasti.

Jaunus medelius geriausiai svadinti rudeni į pritaisytas tamtyčia pirm kelių mėnesių, ar vieno meto duobes. Žiemai aprišti su šiaudais ir eglių šakomis, idant zuikiai negriaužtų, paskui augštai apipilti su žeme.

Mostis žeidoms.

Į karvių mėšlą praskiestą vandenimi, lygiai ipilti kalkių bei molio, truputį mažiaus pelenų ir sukarpytų pakulų, sumaišius viską tepti žaizdas.

Vaistas nuo kirminų ir samanų.

Du kiliogramu cuprum sulfuricum, du kiliogramu išdegintų negesitų kalkių (vopnos) ištirpyti šimte litrų vandens, jei šlaktysime medžius be lapų, o jei vasarą, tai dviejuose šimtuose litrų vandens. Kalkės reikia skyrium ištirpyti ir sumaišyti tada, kada jau bus atausšusios.

Lendrė.

Kaip pažinti bovilną vilnoniuose audekluose.

Pirmas budas: Jeigu kraštiniai siulai medegoje lengvai trupa pešant nagais, tąsyk — vilnoniai; jeigu gi nesiduoda lengvai sutrupinti, tai — bovilna.

Antras budas: Išpeštą siulą iš medegos padek; jeigu riečiasi ir susitraukia, tai — vilnonis, jeigu gi dega kaip šipulys, tai — bovilninis.

Ginčai.

Gydytojas (į kaimiečius): — Jūs sakote, žmogus turi dušią. Nišmanėliai! Jei tai būtų teisybė, aš už jus geriau žinočiau. Aš esu ištyręs visą perdėmį žmogaus kuną; darydams visokias operacijas gyviems ir revidavodams numirėlius, aš esu piaustęs žmogų skersai ir išilgai; o, žinotumite, aš neatradau pas jį netik dušios, bet nė vietos, kur ji galėtų prisilaikyti. Juokai man darosi žiurint į jus, juog jūs tikite į tokius niekus. Matau, kaip mažai pas jus proto smegenyse.

Viens iš kaimiečių: Persiprašau pono daktaro; visi sako, kad tamista neblogai ligonius gydai, kad operacijas pasekmingai darai, beto moki, kaip matome, ši-tą nušnekėti; vienu žodžiu, tamista nė patsai nesigintum, jei kas sakytų, juog turi galvoj proto. Bet jeigu mums kas iškrėstų čion ant kokio lentgalio tamistos smegenis ir lieptų, išsitraukus kožnam po karklą iš ražo, iškrapštyti iš jų tamistos protą, kiekviens pripažintų, juog perniek butų mūsų tas darbas. Dėlto juokai mums iš tamistos išvadžiojimo, buk žmogus neturįs dušios.

Žiogas.

Dar apie lietuviškąjį teatrą Peterburge.

N-je 9—10 „Tėvynės Sargo“ 1903 m. patilpo straipsnelis apie lietuviškąjį teatrą Peterburge p. Vargdienėlio. Tegul bus ir man pavelita pasakyti apie tai keletą žodelių.

Nors p. Vargdienėlis pradžioje savo straipsnelio ir prižada supažindinti skaitytoją su lietuvišku teatru Peterburge, bet dar iš jo žodžių ne visai aiškiai galima matyti dalyką.

Pasistengsiu nekurias gan padrikliai išguldytas jo mintis plačiau apibrėžti.

Pradėjus šnekėti apie sceną p. Vargdienėlis skundžiasi, kad pas mus, Peterburge, nesą atsakančių vedėjų. Tiesa, bet kame dalykas? kaip jie neatsakantys? ko nuo jų turime reikalauti? Paaiškinsiu.

Pirmiausiai, kokios turi būti vedėjo priedermės, ir kokią vietą jis turi užimti artistų burelyje? Vedėjas, beabejo, turi būti žmogus savo dalyke pilnai kompetentiškas. Jis turi būti vispusiškai išlavintas, estetikas, gerai suprantąs artistiškąją dailą, administratorius, ir turi (o tas užvis svarbiausia) turėti kiekviename atsitikime didžią įtekumą ant aktorių, būti jiems neperlaužiamu autoritetu. Nuo vedėjo visas priguli.

Kada vedėjas bus savo vietoje, gerai supras dalyką ir mokės protingai orientiruoties įvairiuose atsitikimuose, — visas eis tarytum sviestu patepta; o jeigu miegos, ir svarbiausiai jeigu bus žmogus be takto, — visas bus išyrę, padrika, be saiko, be tvarkos.

Dabar žvilktėkim, kaip tas pas mus pastatyta.

P. Vargdienėlis savo straipsnelyje sako, kad pas mus kiekvienas žaidžia, kalba ir daro, kaip ir kas tik jam pasidaboja; sako, kad pas mus aktorius pirmoje vietoje stovi saumeilė ir nusiskriaudimas. Teip. Tas viskas pas mus labai plačiai praktikuojas, o vis tik ačiu vedėjams. Jie pas mus ne tik kad negali nieko kaip priguli prirengti, sutvarkyti ir pataisyti, bet dar patį savo betaktiškumu tankiausiai gadina reikalą.

Kad geriau suprasti, kaip čia dalykas stovi, paveizėkim, štai kaip atsilieka mūsų repeticijos.

Paskirtoje vietoje susirenka aktoriai. Šnekučiuoja, kanda, geria arbatą... Ateina pašaliečiai (neprigulintieji prie žaidimo), prasideda visokios, įvairių-įvairiausios bylos: apie politiką, apie ekonomiją, apie ukę, apie tepalus, korsetus, brilius, kvietkas, čebatus, sijonas ir tt... ir tt... Čia tvarkos ir pabaigos. Žmonių pilniausia... visi linksmi... eina juokai, juokučiai... o apie dailą kad kas paminėtų — kur tau!

Na gerai. Duokim repeticija prasidėjo. Sufliorius skaito, aktoriai kalba, vaikšto, sėdasi, stojasi ir vėl sėdasi ir vėl stojasi — nieks nė žodžio! Ir va repeticija pasibaigė. Tuo, iš kur buvęs — iš kur ne buvęs, stojasi vedėjas — sako bylą. Pradedama maž-daug teip: „man vistiek daug, ar jūs užsigaukite ar ne, sakau stačiai į akis... jūs ant manęs ne pykite ir tt... ir tt... — toksai tai aktorius niekam netikęs, jo žaidimas visai ne išlaiko kritikos ir tt... pakol nesulygins su juoda žeme nepatikusį jam aktorių.

Po vedėjui prabylsta, užstodamas arba teipogi papeikdamas tą vargšą aktorių, kas nors iš pašaliečių ar iš tų pačių aktorių, paskui antras, trečias, ketvirtas... žiuri, prasideda begaliniai disputavimai, toliaus barnijos... supykimai... galų gale pasikelia didis klegesys, ir visi susierzinę pradeda skirstytis.

Dabar klausimas: ar-gi gali iš tokių bylų ir abelnai iš tokio repeticijų padėjimo kas nors gero išeiti? Žinoma ne. Tokios bylos, beabejo, jokios naudos neatneš. Jos niekad os aktoriaus nepataisys, o atmušti jam norą darbuoties dėl scenos, užvis greičiau kad atmuš.

P. Vargdienėlis aiškina, esą netvarka repeticijų laike, stojas pas mus per tat, kad nesą disciplinos.

Aš čia su jo nuomone nesutinku.

Kokia gali būti disciplina teatre, o įpač amatorių teatre? Jokios. Čia, aš sakau, viskas priguli nuo vedėjo, žiurint, kaip jis dalyką pastatys. Čia turi būti vedėjas autoritėtu, valdytoju, o pas mus tas viskas dedasi respubliškai.

Toliaus p. Vargdienėlis skundžiasi, kad mūsų aktoriai nieko nesupranta nė apie intonaciją, nė apie mimiką, nė apie gražius mastagavimus. Jis randa šito kaltybę tame, kad, esą iš mažens jų niekas nemokęs gražių apsėjimų.

Tiesa, bet iš antros pusės ir ne. Juk tarp mūsų aktorių, peterburgiečių, yra daug gerai suprantančių dalyką, suprantančių estetiką, bet, nelaimė, neturinčių visai laiko užsiimti lavinimu savęs. Visi juk turi savo užsiėmimus: tarnauja, mokinas, o dailai atiduoda tiktai liusesnias savo valandas. Speciališkai-gi atsiduoti vien tik scenai pas mus ne galima, nėra juk niekur nėra nė čia, nė Lietuvoje, speciališko lietuviško teatro. Esti vieni tik dramatiški vakarai, kuriuos čionai stato dvi lietuviškos Peterburgo draugijos papildinimui savo išdo, ir žinoma už žaidimą juose nieko nemoka. Teip kad pas mus, kaipo gal ir visur, tėra tik daila dėl dailos.

Prietam dar tie vakarai esti teip reti (8 sykius per metus), kad kiekvienas labai greitai atšala prie scenos.

Žodžiu sakant Peterburge yra lietuviškas teatras, bet dar toli, toli ne toks, koku jis turėtų būti. —

Čia aš galėčiau jau ir užbaigti savo bylutę, bet dar du žodeliu.

Pabaigiant savo straipsnelį p. Vargdienėlis kalba apie vargingumą aktoriaus padėjimo prieš atsilankančią į mūsų teatrą publiką. Jis sako, ji esant per daug įvairi: apšviestunai — inteligentai greta su darbininkais — prasčiokėliais, ir pertat, esą aktoriui čia tikra papiutis — jam reikia įtikti ir tiems ir kitiems. P. Vargdienėlis šaukias prie aktorių, kad jie žaistų „kuopaprasčiausiai, kad viskas būtų suprantama“. Tada esą busias lietuviškas teatras tau-tiškesnis.

Iš to visko matyti, kad p. Vargdienėlis klaidingai suprantą padėjimą aktorius ir autoriaus prieš publika.

Jis ne atskiria, kuomet veikia **aktorius** ir kuomet **autorius**, kame veikimas to ir kame ano. |

Kaip ten ne būtų įvari publika — kas darbo apie tai aktoriui! Kad jis, duokim, žaidžia karaliaus rolę, tai ir turi žaisti ją karališkai, iškilmingai, o ne kaip kitaip, kad išeitų „kuopaprasčiausiai“. Jeigu publika ko nors ir nesupranta perstatytame veikale, tai čia kaltybė visai ne aktorius, bet autoriaus, nėra aktorius tiktai daro tą, kas yra jam nurodyta autoriaus, ir perstato tokią įpatą, kokią išveda savo veikale tas-gi autorius. Aktorius turi darbą visai ne su publika, bet tik su autoriumi, ir juo geriau jis supras autoriaus užmanymą, tuo geriaus atliks paimtą rolę.

Aktorius, galima pasakyti, yra gyva illiustracija autoriaus minčių. Tai ko-gi tada turi nuo jo reikalauti publika? Geriausio supratimo ir įsikunjimo į tą autoriaus mintis — daugiaus nieko.

Norint-gi, kad mūsų teatras būtų tautiškesnis, reikia, žinomas dalykas, daugiau statyti tautiškesnių veikalų, — ir visa čia tau gudrybė.

Pačioje pabaigoje apkalbamojo straipsnelio yra išsireiškimas, esą aktorius, kaip tikras sunus tautos (!) stovi ant sargybos sulaikyti prakilną tarmę ir pabudžius (?)

Aiškiausia neteisybė! Sulaikymas tarmės (aš suprantu — grynai lietuviškos kalbos) ir pabudžių — dalykas ir gi vien tik autoriaus, bet visai ne aktorius.

Galima dar daug ko apie tąs priedermes aktorius ir autoriaus pasakyti, bet dabar ne visai paranku, todėl-gi palieku tą kitam kartui.

Mimika.

Žinios.

Bažnytiniai dalykai.

Seinų diecezija susideda iš visos Suvalkų gub. ir keturių paviėtų Lomžos: Šeučino, Kolno, Lomžos ir Mazoviecko. Pagal dvasiško kaleudoriaus surašymą ta

diecezija skaito: dekanatų 11, — parapijinių bažnyčių 119, — filijinių 20, — klostorinių bažnyčių 3. Lomžoje viena zokoninkų kapucinų ir viena zokoninkų benediktinų, Starapolije viena zokoninkų marijonų. Kopyčių 100. Svetišku kunigų 340, — klierikų rymo-katalikiškoj akademijoje Peterburge 3, — klierikų seminarijoj Seinuose 73. Kunigų zokoninkų 5, — zokoninkų neįsišventinusių 2, — zokoninkų 13, — seserų mielaširdystės 9. Katalikų abiejų lyties toje diecezijoje yra 691 817; išviso su dvasiškija 692 262. Pereitą metų numirė kunigai 9.

Pagal dvasiško kalendoriaus surašymą **Varšavos** archidiecezijoje yra: dekanatų 14, — parapijinių bažnyčių I klasės 12. — II 18, — III 253, — neparapijinių bažnyčių 50, — klostorinių 4. Svetišku kunigų yra, 5,42 — šviežiai išventintų 14. Zokoninkų kunigų, atliekančių priderystes parapijinėse bažnyčiose ir filijališkose, teipogi gyvenančių ne klostoriuose 27, — liaiku 2. Pereituose metuose numirė 16 kunigų. **Varšavos** seminarijoj' klierikų yra 121, — katalikiškoj' akademijoje Peterburge 2. Zokoninkų yra 25, ipač vizitku 11 ir sakramentų 14. Seserų mielaširdystės šv. Kazimiero uždėjime ant ulyčios Tamkos ir darbuojančių ligonbučiuose išviso 296. Tikinčiųjų Varšavoje 343 071 Archidiecezijoje ir provincijoje' 1 337 810. Abelnai išviso 1 680 890.

Tos pačios žinios **Kielčių** diecezijoje šitaip išrodo: dekanatų 8, — parapijinių bažnyčių 232, — filijinių-gi 24, — kopyčių 140, norbertanų klostorius 1, ir 6 mielaširdystės seserims, iš viso 7. Svetišku kunigų 317, — zokoninkų prie bažnyčių vyskupystėje 13, klostoriuje 1, kunigų emeritų, demeritų ir gyvenančių ne diecezijoje' 20. Pereituose metuose numirė 13 kunigų. Klierikų seminarijoj 89. Zokoninkų 12, — mielaširdystės seserų 24. Tikinčiųjų Kielčių diecezijoje išviso 922 662.

Pagal dvasiško kalendoriaus surašymą **Liublin** diecezija skaito: dekanatų 19 (Liublino gub. 10, Siedlcų 9), — parapijinių bažnyčių I klasės Liublino gub. 3, Siedlcų 3 — parapijinių bažnyčių II klasės Liublino gub. 11, Siedlcų 9, — parapijinių bažnyčių III klasės Liublino gub. 112, Siedlcų 77, — filijinių bažnyčių Liublino gub. 14, Siedlcų

2, — koplyčių Liublino gub. 100, Siedlcų 76. Dvasiškija: svietišku kunigų Liublino gub. 250, Siedlcų 145, — zokoininkų Liublino gub. 6, Siedlcų 3, Klierikų Lublino seminarijoj 72, rymo — katalikiškoj akademijoje Peterburge 2. Pereitą metą numirė 12 kunigų. Seserų mielaširdystės Liublino gub. skaito 8, Siedlcų 3. Tikinčiųjų Liublino gub. 755 691, Siedlcų 499 873, — iš viso 1 255 564.

Vilnius. Per maištą 1864 m. nelemtos atminties Muravjevas korikas labai daug pikto padarė Vilniuje: daug žmonių iššaudė, iškorė, daug katalikiškų bažnyčių uždarė, perdirbo į cerkves, uždraudė mums lietuvišką spaudą. Liepos mėnesyje 1903 m. caras Nikalojus II. ukazu sugražino vieną bažnyčią šv. Mikolo Vilniuje katalikams; apie sugražinimą tos bažnyčios daug rupinosi kunigaikštienė Severina Sapiegienė, nės sklepuose po tai bažnyčia guli palaidoti jos giminės. Per ilgą laiką uždaryta ir apleista bažnyčia labai nuskurdo ir apiplyšo: stogas jau paseno, prakiuro, vanduo bėga per viršų, langai išpuldinėjo, žodžiu tariant viskas išnaujo reik daryti. Vilniaus lietuviai privalo rupintis, kad bažnyčioj šv. Mikolo įvestų lietuviškus giedojimus ir pamokslus. Vilniuje dar dang yra atimtų katalikiškų bažnyčių, kurias rasi ir dabartinis caras ir atiduotų, jeigu būtų kam apie tai rupintis. —

Po išvežimui iš Vilniaus vyskupo Zvieravyčiaus į Tverių Vilniaus vyskupijos administratorium tapo pralotas Pronckunas; tas kunigas nebuvo prielankus lietuviams, nors prie jo į bažnyčią šv. Nikalojaus tapo įvesta lietuviška kalba. Dabar jau popiežius Pijušas X perkelia į Vilnių vyskupą Roppą iš Tiraspolio vyskupijos; šis vyskupas paeina iš Žemaitijos, kalba lietuviškai.

Kirtinas.

Sako, juog **Laukvos** bažnyčioje iš ryto šventose dienosose gieda organista „Adynas“ ne žemaitiškai, bet lenkiškai. Jei tai tiesa — tai kam? Juk čia kaip ir kitur žemaičiai gyvena — o Dievas ir mūsų kalboje maldos supras.

Keleivis.

Iš Vadaktų (filijos Panevėžio ap.). Tatai ir mūsų jau bažnytėlėje bajorai pradėjo pustis. Atvažiavęs naujas kun. Dominikas Pocius — arba iš lenkiško vadinamas

Paceviče, matyti norias jiems didžiai įtikti. Nors didesnė pusė aplinkinių žmonių suvisai lenkiškai nemoka kalbėti, bet kad kita mažesnė dalis šep teip „dien-dobra“ ištaria, bažnyčioje iki šiol viskas budavo lygiai daroma lietuviškai ir lenkiškai kaip antai: pamokslai, dievmeldystė, rožančius. Tuotarpu dabar negalima žinoti, iš kokios priežasties rožančius šventomis dienomis ir nedėlios dienose atliekamas yra vien lenkiškai, o lietuviams buk užtenką ir šiokų dienų pasimelsti, kada nėra bajorų. Čia tau ir teisybė! Matai, kas pas mus lenda!

Iš Naujamiesčio padanges (Panevėžio ap.). Kas kaltas? Bėga jau kelinti metai, kaip pradėta yra statyti mūsų bažnyčią. Atmenu, jau 1899 metuose ant atlaidų šv. Onos akiveizdoje minios žmonių ir daugybės kunigų liko pašvėstas pamatinis akmuo. Ir kaip-gi tada buvo linksmios širdys mūsų naujamiestečių, matant tokį atsitikima savo namuose! Bet šitai stebėtinas daigtas! metai jau nebevieni praslinko, ir pašvėstas pamatas samanomis apaugo! Tuotarpu pinigų buvo sudėtų iki 40 tukstančių! Ir kas-gi tada kaltas? Ar-gi svetimi atėję mumš Namus Dievos pastatys? Kelkime, naujamiestiečiai, nors šendieną iš miego, nės paskui jau gal bus per vėlai!

G. P.

Mokyklų dalykai.

Iš Kaltinėnų (Ras. pav.). Jau keturi metai kaip į mūsų mokyklą ne lankosi kunigas pas vaikus. Kas-gi čia kaltas? Vyskupas davė kunigus: Bublį ir Jankevyčią, bet ne vienas iš jų negalėjo eiti į mūsų mokyklą vaikų poterių mokinti. Abudu juodu pripažinti valdžios maskolių už neištikimus. K. Bublį kol buvo Šeduvoje, nusidėjo prieš burliokus už mokyklą. K. Jankevičia darbuodamas Novo-Aleksandrovske. Valdžia sakos bijantis jų, kad mokindami katalikų vaiks poterių, kliudis ir painias darys rusams mūsų žemaičių-katalikų vaikus jiems versti į rusus. Vietan kun. Jankevičiaus Vyskupas buvo davęs kunigaikšti kunigą Antaną Gediminą Beržanskį. Bet to valdžia maskolių dar labiaus pabugo: tas net klioštoriuje Kretingos turėjo savo

laike kentėti dėl maskolių pasiutimo. Klebonas jau nebykį prašė Vyskupo, duoti kunigą į Kaltinėnus nenusidėjusį prieš burliokus. Bet iš kur-gi juos Vyskupas ims? Kas-gi čia kaltas? Jūs patį kaltinėniškiai! Jei jūs butumėt geras tėvais savo vaikams, geras katalikais ir mylintis savo tikėjimą ir savo brangią kalbą — tai spiautumėt ant tos mokyklos, ir vaikų **ne vienas ne leistumėt**, kol maskolis pavelis kunigui eiti mokinti jūsų vaikus mokykloje. Teip ir padarykite! Atimkite vaikus iš mokyklos! O jei jūsų kas klaus, kodėl teip darote, tai drąsiai pasakykite: Ne norime, kad mūsų žemaičių-katalikų vaikus mokintų rusų bernas keikti ir balzgatiti maskoliškai, kol ne duosite mūsų kunigo į mokyklą, kurs vaikus mūsų mokintų mūsų katalikų poterus mūsų žemaičių kalboje! — Nesibijokite, nieko jums už tą nebus. Tegul šimtas budelių ima sav tokią mokyklą! Susipraskime, broliai, — pasigailėkime mūsų turto — vaikų. —

Mažutis.

Iš Laukuvos. Vasaroje grįždamas iš kelionės, sustojau pasiganyti Laukuvoje pas vidurinę. Žydas davė man kambarį. Išsitiesiau ant dviejų kedžių ir rukai pypkę. Šmakšt kur buvęs-kur nebuvęs Varnių žandaras. Na sakau, nuo budelio niekur ne išbėgsi. Bet su budeliu — kaip sako žemaičiai — neik obuliauti: paliksi be terbos ir be obulių. Nežinojau ką ir daryti. Kalbėti su raudonsiuliu ne malonu. Bet ant mano laimės įsivirto ne po ilgo žydas Mauša ir du „žmonės“. Ačiū Dievui! tariau. Kadangi tie žmonės ištraukė iš kišenės po butelį degtinės, tai „bus ko girdėti ir matyti“ — tariau. Ir ištiesų, abu žemaičiai tuojau pasiveikino su raudonsiuliu: vienas ranką bučiavo, kits gi padavė. Kaip paskui dasižinojau, vienas buvo pirmas Laukuvos parapijos girtuoklis, o antras truputį geresnis — bet burliokus abu turi už dievaičius. Pavardžių jų neminėsiu, nors atmenu, kaip juos Marša vadino. Sėdėjau, tylėjau ir žiurėjau, kol pirmą gėrė butelį, bet kad daėjo lig antros, jau galėjau juoktis patylomis ir klausytis. Visi sušneko: du — maskoliškai, vienas muzikėtis — žemaitiškai — tas dar keletą sykių ranką bučiavo raudonsiuliui ir glostė jo pečius ir apsiašarojęs kas žin dėlko čiaudė — gal nuo žandaro rankos.

O kalbėjo jie šit-ka. Žandaras klausia: Ar jūs ne turite mokyklos Laukuvoje? — Ne — visi sušuko. Žandaras: Kodėl? — Atsakė žydas: Musų parapija prigul prie valščių Kaltinėnų, Pajurės, Kvedarnos, Varnių, Rietavo ir Žarėnų. O ten visur yra mokyklos. Žandaras: Teip tol, ar ne geriaus čia pat butų? — Žydas ir žmonės: O pane žandarmi — nieks neduoda. Seniai jau pas mus nori ją įvesti, bet ne įvedė. Pirmiausi Raseinių pavieto globėjai mokslo (učitelskij soviet, prie kurio priguli Raseiniuose: popas, pasrednikas [tarpininkas], sudžia miravo ir dar keletas bratčikų) — bet veltu — Ka jie ne darė Labardžių valstyje — popieriai ėjo ir ėjo, o vyrai Labardžių valščiaus vis sakė, ne turintįs pinigų, ne turintįs žemės ir tt; paskui valščiuui liepė duoti atsakymą, ar duotų žemę, jei skarbas savo pinigais statytų Laukuvoje mokyklą. Bet ne, ir nė žemės ne rado Laukuvoje. Toliaus pradėjo Kaltinėnų valščiaus pinigus siulinti pastatymui mokyklos, ir vėl nieks ne išėjo. Ir jau buvo nutilę. Bet perniai vėl atvažiavo Varnių asesorius; klausinėjo žmonių, ar neduotų nors už pinigus kas nors $\frac{1}{2}$ desiatinos žemės; vėl nieks ne išėjo. Paskui jo atsibruzdino net Telšių popas. Tas musų žydų klausė, ar norim mokyklos; sakėm, kad norim. Ėjo pas kleboną. Paskui važiavo pas poną Grošovą -- ar ne duotų kas žemės šmotelio mokyklai. Sakė, kad valdžia savo pinigais viską pastatys. Bet ne gavo žemės. Grošovas davė už viorsto nuo miestelio — tol nuo miestelio turi būti ne priėmė. Ir dabar vėl nutilo... Ir dar butą žydas kalbėjęs, bet ponas raudonsiulis jau snaudė padėjęs barzdą ant stalo, o žmonės rioplomis išsprudino.. prie monopolio dar porą buteliukų paimt raudonsiuliui kalbėdami: šendien geri, geras, duokim...

Žydas tikt paglostęs barzdą, nusispiovė. Arklius man padavė. Daviau žydai keletą skatikų už kambarį ir už pasakytas žinias. Dabar pagrižęs namon rašau į Tėvynės Sargą mislidamas, juog jei laukuviškiai jį skaito — kaip man gyrės vienas amerikantas — tai te atmena:

Ne sutikite, vyrai, ant tos mokyklos! Ne duokite žemės! Jei jūs klaus ar miestelyje, ar pašaukę į valstį, ar į namus atvažiavę burliokai: kodėl ne norite mokslo savo vaikams? — tai atsakykite: Duokite mums tokią

mokyklą (iškalą), kur vaikus mokintų mūsų brangioje žemaičių kalboje, kur mokintų poteries mūsų vaikus mūsų katalikų kunigai, ne maskoliškai, bet žemaitiškai — tad duosim paskutinį grašį ant tokių mokyklų. O kol jūs to ne darote — tol eikite su savo mokyklomis, kur norite. Męs ne norime, idant mūsų žemaičių — katalikų vaikus ruskiai — učiteliai verstų į burliokus. Ne norime ir ne duosime savo prakaitu ir krauju uždirbto skatiko ant ruskių ir popų mokyklų. Męs norime mūsų vaikams mokslo, bet mūsų žemaitiškoje kalboje. — Nepaduokite, vyrai — nės apgaus, kaip jau ne vienus apgavo: ruskis iš pradžios glostys ir žadės daug — bet nieko ne davęs ir nepadaręs — smaugs.

Keleivis.

Įvairios žinios.

Statistika. Pagal paskučiausią statistikos padavimą Vilniaus gub. skaitosi 1757228 gyventojai ant ploto 37321 ketvirtainio viorsto: iš to skaitliaus rymo — katalikų išpažintųjų 1035223, pravoslaunų 440934, liuterių 2914, razkolnikų 24350, armenų 10, žydų 249662, magometanų 3955. Pagal stovį: dvasiškijos — 3473, žinoma su popais, kurių didelė begalė; bajorų 67144, miesčionių 36546, kaimiečių 1306041, kareivių 11074 kitų stovių 1468. Gyventojų judėjimas paskutiniame mete Vilniaus gub. išrodo šitaip: pagimdytų kudikių iš moterystės 63579, mergų vaikų 2381; numirė gubernijoje 37693, todėl priaugo 28267. Gubernijos miestai skaito gyventojų: Vilnius 165547, Lyda 10306, Ašmienai 7662, Dzisma 7010, Švenčėnai 6482, Trakai 3784, Vyleika 3744. **Kitos aplinkinės gubernijos** skaito gyventojų: Gardeno 1652783, Kauno 1628506, Minsko 2433985, Mogiliavo 1918069, Vitebsko — 1580813.

Radviliškis (Šiaulų apskričio). Gruodžio mėn. 1903 m. padarė pirmą vizitą mūsų žiemskas načialninkas, Tolstojas iš Paežerių į valščių. Jaunas tai vyras šįmetą užbaigęs universitetą, jurista. Kas tai per žmogus, dar nežinome, bet pirmoji jo prakalba mums nepatiko. „Patsai ciecorius, sakė jis, atsiuntė mane jus rėdyti, todėl mane

goduokite; šendien aš tiktai kepurę užsidėjau, kitą sykį atvažiuosiu su pilna forma, todėl kai pamatysite mane, ar kitą su tokia forma, žinokite, juog tai tarnas ciecoriaus; reikia tokiems kelią duoti, kepurę nusiimti . . .“ Ne vienas tą išklausęs pečiais sau pakraipė ir pamislijo: Maža iš tavęs bus nauda, greičiau bledingas busi, atvažiaviai mus plusti o ne tvarkos daryti. Šit jau girdėti vienas žmogelis apturėjo poperį važiuoti į sulužusį jo dvarą dėl to, kad pavitas, neužmatė užpakalyj to načialninko ir nepasuko iš kelio. Geriausių išsiteisinimu butų, neturėjimas pakaušyje akių, ale ar . . .?

Mūsų miestelis vis tebeauga, kaip grybai po lietaus; rokuoja apie 6 tukstantis gyventojų. Visas augštesniašias vietas užima maskoliai, musiškiai mažasias, arba dirba padieniais. Už tatai prekystė gal pasigirti mūsų rankose. Turime 14 katalikiškų kromų, o du skladas: Petro Alekno ir Jono Žukauskio, pirmasis laiko: druską, miltus, cukrų, apyrūs, muilą . . . stato tavorą į 11 aplinkinių miestelių, antras apart smulkmenų sklada gelžies ir plytų. Stoka dar uolatinio kromo; patogiausiai butų jis kriaučiams susitarus uždėti. Praktika parodo, juogiai ir musiškiai gabūs prekystėje.

Tautiškas susipratimas čia visai menkas, daugumas apsigyvenusių miestelyje griebiasi už lenkiškos kalbos, nors lenkiškos inteligencijos prie mūsų nėra. Budamas bažnyčioje girdėjau, kaip net kunigas iš sakyklos išmetinėjo ir peikia tuos tėvus, kurie patis nesuprazdami lenkiškai leidžia mokinti savo vaikus lenkiškų poterų. Tokie beabejotinai tėvynei ir bažnyčiai jau pražuvę. Praktika rodo, juog iškeliavę į svetimus kraštus ant uždarbio, savojo jau nepasilgsta ženijasi su svetimoms ir žusta.

Nors aplinkraštis Vilniaus Vyskupo apie cerkovnas iškalas gerai visiems yra žinomas, randasi vienok nemažai išgamų, kurie atiduoda savo vaikus į tą iškalas, netiktai vaikiukus, bet ir mergaičkas, kurios jau tankiausiai lieka kandidatkoms išėjimui už ruskių; todėl nenaujiena mūsų mergaitei imti šliubą cerkvėje. Visos jos sulaukusios pirmo vaiko, patēmija savo klaidę, bo nebgauna savo bažnyčioje jokios apeigos, bet tas kitų nebaido. Eina dar

už jų ir dėl stokos atsakančių joms savųjų jaunikių. Musų vikresni jaunieji išleikia į kitus kraštus, į Ameriką ar į gilią Gudiją jieškoti sau uždarbio, pasilieka tik rumbieji, kurie čia mažai uždirba, ir jei ženijasi, tai jieško sau darbininkės ir geros gaspadinės; o tokias gali atrasti tiktai sodžiuose, nės miestelyje visos ištautėjusios, nors yra dukterimis tokių pat vargšų darbininkų, stalorių, šliesorių ir tt., bet įveizi paviršui ant didelių ponių: plaukai sudarkyti, kepalušas su visokių žiedų plunksnomis dreba, diržas iš po palerinos spindžia, — ant pirmo užmatymo pasakytumei, kad visa Varšova čia suvažiavo, nės moka net ir lenkiškai nors prastai švebeldžiuoti, žinoma todėl, kad daugumas sėsta neištekėjusios arba išteka už maskolių. Musiškieji jaunieji išgudrėjo, neveizi ant apdarų, bet proto, išauklenimo, mokėjimo darbų... Kad tie pinigai išleidžiami ant apdarų ir laikas būtų apverstas ant mokinimosi, visos geriaus naudotų: greičiau ištekėtų, o ir užlikusios mokėtų užsidirbti sau duoną. Kaip kokia epidemija slogina mus puošimasi. Ar supras kada jo tuštybę, nežinau, bet aimanavimų daug jau girdėti: panų ant išdavimo daug, o kandidatų paimti visai nėra. Teip ir bus, pakolei ne grįž prie savosios mados. —

Bažnyčia nors medinė, bet puikiai viduje išrodo; bažnytinio choro net svetimtikiškai ateina pasiklausyti, sako choras mokas ir lietuviškai gražiai giedoti. *Inamelis.*

Gryva (Kurl. gub.). Garsų čia turime kunigaikštį Beržonskį, kurs visiems giriasi paeinąs tiesiai nuo ano Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino, net ir pasirašinėti jis pradėjo: Kunigaikštis Gediminas-Klausutis-Beržonskis. Kunigaikščio titulo mes jam nepavydžiame, ir mums būtų malonu žinoti, juog tebturime Gedimino vaikų vaikus; bet kas iš to, kad tas musų kunigaikštis Beržonskis elgiasi suvis ne kaipo lietuviškas kunigaikštis, bet kaipo koksai rusofilas! Šit, kad valdžiai pasigeruoti jis įsteigė „narodnyj dom“, kame visokiais skaitymais, rodymais įvairių paveikslų su magiškos liamos pagelba, pritraukia daugybę žydų, lenkų, maskolių, lietuvių, ir prieš visas giriasi, kad jam sekasi visas tautas vieniti... Tadgi musų naujai atsiradęs kunigaikšaitis Beržonskis varo objedinienije,

teip pageidaujama mūsų obrusiteliams. Lietuviai turi saugotis nuo tokių geradėjų, kaip Grovas Beržonskis, ir šalintis nuo tokių įrednių, kaipo „narodnyj dom“, „čainaja“ ir tt., nės tai obrusenijos lizdai.

Keleivis.

Šylalė (Raseinių pav.). Gegužės mėnesyje 1903 m. Šylalėje mirė daktaras — žydas pavarde Zakas, kurs čionai išgyveno dvyliką metų ir turėjo labai plačią praktiką. Po jo smerčio buvo atvažiuavę ant praktikos keletas daktarų: vienas žydas o antras lietuvis, bet nežinia, dėlko jie ilgai nebuvo ir greitai išvažiavo. Bus jau daugiau kaip pusmetis, o kitas daktars dar neparvažiavo. Teisybė, čionai turime teip vadinamą „sielskinį“ arba „lozaratinį“ daktarą, kurs iš dalies užsiima praktika, bet žinoma, jis turėdams rundavą tarnystą, ant gydymo žmonių nedaug laiko teturi. Todėl čionai antras daktaras yra neatbutinai reikalingas. Kad jis čionai gali turėti gerą praktiką, tai parodė Zakas, kurs buvo išdirbęs labai plačią praktiką. Žmonės čionai yra gana turtingi ir susirgus visi kreipiasi prie daktaro. Męs velitumime tą vietą užimti lietuviui — daktarui, kurs ilgesnį laiką čionai pagyvenęs galėtų turėti tikrai šiltą vietelę ir duonelę su sviestu apteptą valgyti. Męs keliems lietuviams neva „patrijotams“ dar, užbaigusiems universitetą ant gydytojų, pasiulijome tą vietą užimti, bet, klausykite, kokį atsakymą gavome! „Aaa!“ — vienas mums atsakė, „ar aš aštuonis metus gimnazijoje vargau ir bemažo šešis metus universitete iškentėjau vien dėlto, kad po mano visų vargų apsigyvenčiau kokioje palaikėje Šylalėje su pasmirdusiais žydais ir tykočiau nuo anų paimti kokį dvigrivinį arba pusrublį už savo gydymą? . . . pfu! kad tu nesulauktum!“ . . . Na ir kur-gi toksai „daktarėlis“ važiuoja ant apsigyvenimo? Žinoma, apgiedodams savo „numylėtą tėvynę — Lietuvą“ važiuoja kur-nors į Maskolijos gilumą ir čionai kur-nors įlenda ar į „ziemstvą“ arba teip gauna kokią rundavą tarnystą su pusanthro tukstančio rublių ant metų algos, su kokarda ant kaktos ir su paauksinta apikakle maskoliško „čino“. Pirmuose metuose toksai „činas“, jeigut dar neapsivedė su maskalka, rašo karštus ir patrijotiškus straipsnius į „Varpą“ ir „Ukininką“, išrokuodams visus Lietuvos vargelius ir nelaimes, nudejuodams, kad visi Lietuvą apleido

ir tt. O tuomtarpu žydas — daktaras¹ apsigyvena Lietuvoje kokiamė pasmirdusiamė miestelyje ir nebijo imti dvi-grivinių ir pusrublių netikt nuo „pasmirdusių žydu“, bet nuo „gojų“ lietuvių ir gyvena sau ir šiltai ir sočiai ir linksmai, o kaip girdėti ir kapitalų dar susikrauna. Viršiaus minėtasis daktars Zakas, išgyvenęs Šylalėje dvyliką metų, po savo smerčio paliko savo pačiai gryno kapitalo 25 tūkstančius rublių. Ir kas-žin, kada mūsų lietuviai — gydytojai paliaus bėgę į Maskolija ir apsigyvėns Lietuvoje? Mums rodos, tą klausimą reikėtų pajudinti tankiaus mūsų lietuviškiems laikraščiam² „Varpui“ ir „Ukininkui“, kurie tėvynei daugiaus prisitarnautų, kaip dabar su visais išgalias aprašydami ir išrokuodami „kunigų naudą“. — *Ona.*

Salantai (Telšių pavieto). Man rodos, kad nėkame nėra mūsų jaunuomenė teip pasileidusi kaip Salantuose. Šeimyna prie mūsų nuo gaspadorių atstoja nuo švento Martino, tai yra 11 dienoje lapkričio mėnesio, o atgal prie gaspadorių pristoja apie užgavėnias. Nuo švento Martino lig užgavėnių „vėšia“ pas tėvus arba pas savo gimines. Tai-gi nėra ko stebėtis, kad per tokį ilgą laiką praėdžia, o tankiausiai prageria visą metų algą. Salantuose per nedėlią turime du turgu: utarninkais ir pėtnyčiomis. Žinoma kiekvienas šeimynykštis, ar tai bernas, ar tarnaitė arba pagaliaus ir piemenukas žiemos laike vis abudu turgu per nedėlią aplanko. Tankiausiai jie neturi nei mažiausio reikalo ant turgaus, bet vis keliauja į turgų nors pažiopsoti. O atėjus į turgų, čia žiurėk sutikai „dėdė“ ar „dėdienę“, kumą, pusbrolių arba kitą kokį giminaitį ar pažįstamą, ir tuojaus čia reikia išsiimti „puškvartę“. O vaikinai susirinę į kruvą tuojaus nuo nosies po penkkapeikį sumeta ir vėl yra kaip matai „pusbutelkė“. O ar pakanka vienos „pusbutelkės?“ Tuojaus atsiranda ant stalo antra, trečia „pusbutelkė“ ir tt. Vyrai jau pradeda kaisti ir raudonuoti kaip vėžiai, o žiurėk netoli jau ir peštynės. Nėra ko stebėtis, kad žiemos laike prie mūsų retas turgus apsieina be peštynių. O kas iš tokių peštynių naudojasi? Žinoma, policija. Uriadninkas arba kiti policijantai, kaip tikt kur peštynės pasidaro, tuojaus nutveria visus, ar jie būtų

kalti, ar nekalti, ir tempia kur nors į kiaulių tvartą uždaryti ant prasiblaivinimo, o išleidžia iš kiaulių tvarto tiktai tada, kada uriadnikui kaltininkas gerai užsimoka, žinoma, jeigu jau beturi iš ko užsimokėti. Teip-tai mūsų vaikinai, numušti, nupešti, su tuščia kišene tankiai antrą dieną iš turgaus namon pareina. Bet tarp tų pačių vaikinių yra jau profesionališki peštukai, kuriuos prie mūsų „žulikais“ vadina, kurie labiausiai turgaus vakare prie pasivėlinusių turgininkų prisikabina ar tai ant gaso ar tai trakteriuje arba alinyje, ir tankiai iš kišenės išima netikt piningus, bet laikrodėlį arba net sermėgą nuima nuo nugaros. Turgaus vakare moterims arba mergelėms (žinoma, blaivoms ir išmintingoms) pareiti per miestelį yra jau labai paojinga, kad kartais koks nors „žulikėlis“ neužpultų. O kada pasigėrusios mergelės su degančiais poperosais burnoje, turgaus vakare, siulo atvirai visiems praeinantiems savo „tavorą“, tai čionai visai ne naujiena, tą jau visi mato ir iš to nieks nesistebia. Doriškas žmonių pagedimas kaskartą vis eina didyn, ir nežinome ko susilauksime. Draugysčių neturime nejokių, lietuviškų skaitymų tarp žmonių — vėl nėra, visas žmonių pasilinksminimas tai „šnapšė“, kaip čia sako. Kaip tikt keletas vyrų, bobų arba mergelkų susirenka į kruvą, tuojaus pasistato ant stalo degtinės keletą butelių ir žinoma padaro „draugystę“. Visi geria degtinę, pakol pradeda vėmti arba pakol vienas kitam žandus išdaužo, ir ant to pasibaigia visas „pasilinksminimas“. Norint žmones atitraukti nuo degtinės gėrimo, reikėtų uždėti **blaivystės draugystes**, paskui žmones reikėtų paraginti prie lietuviškų skaitymų laikraščių ir knygelių, išrodančių labiausiai blėdingumą, degtinės ir kitų apsvaiginančių gėrimų, o ant galo reikėtų suorganizuoti juojaus išmintingesnius žmonių pasilinksminimus. Žinoma, tai viskai būtų labai geras daigtas, išmintingas ir visiems naudingas. Bet kas mums vargšams — žemaičiams leis įrengti blaivystės draugystes, skaityti lietuviškas knygas ir laikraščius, organizuoti išmintingus pasilinksminimus? Pons uriadnikas arba jo tikras brolis — žandaras tame dar pamatytų kokį nors pasipriešinimą savo vyresnybei arba nužiurėtų kokius nors „revoliucioniškus siekius“, tai pra-

vadninkus tokių „išmislių“ dar sugautų ir į cypę įkištų. Žinoma, viskas ant to ir pasibaigtų. Teip tai ir rugsta girtybėje netikt žemaičiai su lietuviais, bet ir patys burliškai arba maskoliai. O kas tame kaltas? Man rodos, kad čia ir kudikis gali suprasti, kad tame yra kalta maskolių vyresnybė, kuri uždraudžia vartoti visur tuos budus ir pragumus, kurie žmogų atitrauktų nuo girtybės. Musų kunigai bažnyčioje tankiai kolioja „pijokus“, męs rašome visokius atsitikimus ir apysakas iš gyvenimo girtuoklių, anus nemaloningai išdergdami, išjuokdami su visokiais pamokinimais ir tt. O tuotarpu žmonės kaip gėrė degtinę, teip jau ir tebergia. O dėlko? Dėlto kad męs tą darbą pradėjome dirbti ne nuo pamato, bet nuo viršaus arba nuo stogo. Kada tai pažiūrėsime į kitas tautas už mus apšviestenes, tai pamatysime, kad jos tarp savo vientaučių blaivybę pradėjo platinti nuo to, kad visur, labiausiai sodžiucse įrengė blaivystės draugystes su pirmsėdziais, sekretoriais, kasieriais, knygininkais ir knygynais, paskui ta pati draugystė padarė skyrių suorganizuojimui pasilinksminimų kaip va, teatrų lošimui, prie kurių priguli visokie dainavimai, deklamavojimai ir muzikališki veikalai. Tokie dalykai turi dvejopą tikslą: palinksminantį ir apšviestantį. Kiekvienas žmogus, ar jaunas ar senas, reikalauja pasilinksminimų. Bet jau nevisi vienaip supranta tuos pasilinksminimus. Musų sodiečiai tą pasilinksminimą teip supranta: kada žmogus lig pavirsdams ant žemės prisigeria degtinės arba kitų svaiginančių gėrimų, gerai per abu galu apsvemia, susimuša arba kitą kokią biaurybę padaro, paskui išsipagiriojęs sako: „O tai linksma buvo!“ Toliaus vėl tarp musų dar atsiranda ir tokie moralistai, kurie sako, kad mužikui — žmogui nereikia nejokių pasilinksminimų, kad teatras su visais šokimais, dainavimais ir muzikališkais veikalais yra tai „velnio išmislas“, kad mužiko užduotis yra: „*ora et labora*“ (melskis ir dirbk!), nors prie savęs tie ponai moralistai visai priešingą patarlę taikina. Bet jau man rodos, kad žmogus apart maldos ir darbo, visados gali atrasti laiką ir ant pasilinksminimo. Jeigut tasai pasilinksminimas nėra susirišęs su griekais paleistuvystės, girtybės arba su kitomis nedorybėmis, tai tokio pasi-

linksminimo neuždraudžia nei Viešpats Dievas nei tikėjimas. Kada žmones drausime nuo išmintingų ir naudingų pasilinksminimų, tai jie sau išsirinks tokius pasilinksminimus, kaip va: degtinės gėrimą arba kortų lošimą, kurie žinoma yra labai bledingi ir visai negeistini. Tai-gi man rodos, kad surėdymas žmonėms pasilinksminimų yra vienas iš svarbiausių dalykų.

Toliaus norint žmones atitraukti nuo girtybės, reikia pradėti savo apaštališką darbą nuo jaunuomenės, tai yra, nuo vaikų, ant kurių visųdidžiausę įtakmę turi visųpirmu tėvai, o paskui iškala (mokykla). Bet kokią įtakmę tėvai gali turėti ant savo vaikų, kada nekartą prisigėrę kaip šiaučiai, patį savo vaikus siunčia į monopolį degtinės parnešti! arba vėl kokią įtakmę gali turėti ant savo mokytinių mūsų girtuokliai, ponai „užtėliai“, kurie nekartą prisigėrę ateina į „kliasą“ ir savo mokytinius iškeikia visokiais maskoliškais žodžiais? Tai-gi norint žmones atitraukti nuo girtybės, reikia pradėti blaivybės darbą dirbti nuo pamato, tai yra nuo jaunuomenės, aną paraginti prie lietuviškų skaitymų knygelių ir laikraščių, surėdyti išmintingiaus pasilinksminimus; tėvai ir kiti senesnieji turi duoti savo vaikams ir jaunesniems poveiklį blaivumo arba prisitūrijimo nuo gėrimo degtinės ir kitų apsvaiginančių gėralų, tai yra, turi išvartyti degtinę iš krikštynų, iš veselijų, iš laidotuvijų (pagrabų) ir iš visokių šunbalių. Kada tai žmonės nustos gerti degtinę, tai ištiesų, tada bus žemaičių žemė — šventa, o dabar, kada visi geria degtinę kaip veršiai putrą, ta pati žemaičių žemė yra — prakeikta. Kiek tai žmonės per girtybę apturi nelaimių ant dušios ir ant kuno! Kiek tai lietuvių ir žemaičių ukininkų per girtybę prakleido savo ukes arba gyvenimus! Kiek tai per girtybę pasidarė visokių nesutikimų, barnių, keiksmų ir tt.! Todėl ir šventas Raštas sako: „Nelaimė jums, kurie rytą metą atsikeliate, idant girtybę sektumite (Izajošius 5, 11), arba kitoje vietoje: „Girtuokliai . . . . neapturės karalystės dangaus“ (I Kor. 6, 10).

T. Ona.

Garliavos parapijoje (Suv. gub.) girtuoklystė buvo įleidus giliai šaknį ir siurbė iš žmonių dorišką ir turtišką sveikatą. Matydami tai vietiniai kunigai pasirijo išrauti

su Dievo pagelba tą blėdingą, netikusią žolę ir tuom panaikinti vieną nemenką šaltinį vargų savo parapijonių. Pasekminga kova prieš girtuokliavimą Naumiesčio džekonystėje, žinoma, galėjo juos gerokai pakurstyti prie to garbingo darbo, arba nors padrasinti prie jo vilčia, kad ir čionai gal pasirodys išganingos blaivystės pasekmės.

Pasekmių, kokios ištikro pasirodė, sunku buvo išsytikėtis.

Pirmamjam priėminėjimui į blaivystę buvo paskirta diena Nekalto Prasadėjimo Švenč. Marijos Panos (8 gruodžio 1903 m.). Dar prieš tai per kelis pamokslus išaiškino kunigai blogas puses girtuokliavimo ir nurodę naudingumą blaivystės, ragino visus į ją įsirašyti.

Minėtą dieną prisirinko labai daug svieto, tartum ant kokio nepaprasto jubiliejaus; galvos liuliavo bažnytėlėje, kaip varpos rugių, vėjo judinamų; nebuvo ramios vietos: vieni spaudėsi prie išpažintviečių (spaviednyčių), kiti grudosi viens per kitą, by tik prisigrusti arčiau didžiojo altoriaus, o visi staibėsi ant galų pirštų, tėmidami pro kitų galvas, gal kas naujo dedasi pas altorių. Apie 11 val. iškilo žiburėlis ant smaigelio ir pradėjo dauginti tokius jau žiburėlius ant didžiojo altoriaus; tai zakristijonas žibino žvakes. Suskambėjo varpelis šale zakristijos durių, pro kurias tuoj pasirodė kunigas bažnytiniuose rubuose ir artinosi prie altoriaus, prabilo vargonai užvesdami mūsų senovišką, įstabią giesmę: „Pulkim ant kelių visi krikščionys“; ant jos pirmų žodžių visi, lyg netyčia, sukniubo žemyn, tukstančiai moteriškų ir vyriškų balsų susiliejo į kruvą garbintų Sutvertoją ir melstų Jo malonės. Prasadėjo suma, . . . nekitaip šendien, kaip kitomis šventomis dienomis.

Tik po sumai kas ten įpatingo dar turėjo but atlikta. Visi tai žinojo, visi to laukė.

Spėjus sumistui atsitraukti nuo altoriaus, išėjo iš zakristijos kitas kunigas apsisiautęs kopa, rankose laikęs kokias ten knygas ir kokį ten raštą. Visa bažnyčia smarkiai sujudo. Prisiartinęs prie altoriaus kunigas atsiklaupė ant pirmojo laipsnio ir užgiedojo hymną į Šv. Dvasią: „Veni Creator Spiritus“, kurį atbaigė vargonai. Potam pasilipėjęs augštyr ir atsikreipęs į žmones, garsiai užsakė,

juog dabar atskaitysęs prisiegos žodžius norintiems daryti blaivystės prižadus. Mažai atsirado nenorinčių; beveik visi kalbėjo paskui kunigą iškilmingus žodžius: „Dėl didesnės garbės Dievo Visagalinčio Traicioje šventoje Vieno ir t. t. . . prižadu užsilaikyti visiškai nuo gėrimų, nugirdančių (t. y. degtinės, rumo, koniako ir arako), taip man padėk Dieve Traicioje Šventoje Vienas ir Visi Šventieji.“

Įsirašę dienoje Nekalto Prasadėjimo padarė tik gerą pradžią. Nevysi 12 tukstančių garliaviečių buvo tąsyk bažnyčioje. Daugumas iš likusių namie, atsiskubino įsirašyti į blaivystę, kas ant rytojaus, kas vėliau, nės visa oktava minėtos šventės buvo atidėta ant įsirašinėjimo. Per visas tąs dienas bažnyčia buvo pilna svieto, kaip šventą dieną; darbas prasidėdavo gaigyste nuo antros valandos o baigdavosi temstant apie penktą, nės kandidatai į blaivystę, norėdami pasinaudoti iš suteiktų jiems Šv. Tėvo atleidų, atlikinėjo išpažintį, ėjo prie Švenčiausio Sakramento ir paskui buriais įsirašinėjo.

Minėtina, kad tose dienose (t. y. nuo 8 iki 16 gruodžio 1903 m.) Garliavos bažnyčioje įsirašė į blaivystę arti 6 tukstančių įpatų.

Nesunku įspėti, kad visi tie tukstančiai ir kiti, kurie į juos pasižiūrėję, pasimes gėrę, nuo šių metų pradės laimingesnį gyvenimą: jausis augščiau dvasiškai pakilusiais, įgys didesnį širdies ramumą ir bus greitesniais prie tikrosios apšvietos.

O kiek šimtų tukstančių rublių užsiliks pas juos neišleistų, žino tik tas, kas girdėjo, kad pereituose metuose, vos pradėjus įsirašinėti į blaivystę, Vilkaviškio monopolio skyriuje sumažėjo išpardavimas degtinės ant 100 tukst. rublių.

Negarliavietis.

Vilkaviškis. Pas mus juda svietas prie pasimetimo gėrimo šnapso ir prie prisilaikymo nuo kitų trunkų, kaip alaus, ant kurio išleisdavome dikėiai pinigų. Rodos ir patįs gerai susiprantame, kad negražu girtuokliauti, bet kad buvo įvisusios pas mus nuo seniai tokios mados — vaišėtis be nuovokos šnapsu ir alumi, tai kartais žmonės nė nemislidami pasigerti, imdavo ir pasigerdavo: tai žmogau

privers tavo budavo, tai tu norėdams gerą pažįstamą gerai pamylėti, imi ir ištrauki per nemierą, tai užsibeizysi kartais prie kompanijos. Dabar ar nevirs tik kitokios gadynės, įpač kaip kunigėliai pradėjo tą netikusias madas naikinti ir abelnai nuo girtuoklystės iš pamokslų, ir šėip, kur katrą užklupę, drausti.

Šįmet per Naujus Metus kunigas Sriuoginys, išaiskinęs per pamokslą girtuoklystės nedorumą užsakė, kad Vilkaviškio bažnyčioje prasidės įrašinėjimai į blaivystę. Šįmet kalėdojant, jei nori gauti bartis nuo kunigo, tai parodyk degtinės arba koniako prie priėmimo.

Žiogas.

Augiškiai šale Vilkaviškio (Suv. gub.). Pereituose metuose prieš kalėdas pasimirė čionai turtingas ukininkas Demikis, laukininkas, ir jo duktė 19 metų mergina. **Demikienė** keldama dviejas pavymu dideles šermenis, apsiėjo visai be degtinės. — Garbė tau už tai, moteriške, kad tu **pirmutinė** šitoj apygardoj, nė bausta keno, nė priversta, išmanei pati, teip dailiai pasielgti. *Gudelis.*

Iš Šylalės (Ras. pav.). Ne žinau, ar daug rastum tokių tamsių vietų Žemaitijoje kaip šis mūsų užkampis. Palikau čia tamsybę pas žmones, eidamas į Ameriką — tokią pat radau ir pagrižęs. Nė kokių knygų nė kokių laikraščių žmonės čia neskaito. Ir ne tiktai apie Šylalę bet ir apie **Tubinius, Kaltinėnus, Nemakščius, Skaudvilius, Girdiškę, Stulgius, Apiną, Tauragę, Tenenus** ir tt. Mūsų mylėtojai tėvynės ir žmonių te pasirupina čianyškščius nors kiek apšviesti, žmonės gan turtingi — galėtų ir knygas ir laikraščius skaityti. Kunigai čia ročos per daug baidosi maskolių galybės. Broliai, jieškokite apsišvietimo, juk Prusai netoli; skaitykite „**Tėvynės Sargą**“, „**Kryžių**“ ir kitas knygas ir laikraščius! Jei teip snausite, nepasijusite, kaip ruskis jus apgaus visur ir valščiose ir mokyklose ir namie ir svetur. Nė ruskais, nė lenkais mums ne reikia norėti buti — mes buvome, esame ir busime — lietuviais-katalikais. Vyrai, kelkitės iš miego!..

Amerikietis.

Atsitikimas pirkliavime. Viens ukininkas netoli **Pilviškių** pirkliauja arkliais, raguotais gyvuliais ir šėip perka, kas papuola ant pelno. Sakosi, kad abelnai jam neblogai sekasi. Bet štai koks priepuolis žmogų patiko šį rudenį.

Jis nusipirko ant Pilviškių stacijos šimtą su viršum žąsų, kurias palydėjo iki Kybartų su šimtaistukstančių jų plunksnuotų draugelė, ir perleidęs jas per rubežių, grįžo dabar kasžin kodėl atgalios, nors teip-pat buvo pasirengęs keliauti su anomis į Prūsų žemę. Tame nelaimė, kad pirkikas truputį pervėlai suprato, kodėl tos žąselės neperėjo per rubežių. Mat pasirodė, kad turėta jų baisi liga — paukštinė kolera. Vos spėjus parsivaryti nuo stacijos, žąsis pradėjo nemielaširdingai gaišti. Negana to, ta pačia liga užkrėtė visus kitus mūsų pirklio naminius paukščius; į umą laiką, neliko namuose nė vienos gyvos žąsies, anties, nė vištos; jų lavonais tapo užversta visa panamie, iš ko džiaugėsi, žinoma, kaimo šuneliai, o gal ir neprieteliai pirklio. Išsiradęs iš daugumo koksai išmintingėsnis šuniukas, netik tuosyk liuobė, bet dar ir namon parsinešęs koki paukštelį įsikasė šale migio kitam sykiui. Iš tos išminties kilo nelaimė kaimynui. Iš ryto šunelis nejudindamas to, ką buvo parsinešęs, išbėgo vėla pas vakarykščią česni, — o tuotarpu pulkas sėklinių žąsų, begagenančių po kiemą, užgageno ant ligoto lavono. Netrukus ir pas kaimyną pasidarė tos pačios riaušės, kaip pas pirkli. Tik šits, pasigailėjęs savo kaimynų, užkasė išgaisiusius paukščius į žemę.

Ketina pirklys neduoti pinigų už tas žąsis Pilviškių apgavikams, nės tik rankpinigius buvo davęs. Tegul, sako, skundžia. Ar nereikėtų abiem su kaimynu iš savo pusės apskusti tuos šelmius už savo visus paukščius? *Žiogas.*

Vainuta (Raseinių pav.). Ukininkas Juzaitis iš miestelio parsigabeno iš Rygos garinę kulamąją mašiną ir prie to pritaisė gontų dirbamąją mašiną ir pradėjo dirbti gontus. Žydai gontininkai, regėdami, kad jie iš toturės didį patrotą, dėlto kad Juzaitis su savo mašina gontus dirbo daug geresnius ir pigesnius, vieną kartą, kada Juzaičio nebuvo namie, nakties viduryje, uždegė jo staldus ir daržinę, norėdami sudeginti jo gontų dirbamąją mašiną. Bet nabagai apsiriko. Teisybė, staldus ir svirną su visa manta sudegino, bet mašinos tada nebuvo namie ir pertat paliko nesudeginta. Žydėliai dabar peisus kaso, kad jiems nepa-

siklojo mašiną sudėginti. Tai matote, ką mūsų peisočiai mums daro! *Ona.*

Skuodas. Paskutiniame laike labai pašoko prekybos, tiktai nelaimė, kad visa prekyba rankose žydų, o lietuviška krautuvė tėra tik viena, kurią pirm keletos metų uždėjo p. Jazbutis; bet ne visai gerai jam klojasi, nės žemaičiai lig šiol dar vis žydus tebmyli. —

Dabar jau tikrai gavome girdėti, juog neužilgo, gal jau šį metą, nuo Liepojaus - Romniško gelžieskelio išdirbs šaką ant Kretingos iki Prūsų rubežiaus. Tai nuo Skuodo visuartimiausia stacija to naujojo gelžieskelio bus per 4 vierstus.

Tr.

Iš Lenkimų. Vasarą 1903 m. buvo čia atsiradęs keistas vagis, Jonas Bakstys, į kurio kilpas įpuolė patsai Lenkimų klebonas kun. Juozapas Noreika. To Baksčio tėvas pirm keliolikos metų gyveno Lenkimų parapijoje Jezdučių sodoje; gyveno neturtingai ir negalėdamas čia prasimaitinti, išėjo į Liepoją su pačia ir trimis sunais. Tenai buvo girdėti, kad kokio ten pono kaštu du jo sunai esą gimnazijoje; kaip jiems ten klojas niekas nežinojo iki pat šio laiko. Tą vasarą parvažiavo į Lenkimų parapiją sunus ano minėto Baksčio apsidaręs klierikališkais drabužiais, ir apsistojo ant kvatieros pas ukininką Želvį Juodeikių sodoje. Kunigas Noreika buvo nuvažiavęs pas tą Želvį ir tą „klieriką“ paršivežė pas savęs. Tasai „klierikas“ mokėjo nuduoti save labai dievobaimingą, sakė esąs Saratavos seminarijoje, o kad klebonas paprašė jo parodyti seminarijos raštą, vėl gudriai išsimelavo, buk kame ten palikęs, žodžiu, per savo gudrią galvą visur mokėjo išsimeluoti, dėlto nedyvai, kad klebonas jį palaikė pas savęs, ir teip išbuvo pas jį tas žmogus keletą nedėlių, iki ant galo namon nepasitikus kažin kur išvažiavo. Po dviejų dienų klebonas pasigedo daug pinigų, kurių nieka kitas negalėjo buti pavogęs, tiktai tas „klierikas“. Ne ilgais po to atsitikimo gavome žinoti, juog Saratavos seminarijoje nekokio Jono Baksčio nėra!

Tr.

Kas girdėti pasaulėje. Vartydamas po kelis kartus beveik visus pereinų metų „Tėvynės Sargo“ numerius, atradau daug įvairių žinių iš Lietuvos, įpač iš Žemaitijos.

Gerai daro korespondentai jas paduodami; bet to pagal mane neužtenka, kadangi ne vienas skaitytojas malonėtų dasižinoti, kas dedasi plačiau, kitose šalyse, o šitų žinių stoka mūsų laikraštyje. Todėl užmaniau įvesti „Tėvynės Sarge“ naują rubriką „Kas girdėti pasaulėje,“ ir padavinėti tam straipsnyje kas mėnesį įvairias iš viso svieto žinias. Ant mėnesio sausio jau turbūt pasivėlinau, už ką dovanokite skaitytojai! ne mano ši uom tarpu kaltė. Ale užtat prižadū nuo dabar kuostropiausiai vesti savo darbą.

Dieve, tik padėk!

Ir štai. Ne vienas tėvas lietuvis, Rosijos padonas, o labiausiai motina, išleizdami savo sunų į kariumenę, gaudžiai ašaroja, gailaudami vaikino, juog ne kartą vargšas pajus ant savo skruostų vyresniojo kumščią; todėl trokšta, idant Rosijoje vyresnieji apseitų su prastais kareiviais teip, kaip antai Prusuose, kur, sako, kas kits: prasti kareiviai lyg ponai, kasdieną geria kavą, skaito laikraščius, nieks jų nemuša, užtat kiekvienas tenai noriai eina į kariumenę.

Nepavydėkite Prusų prastiems kareiviams! Šitai neperseniai kareiviškas sudas Metse Prusuose (Lothringoj) apsudijo nekuri apicierių Schilling'ą, ant pusantrų metų kalėjimo ir ant išvijimo iš vaisko. Tam ponui darodyta 698 atsitikimai, kuriuose smarkiai subeldė prastus kareivius, ir tie išlikdavo tik neužgauti, kurie jį papirkdavo. Todėl nepavydėkite! —

Nepavydėkite teipgi ponams, didžturčiams ir prastesniems didelių miestų gyventojams. Dideliuose miestuose randasi visoki įvedimai, uždėjimai, įtaisymai, kur žmonės gal pasilinksminti, su džiaugsmu kelias valandas perleisti. Bet tie įtaisymai padaro kartais gaudžias, verksmingas klastas. Tokia graudi klasta atsitiko po kalėdų Šiaurinėje Amerikoj mieste Chicago. Vieną dieną, idant perleisti linėsmi kelias valandas, susirinko į Chicagos teatrą apie 2000 įpatų. Bet štai pačiam smagure teatras užsidedė. E, kliksmas, pypimas, staugimas! Žemutiniai šoko prie durių, bet nelaimė, geležinės durys užrakintos. Pryšakiniai durių nepajegia išversti, o užpakaliniai juos stumia, grūdžia, per ką daugelis užtroško. Viršutinių augštų žiurėtojai

norėjo išsigelbėti išlipdami pro langus. Mat ties langais pritaisytos kopėčios, ar trepai vedanti žemyn. Džiaugdamiesi leidžiasi. Bet apėmė desperacija pirmutinius, kuomet pamatė, juog trepai nepabaigti, nedavesti lig žemei. Bandytų šokti, bet baugu, peraugštai, nės keliosdešimts pėdų nedatenka, o žemai kietas brukas; todėl geistų pasilikti ant vietos, bet kur tau! anie iš viršaus, nežinodami apie trepų žemės nedasiekimą, dručiai stumia žemutinius ir tokiu budu pirmutiniai, priėję liepto galą, lieka nustumti ir krinta žemyn, kaip obuoliai nuo medžio, sutiškdami ant kieto bruko. Po valandėlei ties visais trepais susikrovė lavonų kugiai. Graudūs, verksmingas matymas!

Kaip visur didžiausiose nelaimėse, taip ir čionai matome šventą katalikiško vyskupo kun. Muldoono pasišventimą. Pribuvęs ant vietos atsitikimo grudžiasi į pavojingiausius užkaborius, ant galerijų ir suteikia mirštantiems paskutinius Sakramentus, o sužeistus ramina saldžiais žodžiais, ištrivodamas iki visiems apsirūpinus. Garbė ir šlovė tau, Bažnyčios Kunigaikšti! —

Pradėjęs pasakoti apie smertį, priminėsiu, kaip žydai išsisuko nuo smerčio. Gerą tur vuoslę žydai. Keli metai atgal kaip Išraeliaus giminė geidžia, negalima žinoti ar iš tikrųjų, ar tik dėl akių apmonijimo, įgyti sau kur nors ant svieto žemės kraštą ir tenai uždėti savo karalystę, visiems ir iš visur, žinoma, į tą vietą išsikrausčius.*) Dieve duok kuo greičiau! Štai Anglija siulė jiems vieną iš savo kolonijų, vadinamą Uganda. Džiaugiasi šendien žydai, kad siulomos Ugandos nepriėmė. Pasirodo, juog toj' šalyje viešpatauja „snaudulio“ liga. Apimtas žmogus tą silpnyte, darosi susnudęs: užminga išpradžios laikas nuo laiko ant kelių valandų, paskui kaskartą ant tankesnio ir ilgesnio laiko; ant galo pradeda miegoti be paliovos ir daugiau nepabunda. Mokslas tos ligos priežasties dar neatrado ir už tat jokių vaistų negali pritaikinti. Atsitinka Ugandoje, kad visas kaimas sykiu užminga. Suvuodė žydėliai „snaudulio“ ligą, ir todėl neišsikraustė į Uganda. —

*) T. S. 1904 m. № 1, l. 65 „Žydų judėjimas“.

Vis žydams dar sekasi, nors kartais kenčia didelę baimę. Teip atsitiko su 1000 žydu keliaujančių iš Rosijos į Ameriką. Susėdo visi Hamburge į akrutą ir plaukia. Iškilo tuom tarpu didelė audra. Žydėliai pradėjo tran-kyties, šaukti — gvalt, už ką kapitonas sugrudo juos visus į žeminį kambarį, po grindimis. Tenai pakilo tarp jų dar didesnis cypimas ir blaškymasi į visas puses. Tąsyk kapitonas pastatė ant durių akruoto kareivius su revolveriais ir paliepė šauti į kiekvieną, kuris tik pasijudins, arba iš-sižios rėkti. Ką daryti? Turėjo buti — ša. — Su tokia didelia baimė nukeliavo žydpalaikiai į Ameriką. —

Susiduręs su Amerika, negaliu iškęsti, nepadaavęs žinios apie svarbią Filiadelfijoj bylą tarp pačios ir paties už . . . usus! Įpač pati apskundė į sudą patį už tą, kad — nusiskuto usus! Apskundime išreiškė, kad jokiū budu ant svieto nebutų tekėjus už vyro be usų; kad dabartinis jos neva — pats be usų, nėra tas, už kurio ištekėjo; už tat tegul arba užsiželdina usus, arba . . . Sudžia, kaipo tei-singas vyras ir guodojantis baltgalves, nepavelijo jai pa-baigti, ir nutarė prasikaltėliui amžinai usų neskusti. —

Blogiau einasi baltgalvėms Anglijoj. Angliečiai tikri mulkiai; už ką jie laiko moteriškę? Na tik paklauskite! Šiose dienose nekuri merga Cave, pabaigus atsakanti mokslą, užsimanė likti advokatu, todėl kreipėsi prie Lon-dono advokatų draugystės, vadinamos „Grays Inn“, pra-šydama priimti ją į savo skaitlių. Tie stačiai atsakė, ne-priimsią. Mergina Cave nusiminus, bet nepasiduodama padavė apeliaciją į augščiausią sudą susidedantį iš liordo-kanclieriaus, liordo-augščiausio sudžios ir iš penkių pa-prastų sudžių. Ir šita augšta instancija atmetė jos geida-vimą, teisindama savo nutarimą, kad „ligšiol Anglijoj mo-teris niekad nebuvo dar atvokatai.“ Teipgi išvedimas! Sviesiausi sudžios užmiršo apie tą, juog buvo laikai, kuomet Anglijoj nėjoks vyriškis nebuvo advokatas o dabar jų pilna. —

Nelyginant kaip tai anglietei, nesiseka Serbijos karaliui Petru. Daugelis viešpatysčių pareikalavo, kad jis atstatytų nuo savęs karaliaus Aleksandro užmušikus ir juos pabaustų, bet Petras ligšiol neišdrįsta išpildyti to reikalavimo, todėl

išvažinėjo iš Baltgrodos visi užrubežinių viešpatysčių reprezentantai, iš ko aišku, kad nenori pripažinti Petro tikru karalium, koliai karalžudžiai nebus atsakančiai nubausti. Liudna ir ne smagu iš tos priežasties Serbijos karaliui. Matyti nebereikalo mūsų žemė pavadinta ašarų pakalne, kadangi vargas kabinasi net prie apvainikuotų galvų. —

Ne labai buvo linksma vokiečių ciecoriui Vilhelmui, kuriam rudenop darė gerklės operaciją. Ne tiek prie to buvo skaudėjimo, kiek baimės, nės ta gerklės liga gal buti vėžys: jo tėvas teip-pat gerklės vėžiu pasimirė. Bet dabar Vilhelmas jau neva visai sveikas ir pradeda iš palengvo kalbas sakyti. —

Dimša.

Parsarga. Bus jau 15 metų, kaip po Lietuvą per rankas davatkų ir kitų dievobaimingų žmonių vaikščioja abrozėliai, ant kurių iš vienos pusės yra išmaliavotos dušios čyščiuje kentančios su kunigu šalip jų prie altoriaus Mišias laikančiu, o iš antros pusės, lietuviškas parašas: „Draugija dėl išliuosavimo dušių čyščiuje kentančių“ su užrašymu „Įstatymų“, iš kurių matome, kad ta draugija yra įstatyta bažnyčioje „Chapelle Montligeone“ (Prancijoje), kad Mišios laikosi tenai už sąnarių sudėtus pinigus, kad kiekvienas sąnaris, norėdams gauti dangišką pelną, turi duoti ant metų po 2 kapeikas, o kas už visą amžių nori užsimokėti, tai turi duoti 2 rubliu ir tt. O pernai metą tame pačiame Montligeone pradėjo išeidinėti kas tris mėnesius vieną kartą net lietuviškas laikraštis „Biuletėnas Mielaširdystės darbo gelbėti dušias apleistas čyščiuje“.

Tame laikraštyje jau skaitome, kad kas nori „užfunduoti vienas metines Mišias ant amžinų laikų, reikia įnešti aukos 40 rublių (100 frankų).“ Pernai vasarą vienas mūsų pažįstamas ir ištikimas kunigas — lietuvis į minėtą Montligeoną buvo nuvažiavęs, ir keletą nedėlių tenai pabuvęs viską ant vietos ištyrė ir pamatė „baisius daigtus“, kaip mums rašo. Uždėtojas tos draugijos kunigas Buguet'as yra ištvirkėlis, o jo „draugija“ su „amžinomis Mišiomis“ yra tai monai arba prigaudinėjimai. Tai-gi bukite atsargūs! Visokiems užrubežiniams prigavikams pinigų „ant amžinų Mišių“ nesiuntinėkite! Kas nori padaryti „mielaširdystės

darbą“, atsiųskite savo pinigų mums, ant išleidimo arba atspaudinimo „Tėvynės Sargo“, „Kryžiaus“ arba kitų gerų, katalikiškų knygelių. Už tą „visotinių atleidų“ neapturėsite, bet padarysite tikrai krikščionišką „mielaširdystės darbą“.

T. Ona.

Odessa. Šiame mieste gyvena gerokas skaitlius lietuvių. Neturiu aš prie savęs oficiališkų žinių ir dėlto negaliu pasakyti teisingą skaitlių, bet kiek girdėjau nuo lietuvių, jau seniaus apsigyvenusių čia, išviso esą šeši tukstančiai; kaip matyti, skaitlius nemažas. Kaslink tautiško susipratimo patyriau, kad jie žemai stovi: nė kartą dar ant gatvių negirdėjau šnekant tarp savęs lietuviškai, tankiausiai girdėti gudiškai šnekant. Matant kitus svetimtaučius, kaip tai: armėnus, gruzinus, graikus, mažgudžius, šnekančius tarp savęs tik savo kalboje, nesmagu darosi, kad ir lietuviai nenori sekti jų pavyzdžio. Bet vis-gi galima tikėtis, kad čia, kaip ir kituose Gudijos didmiesčiuose, pakils su laiku lietuviška dvasė, nės ir čia gyvena šiek tiek lietuvių inteligentų, kurie mokės savo tautiškas pereigas išpildyti. Matyti, kad jie ši-tą yra padarę jau tame dalyke. Perėjusį metą 16 gruodžio tapo paduoti du prašymu: vienas ministrui vidaus dalykų, antras Odessos gradonačialnikui, kad daleistų įkurti „Lietuvišką savitarpinio susišelpimo draugiją“, kuri oficiališkai turėjo būti vadinama „Litevskoje obščestvo vzaimopomašči“; įstatymai užtvirtinimui buvo paduoti visi tie patys, kuriuos vartoja susišelpimo draugija Petrapilyje. Ant prašymo pasirašė 24 įpatos. Norėjo ši-tą permaintyti tuose įstatymuose, o įpač numazinti mokesčius sąnarių, bet tikėdami, kad draugija bus greičiaus daleista įkurti, jei už įstatymus jos bus priimti jau ministerijos užtvirtinti, o įpač bijodami, kad neišbrauktų vardą lietuviškos draugijos, kas atsitiko jau kartą su Mintaujos draugija, padavė nieko nepermainę, kas buvo teipgi prašyme paminėta. Lapkričio 28 dienoje gradonačialininkas per pristavą sugražino atsiųstą iš ministerijos projektą, kuriame šis-tas pertaisyta esti: keleta paragrafų pridėta, kiti maž daug pertaisyti, bet nėra nieko, kas būtų priešingas interesams lietuvių, anaipol kiti pridėti įstatymai bus ant naudos draugijai; teip, ant pavyzdžio, įstatymas, pagal kurį drau-

gija gali išmesti savo netikusius sąnarius, gali būti labai naudingas draugijai. Abelnai imant, galima pasakyti, juog pataisymui kliuvo gramatiškoji pusė įstatymų, o ne turinys. Visusvarbiausias pataisymas buvo tas, juog žodį „Litovskoje“ išbraukė, o jo vietoje „litovcev“, teip juog turi būti vadinama „Obščestvo vzaimopomašči litovcev“; žinoma tą padarė ne be reikalo, nors man rodosi ar „obščestvo litovcev“ ar „litovskoje“ obščestvo“ beveik vis viena. Dar pasakyta, jei įkurtojai draugijos sutinka priimti permaintytus įstatymus, teatsiunčia 4 kopijas tų įstatymų ir draugija bus užtvirtinta. Įkurtojai ant to sutiko, ir tokiu budu Odessos lietuviai turės savo draugiją ir galės darbuotis ant tautiškos dirvos, kaip ir kitos lietuviškos draugijos, legališku keliu. Turime linkėti gausių vaisių jos darbavimuisi. Vertas pagyrimo pasiėlgimas lietuvių-intelligentų dar ir šiame dalyke: bažnyčioje iki šiol nėra dar lietuviškų pamokslų. Kad lankė Odessą Jo Mylista Vyskupas Roppas, nuvyko pas jį deputacija iš 3 lietuvių, ir nežiurint ant priešinimosi lenkų, deputacija buvo maloniai Vyskupo priimta ir ant prašymo, idant daleistų sakyti pamokslus ir jų prigimtoje kalboje, sutiko, sakydamas, smagu esą girdėti nuo jų apie rupinimąsi jų dvasiškuose reikaluose, prižadėjo šimet jų reikalavimą išpildyti; pakol dar nėra, bet galima tikėti, kad greitai bus įvesti. Dar deputacija atsiminimui aplankymo Odessos, įdavė sidabrinę tasą su parašu: „Jo Mylistai Edvardui Baronui Roppui, Teraspolio diecezijos Vyskupui nuo lietuvių. Odessa 19 $\frac{22}{II}$ 03.“ Dėl viso to dalyko, tai ne mažai pasirupino apie visą tą kunigas-lietuvius M., už ką nuo lenkų užsipelnė vardą „litvomano“, ir net viename iš šiu metinių numerių „Kraj'aus“ patalpino išpeikimą. Matyti, juog darbavimasi lietuvių-intelligentų Odessos nemažas, nors ir mažas jų skaitlius esti, už ką turime pripažinti didę garbę prieš musų tėvynę.

Pasakius viską apie Odessą verta paminėti dar vieną dalyką, kuris teipgi gali su laiku atnešti naudą lietuvių; kaip žinoma Odessoj yra universitetas, bet lietuvių iki šiol rodos dar nebuvo, dėlto kad Odessa toli nuo Lietuvos, o labiausiai dėlto, kad nebuvo mediciniško fakulteto (kur daktarystę mokosi), o kaip žinoma lietuviai daugiausiai

daktarystę mokinasi, kad išmokus galėtų pergrįšti į Lietuvą ir tuo atnešti naudą savo tėvynei. Bet jau 4 metai, kaip ir čia atidengtas tapo mediciniškas fakultetas; nors dar nėra viskas pabaigta taisyti, bet pirmieji 4 kursai jau yra. Universitetas žada augštai pašokti; galime mislioti, kad greitai augščiau stovės už Maskvos medicinos fakultetą; nės visupirmu čia yra keleta garsių profesorių, o labiausiai dėlto, kad visi įtaisymai čia kuogeriausiai padaryti, teip sakant pagal paskutiniosios mados. Tai gi galima tikėti, kad ir čia lietuviai pradės važiuoti mokintųs. Dabar universitete yra rodos 5 lietuviai, iš jų 2 mokosi daktarystę. Tai gi ir jų lietuviai-studentai, prisidėkite savo triusą prie kitų lietuvių, kurie jau šį-tą padarė, nės ant jų, kaip ant žmonių gavusių apšvietimą, uždėta didesnė pereiga darbuotis dėl tėvynės labo.

Jonas Menkutis.

Nuo Kaukazo padangės. Kada žmogus apleidęs savo tėvynę, išvažiuoja į svetimą šalį, ten toli, toli nuo gimtynės ir grįčios tėvėlių, koksai nesuprantamas skaumas spaudžia širdį ir greičiaus, greičiaus norėsi skristi atgal į namus, idant vėl alsuoti prigimtu oru ir klausyti ramaus užimo savo girių! Tokius pat jausmus datyriau ir ašen. Praėjusioje vasaroje su vienu savo pažįstamu atsiekiu net tolimo Kaukazo. Atstus tas kraštas žinomas beveik kiekvienai Lietuvos motinai. Ne rasi mūsų žemėje sodžiaus, iš kurio rudens laike dainos sesučių ir ašaros motinėlių ne išlydėtų jauno broliužio į miestus Kaukazo ant kelių metų kariumenės! Turi buti tankiai iš širdies ne vienos motinos skrėda jausmai maldos į aną svetimą šalį, kur ilguoja jos sunus! Bet kaip gi tam kraštui gamta ne pavydėjo savo gražybių! Kalnai nuo tolo it rutos sesių Lietuvos keruoja, vienok atsiekti jų pašaknes reikia dar dienos su trukiu važiavimo. Ir šitai, akiveizdoje tavo atsidengia ta da visas puikumai: praamžnios tos pilis žemių baltomis savo viršunėmis į dangų atrėmė, rintai net suturi lėkimą juodų debesų, o tarsi rubai tų milžinų, ant kiek akis apmato, stovi padumavę miškai... tarp jų kloniai vos žymi patraukti migla! Žemiaus pakalnėse kriokia ir vinguriuoja sriaunus upeliai ir grioviai, jų krantai žolynais ir medžiais aprėdyti... o šakos nuosvirę

ant vandenio, rodosi paslaptingu balsu tarp savęs kalbasi apie garsingą praeitį savo šalies! Iš viršaus saulutė gausiai savo spindulius pilia. Po kojų kaip ranka Augščiausiojo prisėta visokių gražumėlių: jų lapai ir lapeliai lygiai rankomis artistų dailiai nudašyti. Aplinkui tyku ir ramu. Alsuoti tiktai ir alsuoti! Bet viso to puikumo rodosi ne mainyčiau ant krantų Nevežio, kur aidas Lietuvos dainų svajoja ir balsai vėversėlių skamba... Tarp kitų vietų Kaukazo teko man aplankyti miestą Batumą, kur tame laike atsitiko bažnyčios pašventimas, atliktas Jo Mylistos Vyskupo Roppo. O užtiesa! iškilminga buvo ta diena gyventojams minėto miesto, matyti gražumą apeigų ir garbę savo bažnyčios ten toli, toli tarp svetimtikių... Gyvenantįs Batume ir visoje apygardoje katalikai daugiausiai armenai ir atėjunai-lenkai skaitliuje apie kokius 2000. Tie paskutiniai matyti atvyko čion jieškoti turtų ir laimės, suvisai išsižadėję savo krašto, o ką labiausiai — savo tikėjimo! Ir tame krašte, kur visas prigimimas savo gražumu skelbia didybę Viešpaties ir tarsi šaukia prie maldos ir apdumojimo — užeisi vienok daugybę žmonių be tikėjimo, atšalusių ir doriškai nupuolusių. Bet gal nors dabar ta pašventinta bažnyčia Batumo, stovinti ant ramaus kalnelio, bokštais siekdama į debesius, toli, toli nuneš savo galingą balsą ir atgaivins ne vieną užšalusią dušią... Tykus ir gražus stovėjo gegužės rytas; saulutė jau gerai buvo pakilus, kada varpas pranešė atėjimą Jo Mylistos Vyskupo. Ant erdvo ploto aplinkui bažnyčios senai jau laukė minia žmonių iš visokių tautų, liežiuvių, tikėjimų ir giminių. Pasirodymas Vyskupo ant visų padarė didelį įspūdį, ne išskiriant net pačių netikėlių, atėjusių tiktai iš žingeidumo pažiūrėti. O Jisai ėjo galingas, laimindamas tą nesuskaitytą minią, kuri atjauzdama savo mažumą ir silpnybę, lenkėsi po tą pašvęsta ranka. Prisiartinus gi Jam prie bažnyčios, kunigai užgiedojo lotinišką giesmę: Ecce sacerdos magnus (šitai kunigas didis), kuriai pritardami vargonai susiliejo kartu su jausmais žmonių į vieną nepabaigtą ir neišsakomą mišinį... tada tai ir ašen datyriau tokius pat jausmus, kada sutikome savo Smilgių parapijoje Lietuvos Vyskupą Miečislovą! Nutilus gi giesmei

ir vargonams, buvo atliktas patsai pašventimas Namų Dievo; o paskui Vyskupas atlaikė iškilmingas mišias, po kurių suteikė visuotinį palaiminimą. Šendien dar rašydamas tuos žodžius savo grįtelėje, atmenu, kaip toje valandoje kokia neišsakoma galybė suspaudė, matyti palaiminimas Jo atsiekė ir manęs, ir puolęs paskui ant kelių ilgai klupojau toje naujoje bažnyčioje, kur šendieną pirmą kartą visgalybėje savo nužengė Augščiausias Dievas ant altoriaus ir čia apsirinko dėl savęs sostą. Buvo jau ketvirta valanda po pietų, kada Vyskupas sugrįžęs iki pačių vakarų 1½, tukstančiui žmonių suteikė sakramentą, dirnavonės. Teip užsibaigė trečia diena gegužės... Ant rytojaus atlaikė Jo Mylista Roppas skaitytinas mišias ir užbaigė visus dirnavoti; pavakaryje jau apleido Batumą, laimindamas paskutinį kartą, ir ilgai, ilgai visi žiurėjo į tą šalį, iki ten toli tas brangus Svečias iš akių ne išnyko, palikdamas širdyje kiekvieno brangią atmintį. Ne ilgai trukus grįžau į savo namus ir tame svetimame krašte budamas pirmą kartą atjaučiau, koki tai brangi yra kalba mokinta mūsų motinos! Ir kaip atmenu, didžiai nusidžiaugiau, atvažiuavęs ne toli Vilniaus — sostapilio Lietuvos, kur vėl pirmą kartą išgirdau ant gelžkelio lietuviškai šnekančius. Ir dabar gyvendamas ant kranto Nevežio ne užmiršiu nėkados, kaip reikia mylėti savo tėvynę ir kalbą visados.

Grušių Pardavėjas.

Atsitikimas prancužiškame sude. Okružname sude atsitiko tokia interesinga byla. Apkaltintas 18 metų vaikas Sandotas užmušimu seniukės.

Pirmsėdis: Sandotai, užmušei seniukę Menie, kad atimti nuo jos vienatinį franką (= 37 kap.), kurį nelaiminga ir teturėjo. Kad butumei žinojęs, juog teip mažai tesunaudosi, nebutumei gal jos užmušęs. Kaip?

Sandotas: Kodėl ne? darbuojuosi, kad nors kiek uždirbti.

Pirmsėdis: Tavo atsakymas nugandintų didžiausį nedorėlį; turi tik 18 metų, o esi teip pagedęs. Kas tave išmokęs to nedorumo?

Sandotas: Ar aš žinau?

Pirmsėdis: Tai prisižįsti visą padaręs, kame tavo kaltina?

Sandotas: Prisižįstu ir iš to juokuosi.

Apginėjas Sandoto teip prabilo: Mano užduotis labai lengva. Kaltininkas prisižino, apgynimas negalimas. Vienok pratarsiu keletą žodžių. Jei sudas nuo Sandoto reikalauja atsakymo už nedorybę, daleiskite išreikšti mano nuomonę apie sudą. Nežinau, ką nutars prisiėgdintojai, bet tą žinau, juog nevienas iš čia esančiųjų kaltesnis yra už galvažudį Sandotą. Kalti esate jūs, mano ponai, kurie reprenzentuojate luomą, kuris draudžia galvažudžius, bet nedrista pašalinti savo sugedimo, morališko nuopulio. Čia sude matau ant sienos Nukryžiuotąjį. Dėlko Jis ne kyba mokykloje, į kurią siunčiate savo vaikus? Kodėl dabar sudijate rodydami Dievą? Dėlko ir Sandotui Nukryžiuotojo neparodėte seniai? Kad nuo mažystos, lankydamas mokyklą butų turėjęs paveikslą Kristaus, nebutų stojęs ant šio sudo. Kas pamokino Sandotą, juog turi nemirštančią dušią, kad reikia mylėti Dievą ir artimą? Augo be jokios sargybos, kaip laukinis žvėrelis, tarp žmonių, kurie dabar jį sudija ir liepia užmušti kaip žvėrį. Teip jus apkaltinu, jus, kurie didžiuojatėsi mokslu, tikrybėje-gi esate barbarais. Jūs patįs platinatė tarp žmonių bedievystę žodžiu ir darbu, o toliaus patįs stebėjatės, kad tie žmonės sugedę, nedori, pasileidę. Nusudikite Sandotą, turite ant to tiesą, bet aš jus kaltinu ir tokiu budu pildau šventą savo priedermę.

Pasibaigus šiai kalbai, visi delnais pradėjo mušti, pagirdami jo drąsumą, pirmsėdis nutildė tą tranksmą.

Prisiėgdintieji nutarė Sandotą kaltu, sudas išdavė dekretą smerties. —

Ir prie mūsų nekartą tikų tokia pat prakalba apginėjaus!

Inamelis.

Karė.

Kariauti pradėjo Rosija su Japonija 27 dienoje sausio šių metų. Karės priežastis yra Korėja — nedidžia karalystė tarp Kitajaus, Siberijos ir Japonijos. Rosija, apėmus ant arundos nuo Kitajaus žemės plotą pagal mares su miestais Port-Arthur ir Talijenvaniu (Dalnij) ir aprepus

Mandžuriją, apsiautė iš trijų pusių Korėją. Tokiu budu pasidarė, kad Korėja maskoliams painiojas ir neleidžia visame savo valdybos platume Azijoje apsiriboti maria. Todėl maž-po-maž ruskiai lenda vis ir lenda į Korėją, darydami ant jos vis didesnę savo įtekme. Bet čia susitiko su Japonija — gan stipra ir apsišvietusia pagoniška karalyste, kurios žemės išblaškytos po mares didesnėmis ir mažesnėmis salomis, artimiausioje kaimynystėje esti su Korėja. Korėjos netekus Japonija stačiai susidurtų su tokiu stipru ir nedoru kaimynu ruskiu, o valdydama ją turėtų: 1. maskolius toliau nuo savęs, ir 2. tvirtą vietą Azijoje dėl prekystės ir karės dalykų. Japoniečiai budami tos pačios kilties su korėjiečiais ir kitajiečiais, užmislia padaryti tarp savęs sątarą ir suturėti Rosijos platinimąsi rytų linkon ir tokiu budu apsiginti nuo neprašytų ir besočių gudų. Teip-tai interesai Japonijos ir Rosijos čia susitiko, ir ant klausimo: Kam Korėja turi prigulėti? — duos atsakymą karė.

O ką - gi sako pati Korėja tame susivaržime dviejų kaimynų?... Ką-gi sakys! Ji nežino, kuriam iš dviejų savo „mylinčiųjų“ atsiduoti. Kaip neišmintinga merga, bet turtinga, turėdama du kavaleriu, nežino, kurs ją labiau myli, ir užmiršta, kad ne ji, bet jos pasoga jiemdviem yra reikalinga. Korėjos žmonės tebėra stabmeldžiai (pagonis), neapsišvietė ir nenori apsišviesti. Karaliai ir ponai užimti savo nauda, viens — kitą žudo ir naikina, kad sau jų vietą ir lobius pasisavinti, o apie karalystės reikalus nesirupina. Karalystė-gi negali stovėti, kur žmonės nemyli savo tėvynės, kur tiktai tesirupina, kad paėsti, paporiauti ir nieko nedirbti.

Kurs kurį pergalės, nėra žinios ir nėkiek negalima pranašauti. Japoniečiai padarė gerą pradžia: prigirdė tris ruskių garlavius, ir tris didžiausius ir Rosijos eskadros geriausius teip apdaužė, kad ilgai dar negalės pasirodyti ant marės. Iškados per tai padarė Rosijai apie dvidešimtį milijonų rublių. Bet tai tik lašas marėse ir apie pergalėjimą nieko nepranašauja. Kas dedas ant karės vietos, sunku yra žinoti, nės laikraščiams yra užginta rašyti visą teisybę; jiems daleista rašyti apie blėdes Japonijai padarytas, bet

ruskių bėdų neapskelbs, kad žmonės, mat, būtų persitikrinę, juog rėda gerai veda karę ir stipra tebėra, teip, kad gali valdyti milijonus žmonių, kurių ir kraują lieja, ir uždarbį aikvoja, ir laimę žuda, ir apšvietą suturi dėl savo ambicijos. Mat žmonės išgirde, kad Rosijai blogai eina, įdrįstų gal jie ir panorėtų numesti nuo savęs įjos baisiai sunkų jungą; todėl tai iš gudiškų laikraščių visiškai nei jokių teisingų žinių apie karę negalima gauti. Bet, kasžin, ar toks atsargumas Rosiją dar suturės nuo revoliucijos: daugumui įkirėjo caro valdžia. Pati karė su Japonija nebūtų teip baisi savo pasekmėse, jei ne išžadins revoliucijos ir nesukels kitų Europos karalysčių ir nepastums ant praliejimo viens-kito kraujo. Mums lietuviams tiktai tegali pasidžiaugti iš tos karės, nės: 1. jei tekariaus tos dvi karalystės, turės ruskiai darbą ten, ir mus spausti bent keletą metų nebeturės nei noro nei vėkų; 2. jei kils revoliucija, lietuviai teipogi galės išsiristi iš po jungo 3. jei sukiltų kitos karalystės, tada persimainytų ribos (rubežiai), ir mes galime pakliuti į rankas kitos rėdos labiau liberališkos. Kiek bus galima dasižinoti apie karę, aš rašysiu vis į Tėvynės Sargą.

Maišiny.

Tauragė (Raseinių pav.). 2 d. spalio mėnesio 1903 m. Tauragėje buvo licitacija arba taksas rundavos (skarbavos) miško. Ant takso susirinko nemaž žydų ir žemaičių. Kiekvienas, žinoma, norėjo nusipirkti miško (girios) kuopigiausiai, bet tie laikai, kad galėjo mišką pigiai pirkti, jau praėjo. Dabar jau visi išgudrėjo netikt žydai, bet ir mūsų žmonės. O išgudrėjo netikt žydai ir žemaičiai, bet ir pati maskolių vyresnybė. Miškas prie mūsų labai pabringo. Pirm 4 arba 5 metų miško „delianka“ (išmieruoto dalis) kaštavo 100 rublių, dabar tokią-pat „delianką“ sunku nupirkti už 300 rublių. Ant licitacijos rundavos miško prie mūsų budavo visados dvi licitacijos: viena, žinoma, rundava (skarbava), o antra privatiška. Keleta valandų pirm licitacijos visi didesnieji pirkikai arba „pravadiriai“ susirinkdavo į kokią karčiamą ir tenai padarydavo „kompaniją“. Visi prigulintįs prie tos „kompanijos sudėdavo pagal savo išgalėjimo pinigų, ir ant takso arba licitacijos vardu visos paslaptingosios „kompanijos“ testo-

davo vienas jos „sąnaris“, o kiti visi tylėdavo. Žinoma, toksai „kompanijos“ išrinktinis ant licitacijos konkurentų beveik visai neturėdavo ir visados mišką nupirkdavo labai pigiai. Ir teip beveik visas miškas ant licitacijos išstatytas, patekdavo į rankas paslaptingosios „kompanijos“. Po užbaigimo rundavos licitacijos tuojaus prasidėdavo antra licitacija karčiameje, ir ta jau buvo tikroji licitacija, t. y. varydavo ant takso visas „kompanijos“ nupirktas „deliankas“, antrą kartą ir čionai jau įvarydavo du kartu brangiaus kaip ant rundavos takso. Teip tai, jeigut ant pirmojo takso už „delianką“ tapo įvaryta 200 rublių, tai ant antrojo takso karčiameje už tą pačią „delianką“ įvarydavo 300 arba 400 rublių. Žinoma, tai jau yra didis skyrius. „Kompanija“ čionai jau pelno 100 arba 200 rublių. Kada tai, „kompanija“ nuperka po 30 arba po 40 „deliankų“ įvairaus didumo ir ant kožnos „deliankos“ pelno mažiausiai 100 rublių, tai ir turi gryno pelno 3 arba 4 tukstančius rublių. Paskui „sąnariai“ tuos pinigus dalijasi tarp savęs. Todėl nėra ko stebėties, kad žmogus idėjęs į „kompaniją“ šimtinę, pelno antrą šimtinę ir tai už vieną vakarą! Negana to, dar girios nuperka kokią „delianką“ ir turi darbą ant visos žiemos, pakol aną į Prusus išveža ir vėl pelno antrą šimtinę ir daugiaus. Žmonės čionai mišką perka ne dėl savo reikalų, bet ant išvežimo į Prusus. Paskutiniame laike apie tą patėmijo maskolių miško vyresnybė, kuri parduodamąjį ant takso mišką labai brangiai apiprekiavo (apcenijo), teip kad ant takso nebegalima bevaryti brangiaus, ir jeigut atsiranda koksai pirkikas, tai atsiima mišką beveik už tą pačią prekę, kaip jau pati vyresnybė apiprekiavo. Žinoma, antros karčiaminios licitacijos jau nebegalima bedaryti, dėlto kad miškas pačios vyresnybės teip jau brangiai yra išprekiuota, kad brangiaus be patroto negalima varyti. Žinoma, tą brangenybę prekės ant miško pakėlė vis artimybė Prusų. Bet mūsų miško prekėjams reikia buti atsargiems, dėlto kad neužilgam Prusai žada uždėti didelį muitą ant medžių. Kaip Prusai uždės muitą, tai mūsų miškas mūsų krašte paliks pigesnis už grybus. Tai-gi dabar miškus brangiai prisipirkę, galite daug patrotiti. Dabar tarp Prusų ir Maskolijos vyresnybių eina derybos

aplink prekybos traktatą, kurs 1904 m. sausio mėn. pasibaigs. Maskoliai nori išderėti, kad vokiečiai leistų į savo pusę be maito arba su mažu maitu karves, kiaules, arklius, grūdus, medžius, o vokiečiai ant visų maskoliškų gyvulių nori uždėti didelį maitą. Kaip vokiečiai uždeda maitą ant mūsų gyvulių, taip maskolių vyresnybė nori uždėti maitą ant visokių vokiškų fabrikatų, t. y. ant mašinų, padargų ir tt. Gal jie ir susitaikins, bet ant mūsų medžių Prūsų vyresnybė nori uždėti didelį maitą. *Ona.*

Kretingos Eglelė mokykloje. Įspėkite skaitytojai, kas tai gal buti ta eglelė? Eglelė per šventes Kalėdų taisosi mažiems vaikams, užsidega daug žvakelių po šakas tos eglelės, įvairių pagražinimų prikabinėja po ją, o vaikai į ratą susikibę vaikščioja apie ją dainuodami ar šokdami. Toks paprotis yra užrubežyje, o jau ir pas mūsų pradeda po turtingesnius namus taisyti tokį vaikams pasilinksminimą. Maskoliai ir čia nori savo snukį ikišti. Štai ką jie daro. Aš imu paveikslą iš Kretingos. Žemas viršininkas su mokytoju susitarė žemaičių vaikams įrengti eglelę. Renka pinigus, perka už juos visokių vaikiškų niekniekių ir suvadina visus vaikus, kurie mokinas. Bet kaip vadina? Stačiai liepia ateiti, sakydamas, kad bus išvaryti iš mokyklos, jei neateitų. Žemaičiai išsigandę, kad jų vaikų neišvarinėtų iš mokyklos, lyg kad toji duotų jiems amžiną išganymą — siunčia ten savo vaikus ir dar patįs eina. Ką jie ten daro? Dainuoja ir linksminas tie nekalti avinėliai, bet tos dainos ne lietuviškos, neprigimtos, dainuoja jie maskoliškai visokias kaip tai sakant bala-baikas ir talaluškas. Nieko ten lietuviškai neišgirsi, pagaliaus ir saviškai tarp savęs kalbėtis yra užginta.

Kaip vaikai pripras vaikščioti ant tokios maskolių eglelės, su laiku ruskių popas arba ir pats mokytojas pradės apaštalausti tarp vaikų, girdamas savo pravoslaviją ir ragindamas ją priimti. Atminkite, kad ką tik tai maskoliai daro žmonėms, vis tai daro dėl savo pravoslavijos, kad patraukti žmones prie savo kreivo tikėjimo. Užtad neklausykime jų balso! Kam jums reikia tų maskoliškų zabovų, dainų ir juokų! Neimkite iš jų rankos nei vieno cukerko, o nors butų ir didelė dovana, nepriimkite jos!

Turėkite gėdą ubagauti ir vaikščioti palangiais mokyklos, kad įleistų į vidų pažiūrėti. Norite pasilinksinti, tai pas savęs teippat pasitaisykite; papuoškite eglelę, vaikams nupirkite dovanėlę, bet į mokyklą neikite! Ar žinote, kaip maskoliai daro? Su viena ranka peša ir skriaudžia žmones, o su kita duoda tam nuskriaustam kokį niekingą daigtą, kad tamsius žmones prigauti. P.

Kretinga. Kokių tai nėra ant svieto mulkių! o labiausiai Kretingos miestelyje! Gruodžio mėnesyje praėjusį metą čia pasimirė maskolius Jermakovas. Ir ar patikėsite, broliai Tėvynės Sargo skaitytojai, kad atsirado tokių atskalunų iš katalikų, kurie nuėjo ant laidotuvių? Paskui atėjus popui, laikė žvakeles ir lydėjo lig pat cerkvės. Už gyvus, nors ir atskalunus ar pagonus galima melsties, bet už numirėlius neprigulinčius prie mūsų bažnyčios melstis ir buti ant jų apeigų prie laidojimo yra užginta. Kas tą užgynimą sulaužė, tas tuo pačiu atsiskyrė nuo kitų savo brolių katalikų. Pavardes tų maskolpalaikių (galima tuos žmones taip pavadinti) nenoriu išreikšti; jus patį, kretingiškiai, geriaus juos žinote ir numanote, užtaid saugokitės su jais draugystės, kaipo pikto raugo, idant besibičiulaudami su jais patį nepaklystumėte! *Besotis.*

Iš Skuodo. Persergėjimas. *Žemaičiai bukite atsargūs!* Ruskiai nuo keletos metų taisėsi statyti naują cerkvę; ši metą jau tikrai žada pradėti. Iš keletos atsitikimų aiškiai galima suprasti, juog jie tikrai nori žemaičius per apgavimą prigauti prie statymo cerkvės. Dar pirm 3 metų pišorius mėgino per apgavimą priversti iš Kenstaičių buvusiosios bažnyčios rastus pervešti; tą kartą vyrai susiprato, atsisakė, bet Dievas žino kaip toliaus bus, kad per įvairius „schodus“ pradės kilpas statyti. Netiktai skuodiškiai, bet ir aplinkiniai, kaipo tai: mosėdiškiai, šlakiškiai sergėkitės, kad ir jumis neprigautų prie cerkvės! Teippat nepersisamdykite akmenų vežti, nės kurie vežė, visi paliko apgauti. Učitelis buvo kelis ukininkus prikalbėjęs vešti medžiagą, bet nėvienas nėkokio užmokesnio negavo. O Dieve tu brangus! apgink mus nuo tokios aklybės, kad mes žemaičiai apgavikų klausydami turėtumėm ruskiams cerkvės budavoti! *Tr.*

Lipskas (Augustavo pav. Suv. gub). Nors visos tautos Maskolijoje neša sunkų jungą prispaudimo, bet įpatingai maskolių valdžia spaudžia unijotus; maskoliai per smurtą nori juos perversti ant pravoslavijos. Didžiausias persekiojimas unijotų prasidėjo nuo 1875 metų, nės tuose metuose caras Aleksandras II ukazu panaikino uniją, o unijotų bažnyčią priskyrė prie pravoslavijos. Cholmo unijotų vyskupystę (Liublino gub.) perkeitė ant pravoslaviškos; nuo to laiko unijotai Maskolijoje tapo kankintiniais už tikėjimą. Dabar unijotų padėjimas Maskolijoje lyginas yra padėjimui krikščionių pirmųjų amžių Rymo ciesorystėje, kaip pirmuose amžiuose Rymo ciesoriai Dioklecijonas, Neronas ir kiti persekiojo Rymo krikščionis, gyvenančius Rymo katakumbuose, taip lygiai mūsų gadynėje Maskolijos caras persekioja unijotus, nekartą atimdamas jiems net gyvastį, arba išgruzdamas juos į Siberiją. Pirm panaikinimo unijos, t. y. prieš 1875 m. Augustavo paviete buvo septynios unijotų parapijos: Lipskas, Perstunis, Sapačkinė, Rigalauka, Labnas, Balia ir Holinka. Unijotai, gyvenantieji pirmose trijose parapijose iki šiai dienai, dračiai laikosi savo bočių tikėjimo, tik nekurie kaimai pasilikusių parapijų priėmė pravoslaviją; bet priėmė pravoslaviją daugiausia tik ištvirtėliai, kuriems labiau rūpėjo degtinė, negu dušios išganymas. 1875 m. 15 d. liepos nedėldienyje maskolių valdžia varyte nuvarė visus čianyškščius unijotus į Balios unijotų bažnyčią; pirmiau popas atlaikė „molebstviją“, o paskui įlipęs į sakyklą pradėjo bliauti, kad iš mielaširdystės caro Aleksandro II nuo šios dienos visi unijotai tapo priskaityti prie pravoslavijos, unija panaikinta, kad pravoslaviškas tikėjimas esąs geras, nės ir pats šviesiausias caras esąs pravoslavas. Ant galo suriko popas: „Zelajete byt' pravoslavni?“ ar norite buti pravoslauni.) Reik atsiminti, kad cerkvėje buvo daug girtuoklių ir vagių, kurie visa gerkle rekė: „želajem“ (norime). Žmonės geri, išmintingi pradėjo eiti iš cerkvės; nuo tos valandos maskoliai visus čianyškščius unijotus laiko už pravoslavus, verčia, kad eitų į cerkvę, pas popą į spaviednę. Bet įpatingai du sodžiai Ginavičiai ir Bogotiniai nenorėjo maskoliams pasiduoti ir priimti pravoslavijos; dėlto gi maskolių valdžia pergabeno

iš Augustavo 400 kazokų, kuriems liepė plakti nekaltus unijotus. Paskui nuplaktus išsiuntė į Siberiją.

Lipske iki 1875 m. buvo viena katalikiška bažnyčia ir viena unijotiška; 1875 m. maskoliai ir katalikišką ir unijotišką bažnyčią atėmė ir perdarė ant cerkvių; prie atėmimo bažnyčių kazokai užmušė apie 40 žmonių, daugelį išsiuntė į Siberiją.

Nežiurint ant konobaisiausio persekiojimo iš pusės maskolių unijotai drūčiai laikosi savo tikėjimo ir laikysis.

Unijotas.

Druja. (Vilniaus rėd). Neseniai čia mirė popas Kristačevskis, metus į kamulį sutrauktas buvęs, buk, už tai, juog nuo katalikams atimtos bažnyčios pernai nuvertęs katalikišką kryžių. Patįs maskoliai sako, juog tai Dievas jį teip pakorojo. Po Druja vieni juokai iš popų. Ir jie pamokslus sako kasšventę, savo parapijonus varo prie spaviednės netik velykinės, bet ir adventinės, kaip ir pas katalikų, 4—5 sykius ant metų, užveda atpuskus ir teip toliaus. Nezinau nei ką sakyti: ar pravoslavija linksta prie katalikystės, ar tuomi jie vylisi mus labiaus privileioję į savo spąstus.

Rikštīnov.

Naktyje iš 4 sausio į 5 š. m. buvo Vilkaviškyje **krata** pas 24 žydų šeimynas. Rasta, sako, keli pudai socialistiškų proklamacijų.

Žiogas.

Vyrai, reikalaukime spaudos!*)

Šįmet veik visus mūsų vyrus paimtus į kariumenę, į Mandžiuriją nusiuntė. Karėje jie pirmutiniai turi stoti. Visas civiliškas priderystes atliekame, mokesčius mūsų šalis didžiausius moka, o spaudos lietuviškomis raidėmis kaip neturime, teip neturėsime, ir nežymia kada turėsime. Tai gi vyrai siųskime prašymus kaip kitados reikalaudami lietuviškos spaudos! Leiskime prašymus pas ministerį, pas patį carą, ir reikalaukime nuo vietinės valdžios. Kad iš pusės visos Lietuvos nueitų tokie reikalavimai, tai galima

*) Butų labai gerai, kad visi lietuviški laikraščiai paleistų panašius atsišaukimus.

butų tvirtai tikėtis, kad bus daleista spauda. Tik, vyručiai, drauge visi suimkime, dabar yra labai atsakantis laikas!

Kaunas. Eina paskalos, kad mūsų nekurie „įtekmingieji“ dvarponiai ir dvasiškieji lenkiškų pažiūrų padarę buk seimą, ant kurio tapo nutarta prašyti maskolių vyresnybės, kad lietuviams nepavelitų spaudos, o jeigut pavelitų, tad nedaugiau kaip tikt maldaknyges ir kalendorius, dėlto kad lietuviški laikraščiai platiną buk bedievystę, socializmą ir tt., pertikrinti apie tą maskolių valdžią, buk tapęs dvarponių išrinktas kunigaikštis Bagdonas Oginskis iš Rietavo, kurs su savo misija buk jau važiuojęs į Vilnių prie general-gubernatoriaus ir į Petrapilę prie ministro vidurinių reikalų. Ant kiek ta paskala yra teisinga, negalime ant tikro pasakyti, bet apie tą jau visoje Lietuvoje yra kalbama pilna burna.

Mikė-Ožkabarydis.

Braslavoje (Zarasų pav.) pas drą **Narbutą**, sunų garso Lietuvos istoriko Teodoro Narbuto, **tebėra rankraštyje dešimtas tomas Lietuvos istorijos** Gal ir daugiau kokių raštų ten yra užlikę, kad kas pasitairautų ir sunaudotų?...

Žinovas.

Juokai.

Vieną kartą vagiliai įsilaužė į bažnyčią, ir vienas iš jų užsilpęs ant altoriaus su purvinais čebatais pradėjo liktorius nuo altoriaus žemyn imti. Antrasis vagilius, žiurėdams į savo draugo purvinus čebatus, atsiliepė: „Jonai, gėdėkis, su tokiais purvinais čebatais lipti ant altoriaus!“ — „Eee!“ — tasai stovėdams ant altoriaus atsakė, — „Dievas nežiuri ant grynumo žmogaus čebatų, bet žiuri ant grynumo (čystumo) jo širdies!“

*

*

Maskolių apicierius į savo tarną arba „dienščiką“: — „Na, Ivan, ką tu dirbtum, kad tave kas caru padarytų?“

Tarnas valandą pagalvojęs, atsake: — „Ee, ar tu misliji, kad aš toks kvailas? aš šimtą rublių pavogčiau ir tuojaus į Ameriką išbėgčiau...“

Tetutė.

Redakcijai prisiųstos knygos.

1. Varpas, №. 1, 1904.
2. Ukininkas, №. 1, 1904.
3. Kaip reikia pirti rėčkos, baldai ir kiti pinamieji daigtai. Tilžė 1903, 30 kap.

Atskaita „T. Sargo“ 1903 m.

Iškaščiai.

1.	2000 egz. „T. S.“	№ 1	. . . . .	274,00	<i>M.</i>
	”	”	2	. . . . .	195,00
	”	”	3—4	. . . . .	231,00
	”	”	5—6	. . . . .	184,00
	”	”	7—8	. . . . .	236,00
	”	”	9—10	. . . . .	414,00
	”	”	11—12	. . . . .	319,50
					<hr/>
				1853,50	<i>M.</i>
2.	Pačto reikalai ir kiti smulk. iškaščiai (iš kurių 49,10 <i>M.</i> už Ameriką)		. . . . .	118,26	”
3.	5000 egz. „Kuriečio katekizmas“		. . . . .	70,00	”
4.	3000 egz. „Dagilėlio dainos ir tt.“		. . . . .	298,75	”
				<hr/>	
				2340,51	<i>M.</i>
5.	Skolų liko (žiur. „T. S.“ № 1, 1903 m., l. 30)			732,98	”
				<hr/>	
				Iš viso 3073,49	<i>M.</i>

| Įėmimas.

1. Aukos kun. Hinzmanni prisiųstos:

a)	nuo kun. Miluko	24. 2. 03.	—	108,00	<i>M.</i>
	”	”	”	16. 5. 03.	— 416,67
	”	”	”	29. 5. 03.	— 208,33
	”	”	”	10. 8. 03.	— 208,33
				<hr/>	
				941,33	<i>M.</i>
b)	nuo R. M.	8. 3. 03	—	216,00	<i>M.</i>
	”	”	”	1. 4. 03	— 216,00
	”	”	”	10. 4. 03	— 216,00
	”	”	”	25. 6. 03	— 216,00
				<hr/>	
				864,00	<i>M.</i> = 1805,33 <i>M.</i>

2. Aukos p. Schoenkei prisiųstos:	
a) nuo Vaituoklio	323,55 M.
b) iš Žemaitijos	512,36 „
	<hr/>
	836,01 M. = 836,01 „
3. Už paduotas knygas*)	425,00 „
	<hr/>
	Iš viso 3066,34 M.
Iškaščiai	3073,49 M.
Įėmimas	3066,34 „
	<hr/>
Liektas skolų	7,15 M.

Apie gratifikaciją už vedimą guodotiniems p. Sargiečiams žinią daviau. Ačiu už viską!

Su visa guodone
Kun. Hinzmann.

Atsakymai.

T. Onai. Ačiu už straipsnelį. Bet apie jubiliejų apgar-
sinimo dogmato Nekalto Prasidėjimo jau rašėme
T. S. №. 1 šių metų.

*) Speciališką atskaitą apie tas knygas galiu paduoti privatiškai.

Atsakęs Redaktorius J. Lapinas, Tilžėje.

Raštus, rankraščius ir pinigus siųsti pas p. prabaščių
O. Hinzmann, Bilderweitschen bei Eydtkuhnen Ostpr.

Spauzdinta pas J. Schoenkę, Tilžėje.

Tėvynės Sargo knygos.

- J. Gerutis.* **Krylovo pasakos.** Iš rusiško proza persakė Atspausta kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1902. 148 puslapiai. Prekė 25 kap.
- Juozas Margalis.* **Volungė.** Eilės — pirmieji bandymai. Atspausť kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1900. 111 puslapių. Prekė 20 kap.
- Dėdės Atanaxo raštai.* **Obrusiteliai.** Galerija paveikslėlių iš maskolių gyvenimo Lietuvoje. Atspaudinta „Tėvynės Sargo“ kaštu Tilžėje 1898. Puslapių 76. Prekė 10 kap.
- Vaišgantas.* **Vaizdeliai.** Perspaudinta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1902. Pysl. 60. Prekė 5 kap.
- Antanas Dailidė.* **Dailydė.** Perspausta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1897. Pysl. 104. Prekė 25 kap.
- Sernas.* **Apie Sunaudojimą vandenu.** Priedas prie „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1899. Pysl. 99. Prekė 10 kap.
- Degtinės priešas.* **Blaivininkų knygelė.** Kaštu „Tėvynės Sargo“. Tilžėje 1899. Pysl. 16 2 kap.
- M. Valančius* **Paaugusių Žmonių Knygelė.** Atspausť kaštu „Tėv. Sargo“ Tilžėje 1902. 104 pysl. Prek. 20ka
- Balsas Amerikiečių Lietuvių į Š Tėvą Leoną XIII. ir gyvenimai dviejų didžių Dievo tarnų kun. A. Rudamino ir Žemaičių Vyskupo kan. M. Giedraičio, Prekė 5 kap.
- Bičių Knygelė — *Satrijos Roganos.* 30 k.
- Laimė iš Svetur, Drama 30 k.
- Neatmezgamas Mazgas — *Farsa.* 5 k.
- Kandidatas į Kunigus — *Dedes Atanaxo.* 25 k.
- Keidošių Onutė — *Savasis.* 10 k.
- Paaugusių žmonių knygelė — *Vysk. Valančiaus.* 20 k.
- Javų Mitalas 2 k.
- Kalendorius 1900 m 15 k.
- Įvairūs skaitymai iš 1900 Kalendoriaus 5 k.
- Jubiliejus ir naudingi skaitymai 10 k.
- Lietuvišką Chrestomatija kun. Miluko 50 k.
- Kun Strazdelio raštai 10 k.
- Lietuviškos pasakos. Medega lietuviškai mitologiogijai.
- Dr. J. Basanavičius. T. I. (baigiama pardavinėti) pr. 2 rub.
- Trakiečių Dzukų dainos, pysl. 88 60 k
- Tvanas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis I. 80 k.
- Tvanas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis II. 1 rub.
- Kristijono Donelaičio Raštai. Pysl. 134. 40 k.

Kun. A. Burbos prozaiški, raštai tm. I.	80 k.
Kun. A. Burbos prozaiški raštai, tm. II.	50 k.
Kun. Totoriaus, „Pamokslai gražių žmonių	60 k.
Katalikų Bažnyčia ir Mokslas pagal Zahm'ą iš angliško vertė kun. A. Milukas	10 k.
Lietuviškas Albumas, antras išleidimas, dalis I. Pa- veiksmai istoriškų vietų, lietuviškų namų, išdarbių ir t. t. . . . Išleido kun. A. Milukas. 1900 m.	60 k.
Laiškai iš kelionės po Palestiną (su paveikslais)	50 k.
Lioretaniška litanija kun. Kaulakio	30 k.
Dogmatas apie pragarą	20 k.
Juokų knygelė	25 k.
Lietuviška Albumas. Lietuviški raštininkai ir žymesni vyrai; Dalis II ir III	1,25 k.
Išpažinties istorija, pagal A. Guillois	50 k.
Valdimierus, kun. Šmidto apysaka. Vertė kn. A. Milukas	15 k.
Duonos jieskotojai, H. Šienkevičiaus apysaka, vertė V. Stagaras	25 k.
Medega Smano Daukanto biografijai. Dirvos kun. I. Shenandoah, Pa., 1898 m., pusl. 128. (Su pa- veikslėliais)	1 rub.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Kn. I. Rytų šalys. Pagal Fischer'į ir Gazeau, parengė kun. A. Milukas	40 k.
Anima Vils. Apysaka Marės Radzevičiutės, iš Sibe- rijos gyvenimo, 169 pusl.	75 k.
Lietuviškas Albumas. Paveiksmai lietuviškų raštininkų ir vietų. I-mas išleidimas	50 k.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Dalis II. (su paveiks- lėliais) kun. A. Milukas	40 k.
Pajauta, Lizdeikos duktė arba Lietuva XIV šimtmetije. Knyga I.	60 k.
Lietuviški Dañniai pradžios XIX šimtmetčio. Kliasiškai tautiškas perijodas Jr. Jono	40 k.
A. Pabrėzos Botanika	1 r.

Visas tas knygas galima gauti Prusuose

p. Schoenke's spaustuvėje, Tilsit, Goldschmiedestr. 8.

Viktutė

novėlia, parašyta pagarsėjusios mūsų rašytojos,
kuri slepiasi po pseudonimu

Šatrijos Ragana.

Yra tai tikras chef d'oeuvre (arcydzieło) mūsų literatūros. — **Apysakos įtampa:** aprašymas mūsų patrijotų darbų ir vargų, atbudimas iš tautiško miego mūsų draugijos. Kiekvienas lietuvis privalo turėti pas save tą apysaką, kuri sudrutins jo tėvyniškumą ir jo protui suteiks daug prakilnių minčių ir naudingų užmanymų tėvynei ant naudos.

„Viktutė“ yra perspaudinama iš „Dirvos Žinyno;“ visas pelnas iš pardavimo eis ant naudos neseniai užmanytai šv. Kazimiero moteriškai kongregacijai. Šv. Kazimiero Sesers (dabar lavinasi Ingenbohl'ije, ties Luzerno ežeru Šveicarijoje) užsiims mokinimą vaikų Amerikos lietuviškose mokyklose, teip-gi rupinsis, kad iš Lietuvos davatkų padaryti tikras darbininkes ant lietuviškos katalikiškos dirvos.

„Viktutė“ turi 90 didelių puslapių, parsiduoda tik po 25 kap., perkantiems kartu daug egzemplorių nuleidžiama 33%.

Nepasigailėk nusipirkti tą gražią knygelę; bus tau smagu ir naudinga pasiskaityti, o tavo grašiai su kitų lietuvių skatikais eis ant labai naudingo įkurimo tikrai lietuviškos draugijos, kurioje ras prieglaudą neviena vargo prispausta dušia, ir kuri nemažą naudą padarys mūsų tėvynei Lietuvai netolimoje ateitėje.

Knygelę gali gauti pirkti Prusuose tik pas p. Schoenkę Tilžėje (Tilsit, Goldschmiedestr. 8), ir Amerikoje Dirvos-zinyno redakcijoje, Shenandoah, Pa.